

Savonlinna

SAVONLINNAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Hakemusraportti ympäristöministeriölle

Savonlinnan kaupunki

SAVONLINNA.FI

Sisällys

1	JOHDANTO.....	4
	OSA I KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON HAKEMUKSEN VIITEKEHYS.....	5
2	SAVONLINNAN KAUPUNGIN STRATEGIA JA ARVIOIDUT HYÖDYT.....	5
2.1	Kaupungin strategia.....	5
2.2	Kansallisen kaupunkipuiston arvioitua hyödyt kaupungille.....	5
	OSA II, KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON HAKEMUS	10
3	LAINSÄÄDÄNTÖ.....	10
4	HAKEMUKSEN VALMISTELU JA VUOROVAIKUTUS.....	11
5	KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ALUE	13
6	KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ERITYISET ARVOT	15
6.1	Luonnonympäristö.....	15
6.2	Maisema-alueet.....	19
6.3	Viheralueet	22
6.4	Kulttuuriympäristö	28
7	KAAVALLISET VALMIUDET	36
8	MAANOMISTUS	39
9	ARVIO TEKNISTEN KRITERIEN TÄYTTYMISESTÄ.....	41
10	SAVONLINNAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ROOLI KAUPUNKIPUISTOJEN VERKOSTOSSA.....	46
10.1	Saimaan linna- ja norppasaaristokaupunki	46
10.2	Savonlinnan asema linnakaupunkina.....	47
10.3	Savonlinna historiallisena maisema- ja matkailukohteena.....	47
10.4	Kesämökki- ja huvilakulttuuri ja saariston virkistyskäyttö	48
10.5	Kaupungin rakentuminen Saimaan saaristoon ja rannoille sekä useiden siltojen yhdistämä saaristomaisuus	49

10.6	Sijainti Saimaan vesiliikenteen solmukohdassa.....	52
10.7	Järviluonto ja geologinen historia ja saimaannorpan elinympäristö	53
10.8	Saariston kartanomiljööt ja lintuvesien suojeluohjelman alueet	56
11	ERITYISET ARVOT OSA-ALUEITTAIN	58
11.1	Olavinlinna ja Haapasalmi.....	58
11.2	Kasinonsaaret.....	61
11.3	Pihlajaveden saaret keskustan eteläpuolella	63
11.4	Savonniemi, Heikinpohja ja Talvisalo.....	65
11.5	Laitaatsilta ja Pihlajaniemi.....	68
11.6	Pieni Haukiveden saaristo.....	70
11.7	Putkinotko, Rauhalinna, Tynkkylänjoki ja Haapalahti	71
11.8	Laajennusoptioalueet.....	74
12	LIITTEET	76

1 JOHDANTO

Kansallinen kaupunkipuisto on määritelty maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) 68 §:ssä 1. mom *"Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistyksellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto."*

Savonlinnan kansalliseen kaupunkipuistoon esitetään keskeisiä ydinkeskustan virkistys- ja puistoalueita sekä keskustaa ympäröiviä saimaannorpan elinalueita ja saaristoa sekä paikallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaita maisema- ja kulttuuriympäristökokonaisuuksia. Kansallinen kaupunkipuisto tukee näiden alueiden ominaispiirteiden säilymistä.

Kaupungin hakemuksen pohjalta ympäristöministeriö tarkistaa, täyttyvätkö Savonlinnassa kansallisen kaupunkipuiston arviointikriteerit, joita ovat mm. kaupunkikeskeisyys, puiston laajuus ja eheys, kaupunkiluonnon monimuotoisuus, kulttuuriympäristö ja rakennetut puistot. Jos kriteerit täyttyvät, ympäristöministeriö vahvistaa kaupungin hakemuksen MRL 69 § *"Kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta päättää ympäristöministeriö. Puisto voidaan perustaa kunnan hakemuksesta."*

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston laajuus hakemuksessa on noin 77 km².

Toteutuessaan Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto olisi osa kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa, joita on perustettu Suomeen yhteensä jo kymmenen. Jokaiselle kansalliselle kaupunkipuistolle on määritelty oma roolinsa. Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston rooli verkostossa on **Saimaan linna- ja norppasaaristokaupunki**.

Tulevaisuudessa Savonlinnan kansallisesta kaupunkipuistosta laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma. Hakemuksen yhteydessä esitetään hoito- ja käyttösuunnitelmasta alustavia tietoja. Maankäyttö- ja rakennuslain 70 §:ssä *Puistoa koskevat määräykset todetaan, että "Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Muut alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kunta laatii. (30.12.2008/1129). Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun tulee tapahtua vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa. Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy ympäristöministeriö."*

OSA I KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON HAKEMUKSEN VIITEKEHYS

2 SAVONLINNAN KAUPUNGIN STRATEGIA JA ARVIOIDUT HYÖDYT

2.1 Kaupungin strategia

Kaupungin strategiassa vuosille 2018 – 2021 Savonlinnan visiona on olla kansainvälinen kulttuuri- ja sivistyskaupunki Saimaan sydämessä. Yleinen strateginen päämäärä on hyödyntää ainutlaatuista luontoa ja ympäristöä matkailun kehittämisessä.

Strategian painopistealueita ovat muun muassa:

- Varmistamme kaupungin kansainvälisen brändin säilymisen huolehtimalla oopperajuhlien jatkuvuudesta, kulttuurin monipuolisesta kehittämisestä ja saimaannorpan elinolosuhteista.
- Asukkailleen Savonlinna on ainutlaatuinen ja turvallinen Saimaan saaristokaupunki, joka tarjoaa mahdollisuudet monipuoliseen luonnon, liikunnan ja kulttuurin kokemiseen.
- Savonlinnan viihtyisyys perustuu kestävän kehityksen periaatteisiin. Pitkän aikavälin tulevaisuuden tavoitteena on hiilineutraali Savonlinna.
- Pidämme yllä infrastruktuuria asukkaiden, turismin ja yritysten tarpeista lähtien. Kannustamme ja aktivoimme kuntalaisia ja vapaa-ajan asukkaita oman asuinympäristönsä kehittämiseen. Katukuvaa virkistetään erilaisin taiteellisin keinoin, esimerkiksi asetelmin, maalauksin ja valokuvin hyödyntämällä kansalaisaktiivisuutta.
- Otamme Savonlinnan vahvuudet kuten kulttuuriperinnön, järvimaiseman ja mahdollisuuden rannalla asumiseen paremmin käyttöön.
- Sisällytämme osaksi hyvinvointisuunnitelmaa pitkän tähtäimen liikunta- ja virkistyspaikkasuunnitelman.

Lisäksi strategian tavoitteissa on parantaa Linnansaaren kansallispuiston ja Pihlajaveden luonnonsuojelualueiden saavutettavuutta sekä toteuttaa Saimaan luonto- ja museokeskus Riihisaareen yhteistyössä maakuntamuseon ja Metsähallituksen kanssa. Nämä alueet sivuavat tai sisältyvät kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen.

Tulevan valtuustokauden strategiasta päätetään syksyllä 2021.

2.2 Kansallisen kaupunkipuiston arvioidut hyödyt kaupungille

2.2.1 Matkailun kehittäminen luontoa ja ympäristöä säilyttävästi

Savonlinnan kaupunki näkee, että

- Kansallisen kaupunkipuiston status toisi lisäarvoa erityisesti matkailualalle ja vahvistaisi kaupungin tunnettavuutta ja imagoa matkailukaupunkina.
- Kansallinen kaupunkipuisto edistäisi kaupungin strategian tavoitteita hyödyntää ainutlaatuista luontoa ja ympäristöä matkailun kehittämisessä.
- Kansallinen kaupunkipuisto olisi osoitus myös kansainvälisesti, että kaupunki suhtautuu vakavasti kestäväan matkailuun.

Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee useita matkailun kehittämisalueita. Matkailun painopiste on jatkossakin Olavinlinnan ympäristössä, missä Savonlinnan museo on valmistunut

Riihisaareen keväällä 2021. Museosaaren nähtävyyksiin ja palveluihin kuuluvat näyttelyiden lisäksi mm. kaupungin omat museohöyrylaivat ja Metsähallituksen luontokeskustoiminta. Riihisaareessa voidaan tulevaisuudessa esitellä kansallista kaupunkipuistoa ja opastaa käyttäjiä.

Laajin uusi matkailun kehittämisalue on Putkinotko – Rauhalinna – Lehtiniemi - kulttuuriympäristökokonaisuus, joka on osayleiskaavassa ja maakuntakaavassa osoitettu matkailuun. Kansallinen kaupunkipuisto on ensivaiheessa rajattu em. alueiden suojelurakennuksiin, maisemapeltoihin ja puistoihin sekä rantamaisemaan. Lehtiniemen alueen ranta-asemakaavoitus on vielä keskeneräinen, jonka vuoksi alue jätettiin tässä vaiheessa kansallisen kaupunkipuiston rajauksesta pois. Luonnon- ja kulttuuriympäristön suojeluarvot toki otetaan Lehtiniemen kaavamutoksessa huomioon. Lisäksi kansallinen kaupunkipuisto sivuaa Kasinonsaarten kylpylää, Savonniemen matkailun kehittämisaluetta (mukaan lukien Huvilan alue) ja Tynkkylänjoen kartanon matkailualueita sekä sisältää saariston kesämökki- ja virkistysmatkailualueita. Näiden alueiden kehittämistavoitteet eivät ole ristiriidassa kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden kanssa.

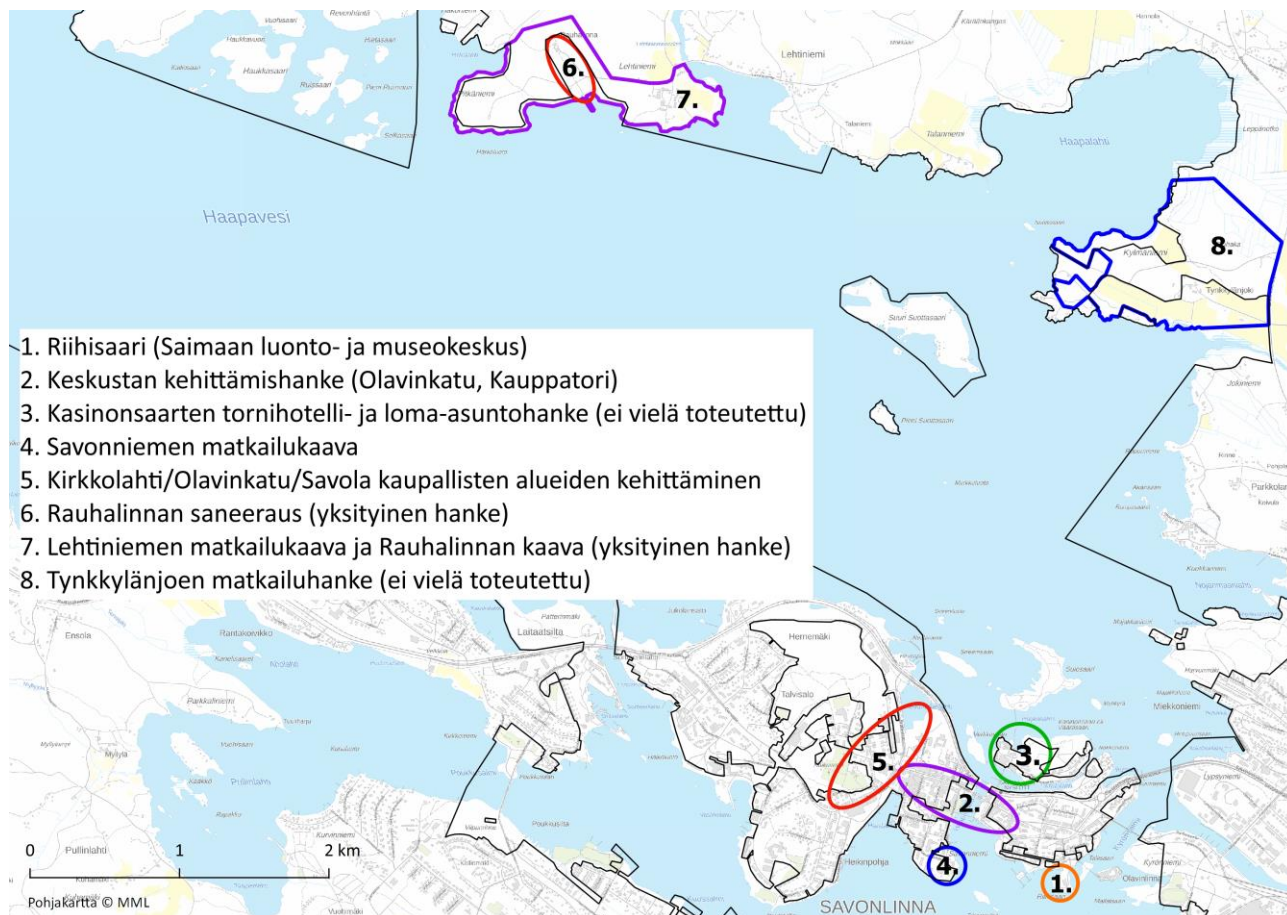
Oravin kanavakylään kaupunkipuiston pohjoispuolelle on suunnitteilla lisää korkealuokkaista majoitusta. Oravi on Linnansaaren kansallispuiston läheisyydessä. Edellä mainittujen matkailuhankkeiden mittakaava vaihtelee 3 000 – 20 000 k-m² välillä.

Lisäksi parhaillaan selvitetään risteilyliiketoiminnan käynnistämistä välille Savonlinna – Pietari – Laatokka liittyen Saimaan kanavan sulkujen pidentämiseen, missä Kirkkolahden satama-alue saattaisi toimia yhtenä risteilylaivaliikenteen solmukohtana. Savonlinnan keskeinen sijainti Saimaalla tarjoaa hyvät puitteet veneilylle.

Varsinaisesti kansallisessa kaupunkipuistossa lisärakentaminen painottuu enemmän ulkoilureittien, viheralueiden, vähäisen palvelurakentamisen ja tapahtumaympäristöjen kehittämiseen.

Matkailualueiden kehittämisessä tullaan ottamaan ja on otettu huomioon matkailuhankkeiden maltillinen mitoitus, ulkoilun ohjaaminen matkailukohteen lähialueilla ympäristön kulumisen ehkäisemiseksi, kulttuuriperintöarvojen säilyminen, jätevesien- ja jätehuollon järjestäminen, lähiympäristön säilyttäminen luonnonläheisenä sekä laajemmat ympäristövaikutukset kuten Saimaan saaristoluonnon kulutuskestävyys ja saimaannorpan elinalueiden rauhoittaminen.

Matkailun kehittämisessä Savonlinnalla on käytössään sekä paikallisesti että Saimaan alueella toimivat verkostot ja yhteistyö Visit Finlandin kanssa. Matkailua tukevaan Saimaa brändiin panostetaan yhteistyökaupunkien kanssa noin miljoona euroa vuosittain.

Matkailu- ja kehityshankkeet

2.2.2 Saimaa maailmanperintöluetteluun

Suomen valtio päivittää parhaillaan aieluetteloa UNESCOlle Suomesta esitettävistä maailmanperintökohteista. Esiselvityksen laatiminen norppasaariston hakemisesta maailmanperintökohteeksi on käynnistetty Metsähallituksella. Kohteen mahdollisen kansalliselle aielistalle lisäämisen jälkeen kansainvälinen luonnonsuojelujärjestö IUCN arvioi kohteen, jonka jälkeen Metsähallitus ympäristöministeriön ohjauksessa laatii maailmanperintöhakemuksen UNESCOlle. Prosessin kesto on noin kolme vuotta.

Maailmanperintökohteen maantieteellistä rajausta ei ole vielä tehty, mutta Savonlinna saimaannorpan maantieteellisen levinneisyyden keski- ja painopisteenä on luonnollinen keskus ja voisi olla lähtökohta maailmanperintöalueen rajaukselle. Valmistelussa on mukana 17 Saimaan kuntaa ja kaupunkia. Kohdetta perustettaessa UNESCO edellyttää, että kohteella on käyttöä ja hoitoa koordinoiva hallinnollinen elin. Tämä toiminto voitaisiin luontevasti sijoittaa Savonlinnaan. Kaupunki varautuu omalta osaltaan tukemaan maailmanperintöhakemuksen valmistelua.

Saimaan norppasaaristoa tarjotaan maailmanperintökohteeksi esimerkkinä ekologisesta ja biologisesta evoluutioprosessista makean veden ekosysteemissä ja eläimistössä sekä siitä näkökulmasta, että kohde on kansainvälisesti ainutlaatuinen, ilmentää luonnon monimuotoisuutta ja on uhanlaisen eläinlajin elinympäristö. Kohteella on myös erityisen tärkeää arvoa luonnonsuojelun ja tieteellisen tutkimuksen näkökulmista katsoen.

Unescolla on kolme eri statusta: Maailmanperintökohteet, Unescon Geoparkit ja Biosfäärialueet. Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston eteläpuolella on Saimaan Geopark alue, joka sai keväällä 2021 Unesco Global Geopark –statuksen vuoteen 2025 saakka. Saimaan Geopark sijoittuu Sulkavan eteläpuoliselle Saimaalle ja on suurelta osin samaa aluetta norppasaariston kanssa. Saimaan Geoparkissa on mukana yhdeksän kuntaa.

Saimaannorpan suojelua on edistetty Saimaalla mm. Natura-alueita ja kansallispuistoja perustamalla, Saimaan veden pinnan säätelyllä ja kalastusrajoituksilla sekä vähentämällä ihmisperäistä häiriötä. Ihmisperäisten häiriöiden vaikutusten arviointi saimaannorpan pesä- ja lepopaikoille korostuu varsinkin uusissa rakennus- ja matkailuhankkeissa.

2.2.3 Ydinkeskustan kehittäminen

Savonlinnassa kansallinen kaupunkipuisto alkaa suoraan ydinkeskustasta ja voi tukeutua nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen sekä ydinkeskustan kaupallisiin ja julkisiin palveluihin. Savonlinnan keskustan kehittämishanke on aloitettu vuonna 2007. Kansallinen kaupunkipuisto sisältää ja sivuaa useita Savonlinnan keskustan kehittämisen ja lisärakentamisen kannalta tärkeitä kohteita ja alueita.

- Savonlinnassa työn alla on ollut Savolan ja Kirkkolahden kaupallisen ympäristön kehittäminen käytöstä poistetuille teollisuus- ja satama-alueille. Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluisivat Savolaan ja Kirkkolahteen maankäytön muuttuessa uudistettavat rantareitit, puistot ja satamat.
- Savolan ja Kirkkolahden välissä kulkeva keskustan pääkatu Olavinkatu toimi aiemmin osana valtatieä 14 ja oli nelikaistainen. Keskustan pohjoisrannan ohittavat uusi valtatie 14 linjaus on mahdollistanut Olavinkadun kaventamisen kaksikaistaiseksi sekä lisännyt turvallisuutta kevyelle liikenteelle, mahdollistanut lisätilan kävelylle ja pyöräilylle eli katu on muuttunut enemmän oleskelu- ja asiointimahdollisuuksia tukevaksi. Olavinkadun itäosia kuuluu kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen Kauppatorin läheisyydessä.
- Tärkeänä kehittämistavoitteena on katu- ja liikenneympäristön uudistaminen keskustassa kevyen liikenteen turvallisuuden, asiointiliikenteen ja reittien jatkuvuuden parantamiseksi. Valtatie 14 keskustan ohittavan linjauksen yhteydessä rakennettiin kaupunkikeskustan pohjoisrannalle korkeatasoinen pyöräilyreitti, joka on otettu osaksi kansallista kaupunkipuistoa. Pohjoisrannan reitti on tärkeä virkistysliikkumiselle ja työmatkapyöräilylle. Sen varrella on useita pysähtymispaikkoja ja aukioita, joista on näkymät Kasinonsaarten maisemiin.
- Keskustaa kiertävästä etelärannan reitistä puuttuu osioita, joiden täydentämisestä on laadittu alustavia suunnitelmia. Keskusta-alueen rannat on valtuuston päätöksillä jätetty julkiseen käyttöön, mitä reitti hyvin suunniteltuna tukisi.
- Katuympäristön ja puistojen uudistamisessa on käytetty keskustan kehittämishankkeissa laadittuja katuympäristön laatukäsikirjaa (designmanuaali) sekä Olavinkadulla ensimmäisenä Suomessa tehtyä liikejulkisivujen suunnitteluohjetta.
- Keskeisten viheraluekokonaisuuksia, lähiliikunta- ja leikkipaikkoja sekä puistoja on uudistettu palvelemaan sekä asukkaita että matkailijoita. Uusia puistoalueita on suunnitteilla Asemantielle (Asemantien valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö), Heikinpohjaan (Erik Laxmannin puisto) sekä Savonniemen ranta-alueiden kehittäminen (Olavinlinnan maisema-alue).
- Ympäristövalaistusta on uudistettu Olavinlinnan ympäristössä sekä etelärannalla Kauppatorista Kirkkolahteen välisellä alueella.
- Keskustan kehittämishankkeiden myötä yritysten ja kaupungin yhteistyötä edistämään on perustettu keskustan kehittämisyhdistys Sakke ry, joka järjestää myös erilaisia tapahtumia keskustassa.

Keskustan ulkoilureittien suunnittelussa on hyödynnetty järven läheisyyttä, kuvassa osa keskustan pohjoisrannan ulkoilureittiä ja silta Kasinonsaarille.

OSA II, KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON HAKEMUS

3 LAINSÄÄDÄNTÖ

Kansallisista kaupunkipuistoista säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) luvun 9. 68 – 71 §:ssä.

68 § Kansallinen kaupunkipuisto

Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto.

Kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa alueita, jotka tämän lain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston tarkoituksen kannalta sopivaan käyttöön.

Puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä.

69 § Kansallisen kaupunkipuiston perustaminen

Kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta päättää ympäristöministeriö. Puisto voidaan perustaa kunnan hakemuksesta.

70 § Puistoa koskevat määräykset

Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Muut alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kunta laatii. (30.12.2008/1129)

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun tulee tapahtua vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy ympäristöministeriö.

Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan alueen kaavoituksessa ja muussa alueeseen vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa on otettava huomioon puistoa koskevat määräykset.

71 § Puiston lakkauttaminen tai määräysten muuttaminen

Kansallinen kaupunkipuisto voidaan lakkauttaa tai sen rajausta muuttaa, jos alueen arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttaminen sitä edellyttää.

Mitä 69 §:ssä säädetään puiston perustamisesta ja 70 §:ssä puistoa koskevista määräyksistä, koskee soveltuvin osin puiston lakkauttamista ja määräysten muuttamista.

4 HAKEMUKSEN VALMISTELU JA VUOROVAIKUTUS

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun tulee tapahtua vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa (MRL 70 §). Kansallisen kaupunkipuiston hakemusta on valmisteltu demokraattisesti kaupungin omana työnä ja kuntalaisia kuullen, ennen hakemusta ympäristöministeriöltä.

Kansallinen kaupunkipuisto oli Savonlinnassa esillä ensimmäisen kerran 2000-luvun vaiheessa, kun maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta valmisteltiin. Kaupunki ei tuolloin lähtenyt kansallisten kaupunkipuistojen ensimmäiseen aaltoon mukaan. Kaupunki selvitti myöhemmin vuonna 2012 alustavasti kansallisen kaupunkipuiston hakemista Savonlinnaan. Tuolloin ei tehty vielä varsinaista selvitystä, vaan keskusteltiin yleisesti kansallisen kaupunkipuiston rajauksesta ja päädyttiin, ettei selvitystyötä aloiteta. Valmistelu keskeytyi tuolloin kaupungin keskustassa vireillä olleisiin kaavahankkeisiin lähinnä Kasinonsaarten kylpylän kehittäminen, minkä katsottiin olevan ristiriidassa kansallisen kaupunkipuiston hakemisen kanssa.

Kansallinen kaupunkipuisto nousi esille uudestaan vuonna 2017, jolloin kaupungin strategiaan kirjattiin *"kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksen laatiminen"*. Perustamisselvitys laadittiin kevään ja kesän 2018 aikana. Selvitys oli yleisesti nähtävillä ja kommentoitavana 11.10. – 12.11.2018 kaupungin kotisivuilla sekä siitä pidettiin 15.10.2018 iltakoulu kaupungin luottamushenkilöille. Perustamisselvitystä esiteltiin myös matkailualan toimijoille 11.12.2018 ja elinkeinoelämälle 5.2.2019.

Perustamisselvityksen pohjalta tehtiin päätös kaupunginvaltuustossa 17.12.2018 § 109 *"valmistellaan hakemus kansalliseksi kaupunkipuistoksi"*. Hakemuksen alustava rajausta käytiin läpi kaupungin hallintokuntien sisäisessä työpalaverissa 23.4.2019. Ympäristöministeriö on tarjonnut valmistelutyöhön ja erityisarvojen arviointiin asiantuntijanäkemyksiä. Arviointikäynti maastossa tehtiin 25. – 26.6.2019 yhteistyössä ministeriön kanssa sekä tätä ennen neuvottelut 23.5.2019.

Arviointikäynnin jälkeen tarkistettua hakemusluonnosta esiteltiin päättäjille iltakoulussa 5.11.2019. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2019 vuoden 2020 kaupungin tavoitteiksi mm. *"valmistellaan hakemus kansalliseksi kaupunkipuistoksi, "kansallista kaupunkipuistoa edistetään" ja "kansallisesta kaupunkipuistosta jätetään hakemus ympäristöministeriöön"*. Tavoitteissa vuodelle 2020 on myös *"Saimaan saaminen Unescon maailmanperintökohteiden aielistalle, esiselvityshankkeen käynnistäminen"*. Esiselvityksen laatiminen norppasaaristosta on Metsähallituksella käynnistetty ja hakemus pyritään jättämään vuonna 2023. Valmistelussa on mukana 17 Saimaan kuntaa ja kaupunkia.

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnos laitettiin nähtäville teknisen lautakunnan päätöksellä 10.12.2019 § 219. Kansallisesta kaupunkipuiston hakemusluonnoksesta oli nähtävillä oloaikana 17.12.2019 – 17.2.2020 yleisötilaisuus 15.1.2020. Tiedottamisessa on käytetty lisäksi kaupungin kotisivuja ja somea sekä lehti-ilmoituksia. Lisäksi kaupunkipuiston hakemisesta Savonlinnaan on kerrottu alueen lehdissä ja yleisradion alueellisissa uutislähetyksissä.

Hakemuksesta jätettiin nähtävillä oloaikana Etelä-Savon ELY-Keskuksen, Etelä-Savon maakuntaliiton, Museoviraston ja Savonlinnan maakuntamuseon sekä rakennus- ja ympäristölautakunnan viranomaislausunnot sekä 10 mielipidettä, hakemuksen liite 8. Kaupungin vastineet kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnoksesta esitettyihin lausuntoihin ja mielipiteisiin ovat hakemuksen liitteenä 9.

Kansallisen kaupunkipuiston laajuus ja hakemuksen sisältö on tarkentunut valmistelun edetessä ja saadun palautteen pohjalta. Nähtävillä olon jälkeen neuvottelut ympäristöministeriön kanssa on pidetty 25.5.2020, 4.12.2020, 17.6.2021 sekä lisäksi työpalavereita. Rajaukseen tehdyt tarkistukset ovat vähäisiä, kaupungin maa-alueita koskevia, joten ne eivät vaadi uutta nähtävillä oloa. Muutoksena aiempaan luonnokseen ovat Olavinlinnan – Haapasalmen valtakunnallisessa kulttuuriympäristössä

sijaitsevan Huvilan suojelurakennuksen pihoineen, Patterinmäen sisällyttäminen rajaukseen kokonaisuudessaan sekä Erik Laxmanin puiston lisääminen rajaukseen saadun palautteen pohjalta sekä kaupungintalon/kivitalokorttelien poistaminen rajauksesta. Kaupungintalon ja kivitalokorttelien maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön ei katsottu ympäristöministeriön arvioinnissa linkittyvän tarpeeksi muuhun kaupunkipuistoon ja sen sisältöön linna- ja norppasaaristokaupunkina. Kansallista kaupunkipuistohanketta esiteltiin kaupunginhallituksen iltakoulussa 1.12.2020 periaatteiden ja edellä mainittujen rajausmuutosten osalta.

Kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen sisältö ja aluerajaus on hyväksytty teknisessä lautakunnassa 16.2.2021 § 33, kaupunginhallituksessa 14.6.2021 § 254 ja kaupunginvaltuustossa 21.6.2021 § 58. Kaupunginhallitus esitti Kyrönniemen urheilukentän ja Lehtiniemen poistamista kaupunkipuistohakemuksesta ja kaupunginvaltuusto hyväksyi esityksen.

Kansallisen kaupunkipuiston rajausta tarkennettiin valtuuston päätöksellä 21.6.2021 § 58 hakemuksen luonnosvaiheesta siten, että Kyrönniemen urheilukentän ympäristöstä sisällytetään kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen pelkästään asemakaavan maiseman- ja luonnonsuojelualueet (SL). Urheilukenttä jätettiin rajauksesta pois. Kaupungilla ei tällä hetkellä ole tarvetta urheilukentän muuhun käyttöön, mutta mikäli käyttötarkoitusta päätetään muuttaa, niin Olavinlinnan läheisyys ja suojelustatus vaikuttavat urheilukentän kaavaratkaisuihin. Lehtiniemen osalta rajausmuutosta perusteltiin kaavamuutoksen keskeneräisyydellä. Kansallisen kaupunkipuiston rajausta hyväksyttiin muuten kaupunginvaltuustossa yksimielisesti. Yhden äänen enemmistöllä kannatettiin rajauksen supistamista hakemuksessa ja loput valtuutetuista kannattivat laajempaa rajausta.

Ympäristöministeriö tekee hakemuksen pohjalta perustamispäätöksen ja laittaa hakemuksen nähtäville.

Hakemusvaiheen jälkeen kaupunki laatii varsinaisen kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman, joka hyväksytään ympäristöministeriössä. Kansallisen kaupunkipuiston selvityksiä käytetään sen alueella tehtävän kaavoituksen ohjauksessa ja ympäristön kehittämisessä.

Kansallisen kaupunkipuistostatuksen saamisen jälkeen sen tuoman arvon hyödyntäminen on pitkälti kaupungin sekä alueen muiden toimijoiden omasta aktiivisuudesta kiinni.

5 KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ALUE

Kansallinen kaupunkipuisto on laajuudeltaan 77 km².

Kansalliseksi kaupunkipuiston hakemus koskee alueita, jotka sijaitsevat seuraavissa kaupunginosissa:

- 1. ja 2. Keskusta
- 3. Heikinpohja
- 4. Talvisalo
- 5. Vääräsaari
- 6. Kalkkuinniemi
- 7. Kyrönniemi
- 8. Venäjänniemi
- 9. Inkerinkylä
- 10. Pääskylahti
- 11. Miekkoniemi
- 13. Hernemäki
- 14. Laitaatsilta
- 15. Kellarpelto
- 16. Pihlajaniemi
- 17. Nojanmaa
- 23. Nojanmaanlahti

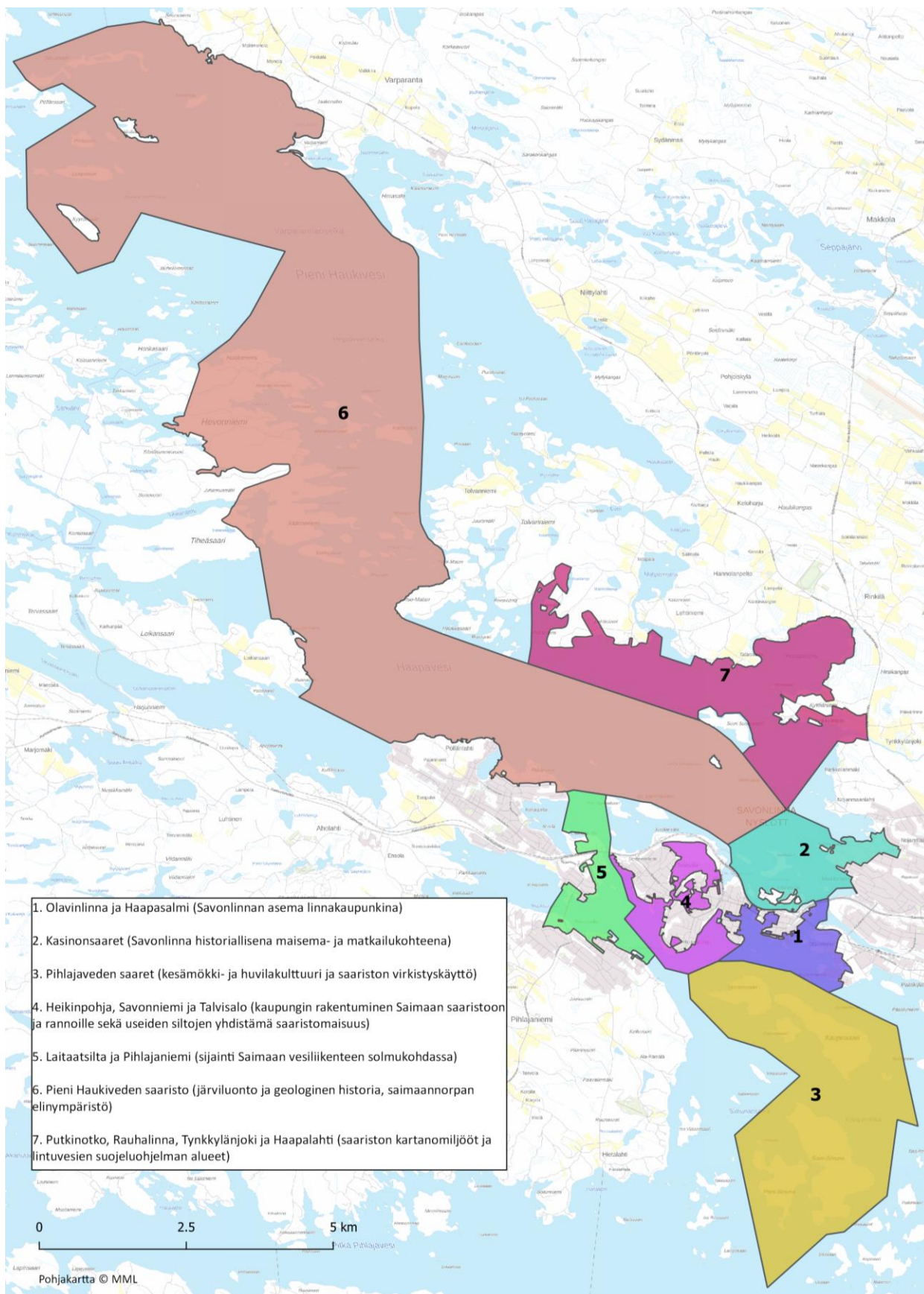
Lisäksi hakemukseen sisältyvät saaret Uuraansaari, Kaupinsaari, Käärmesaari, Pieni-Simuna, Suuri-Simuna, Tähtisaari, Venäjänsaari, Paskosaari, Virtasaari, Nuottasaari, Niinisaaret, Korkeasaari, Uunisaari, Heinäsaari, Nikonsaari, Heinäsaari, Vahtisaari, Matkasaari, Murkinasaari, osa Tiheäsaaresta, Matinsaaret, Niikonsaari, Kontiosaari, Märinteensaari, Pieni Jänissaari, Jänissaari, Tahvonsaari, Halkosaari, Hepokivensaari, Ritosaari, Myhkyräsaari, Pieni-Lampo, Lamposaari, Laattaansaari, Petäsaari, Korkeasaari, Seurasaari, Nuottasaari, Hietasaari sekä pienempiä luotoja.

Mantereen puolelta osia seuraavista; Tynkkylänjoki, Haapalahti, Rauhalinna, Putkinotko, Hevonniemi ja Käänneenieniemet.

Vesialueet ovat osia seuraavista; Pieni-Haukivesi, Haapavesi, Haapalahti ja Pihlajavesi.

Kaupunkipuisto on jaettu eri tyyppisiin osa-alueisiin, mihin myöhemmin laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma tulee pohjautumaan. Seuraavilla sivuilla esitetään koonti Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston osa-alueista ja näiden erityisarvoista. Liitteessä 10 on yhteenveto osa-alueiden nykyisestä hoidosta ja käytöstä. Osa-alueita ovat:

- Savonlinnan asema linnakaupunkina (1. Olavinlinna ja Haapasalmi)
- Savonlinna historiallisena maisema- ja matkailukohteena (2. Kasinonsaaret)
- Kesämökki- ja huvilakulttuuri ja saariston virkistyskäyttö (3. Pihlajaveden saaret)
- Kaupungin rakentuminen Saimaan saaristoon ja rannoille sekä useiden siltojen yhdistämä saaristomaisuus (4. Heikinpohja, Savonniemi ja Talvisalo)
- Sijainti Saimaan vesiliikenteen solmukohdassa (5. Laitaatsilta ja Pihlajaniemi)
- Järviluonto ja geologinen historia, saimaannorpan elinympäristö (6. Pieni Haukiveden saaristo)
- Saariston kartanomiljööt ja lintuvesien suojeluohjelman alueet (7. Putkinotko, Rauhalinna, Tynkkylänjoki ja Haapalahti)

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston osa-alueet (liite 7)

6 KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ERITYISET ARVOT

6.1 Luonnonympäristö

Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto sijaitsee ainutlaatuisessa paikassa keskellä saimaannorpan elinalueita (Natura-alueet).

Paikalliset luontoarvot on otettu huomioon kaupungin puistojen ja taajamametsien hoidossa. Kansallisen kaupunkipuiston taajamametsissä on erilaisia metsälain luontotyyppisiä sekä lajeista mm. valkoselkätikkää ja liito-oravaa.

6.1.1 Natura-alueet

Kansallisen kaupunkipuiston eteläosa kuuluu Pihlajaveden Natura-2000 alueeseen (FI0500013, SAC). Saarista Uuraansaari, Kaupinsaari, Käärmesaari, Dynamiittiluoto, Tupakkaluoto, Venäjänsaari, Tahtisaari, Suuri-Simuna ja Pieni-Simuna sijaitsevat Natura-alueen keskellä. Uuraansaarella ja Suuri-Simunassa on kaupungin retkisatamat. Simunan saarista etelään Pihlajaveden Natura-alueen keskeinen osa saarineen kuuluu rantojensuojeluohjelmaan (valtioneuvoston periaatepäätös v. 1990) ja erityissuojelua vaativiin vesistöihin. Pihlajaveden Natura-alue on tärkeä saimaannorpan elinalue, sillä noin 25 % norppakannasta asuu Pihlajavedellä. Kansallisen kaupunkipuiston eteläosassa on muutamia norpan pesäpaikkoja, muttei poikaspesiä. Natura-alueella on kuusi lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvaa aluetta, joista kolme Suuri-Simunaa saarella. Lisäksi Natura-alueella on muutamia valtakunnallisesti arvokkaita maisemakokonaisuuksia ja nähtävyyksiä ja arvokkaita perinnemaisemia. Nämä maisema-alueet eivät sijoitu kansallisen kaupunkipuiston alueelle.

Kansallisen kaupunkipuiston pohjoisosa on Hevonniemen Natura 2000-alue (FI0500171, SAC). Järvialueet ovat Haapavesi ja Pieni Haukivesi. Saarista Paskosaari, Virtasaari, Muikkuluoto, Pieni Suottaansaari, Suuren Suottaansaaren eteläosa, Munaluoto, Ritosaari, Nuottasaari, Ruoholuoto ja Myhkyräsaari sijaitsevat Natura-alueen keskellä. Saarista Petäjäsaari, Korkeasaari, Pieni-Lampo, Laattaansaari, Jänissaari, Hepoluoto, Jaakonluoto, Hepokivensaari, Tahvonsaari, Virtanluoto, Vankiluoto, Halkosaari, Pieni Jänissaari, Kontiosaari, Märinteensaari, Niikonsaari, Matinsaret, Murkinasaari, Niinisaaret, Uunisaari, Korkeasaari, Heinäsaari, Nikonsaari, Vahtisaari, Matkasaari, Torakkaluodot ja Tiheäsaari ovat osa Natura-alueita. Hevonniemen järvistä Laamanen, Jouhenjärvi ja Kirveslampi eivät kuulu Naturaan eivätkä myöskään Kirves-, Sammal-, Itä- ja Luuvelahti sekä Virtasalmi. Haapavedelle ja Haukivedelle on kaavoitettu useita venevalkama- ja retkisatama-alueita sekä loma-asutusta sekä järvialueelle että sisäjärvien rantaan. Hietasaarella on retkisatama. Hevonniemen Natura-alue on tärkeä saimaannorpan elinalue, noin 3 % norppakannasta. Alueella on useita norpan pesäpaikkoja ja poikaspesiä. Hevonniemeen on perustettu luonnonsuojelualue keskeisille saimaannorpan elinalueille vuonna 2014. Hevonniemi ja Tiheäsaari ovat merkittäviä lehtokasvillisuuden keskittymiä.

Kansallisen kaupunkipuiston aivan pohjoisin kärki on Linnansaaren Natura-alue (FI0500002, SAC). Em. alue osa Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavaa (SL-merkintä), jonka vuoksi se on rajattu mukaan kansalliseen kaupunkipuistoon Hevonniemen Natura-alueen ohella. Järvialue on Pieni Haukivesi. Saaret ovat Kyyrönsaari, Lääväsaari, Lamposaari, Seurasaari ja Hietasaari. Linnansaaren alue on tärkeä saimaannorpan elinalue, ja se on myös erittäin merkittävä suurjärvien saaristoluonnon suojelemisessa. Alueella on arvioitu olevan noin 45-55 norppaa eli 15 % koko kannasta. Pääosa maa-alueista on suojeltu perustetulla Linnansaaren kansallispuistolla. Alue on myös merkittävä metsiensuojelukohde, vaikka iso osa alueen metsistä on melko nuoria.

Haapalahden Natura-alue (FI0500045, SPA) on avara lahdenpohjukka Haapaveden itälaidalla. Haapalahden valuma-alue on pieni ja maisemaa hallitsee järviruokokasvillisuus. Haapalahti on merkittävä vesilinnustoltaan ja kalataloudeltaan. Alue on myös Etelä-Savon merkittävimpiä muutonaikaisia levähdysalueita.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

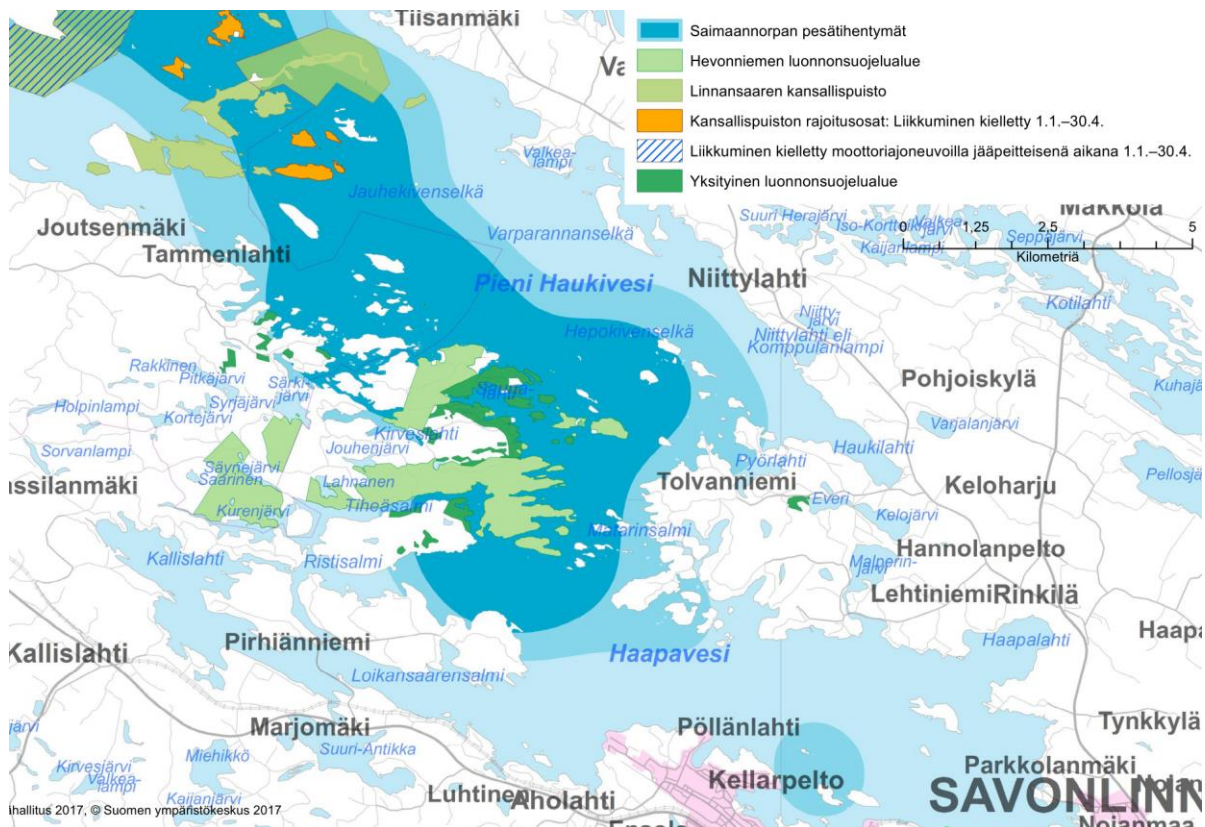
Natura-alueiden hoidosta vastaa Metsähallitus. Etelä-Savon ELY on yhteistyössä Metsähallituksen Luontopalvelujen kanssa päivittänyt toimialueensa Natura 2000 – verkoston yleissuunnitelman vuonna 2017. Natura 2000 – verkosto koostuu luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisista erityisten suojelutoimien alueista (SAC) ja lintudirektiivin mukaan suojelluista alueista (SPA). Etelä-Savon ELY:n Natura-alueiden yleissuunnitelmassa todetaan, että Linnansaaren SAC-alueella on ajantasaiset suunnitelmat. Pihlajaveden SAC-alueella on MRL:n mukainen päivitystarve sekä Hevonniemen SAC-alueella metsätaloussuunnitelman laatimis- ja päivitystarve sekä Hevonniemessä myös toimenpidesuunnitelman laatimisen tarve, jossa toimenpiteinä esimerkiksi olisi tarkoitus muuttaa yksipuolista metsärakennetta tai poistaa lehtokasvillisuutta varjostavaa puustoa. Haapalahden lintuvesialueelle (SPA) on myös suunnitelmien tarkistustarvetta.

Natura-alueet, suojelualueet ja saimaannorpan elinalueet on osoitettu Haukiveden – Haapaveden (2001) osayleiskaavassa SL-merkinnällä. Kansallisen kaupunkipuiston eteläpuolella Pihlajaveden osayleiskaavaan on tehty tarkistus (2017), jossa on tarkistettu luonnonsuojelualueiden rajaukset sekä siirretty lomarakennuspaikkoja saimaannorpan kannalta parempiin paikkoihin. Kansalliseen kaupunkipuistoon rajautuvilla Pihlajaveden saarilla ei ole kaavaa, joka tilanne tarkistetaan parhaillaan laadittavaan keskustajaman strategiseen yleiskaavaan.

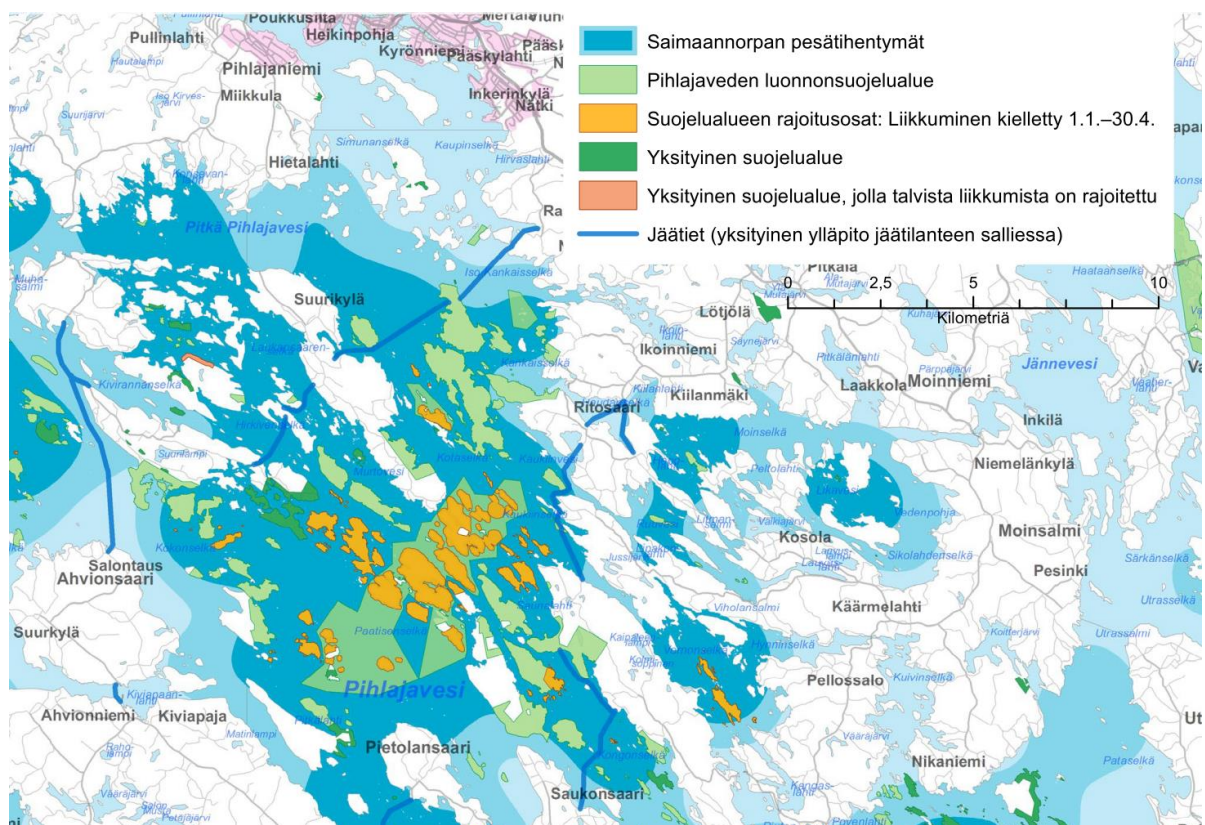
Natura-alueilla on retkisatamia, joihin veneilypalvelut keskittyvät. Kaupungin Paskosaaren retkisatamavarausta ollaan saimaannorpan suojelun vuoksi poistamassa.

Natura-alueiden aluerajauksen sisällä (Haukivesi – Haapavesi, Simunan saaret) on yksityis- ja kaupungin vuokra-alueella olevia lomarakennuspaikkoja (RA, RA/AO), matkailualueita (RM) ja vakituisen asumisen paikka (AP), joissa kaavamääräykset ja rakentamismahdollisuudet on tarkoitus säilyttää nykyisellään. Yleiskaavojen laadinnassa on otettu huomioon lomarakennuspaikkoja sijoitettaessa vapaan rantaviivan vaade ja luontoarvojen säilyminen. Kesämökkikuluttuuri kuuluu luontevasti osaksi kansallista kaupunkipuistoa.

Haukiveden ja Pihlajaveden matkailuhankkeissa on tehty tai tehdään asiantuntijatyönä Natura-arvioinnin tarveharkinnat (LSL 65 §). Myös pienemmissä maanomistajien kaavahankkeissa (lähinnä lomarakennuspaikkojen siirrot) ja vakituisen asumisen poikkeusluvista on pyydetty lausunnot ennen asian ratkaisua Metsähallitukselta ja Etelä-Savon ELY-keskukselta, mikäli lähistöllä sijaitsee saimaannorpan pesäpaikkoja. Saimaannorpan pesäpaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on LSL 49 § nojalla kielletty. Pesätihtymien alueella liikkumista on hyvä rajoittaa erityisesti tammi-huhtikuussa, jolloin norpan pesintäkausi on käynnissä. Myös norpan karvanvaihto aika voi häiriintyä keväällä runsaasta tihtymäalueilla liikkumisesta. Lisäksi verkkorajoituskiekkot ovat yleisesti käytössä 15.4. – 30.6.2020 kuuttien suojelemiseksi. Maa- ja metsätalousministeriössä on menossa laajapohjainen valmistelu kalastusrajoitusten tarkistamiseksi saimaannorpan esiintymisalueilla. Alueilla on tehty vapaaehtoisia kalastusrajoitussopimuksia sekä kalastusta on rajoitettu valtioneuvoston asetuksella. Vesialueita on myös hankittu valtiolle. Nykyiset rajoitukset päättyvät vuoden 2020 lopussa. Uuden asetuksen kalastusrajoituksista on tarkoitus tulla voimaan 2021.

Saimaannorpan pesätihentymät Pieni Haukivedellä ja Hevonniemessä/Linnansaaressa (Metsähallitus 2017)

Saimaannorpan pesätihentymät Pihlajavedellä (Metsähallitus 2017)

6.1.2 Yksityismaiden luonnonsuojelualueet ja suojeluohjelmien alueet

Hevonniemen sekä Linnansaaren alueet (Natura) ovat pääosin valtion omistuksessa sekä Tynkkylänjoki (lintuvesien suojeluohjelma) yksityisomistuksessa. Muut luonnonsuojelualueet sijoittuvat pääosin kaupungin omistuksessa oleviin taajamametsiin, saaristoon ja järvenlahtiin.

Hevonniemi, Linnansaari ja Haapalahden pohjoisosa kuuluvat Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavaan, jota ei olla päivittämässä. Näillä on osayleiskaavassa suojelumerkintä (SL).

Osayleiskaavat uudistuvat Kasinonsaarilla, Poukkusillassa, Simunan saarilla, Tynkkylänjoella ja Haapalahden eteläosassa valmistella olevan keskustaajaman strategisen yleiskaavan myötä. Aluerajauksiin ja suojelumerkintöihin ei ole tarkoitus esittää strategisessa yleiskaavassa muutoksia.

Luonnonsuojelualueet ja suojeluohjelmien alueet	
Kohteen nimi (kaupunginosa ja nro)	merkitys (valtakunnallinen V, maakunnallinen M) asemakaava=ak, osayleiskaava=oyk, maakuntakaava=mk
Kasinonsaaret; Sireenisaari, Sireeniluoto, Myhkyrä, Hirsipuusaari, Vääräsaari	M osin ak, oyk, mk, lehtojensuojeluohjelma
Haapalahti	V osin ranta-ak, oyk, koko alue mk, lintuvesiensuojeluohjelma, Natura-alue
Hevonniemi	V oyk, mk, Natura-alue
Lehmänpäänlehto (Pihlajaniemi 16)	V oyk, mk, lehtojensuojeluohjelma
Linnansaari	V oyk, mk, Natura-alue
Poukkusillan lehdon länsiosa (Pihlajaniemi 16)	M ak, oyk, mk, valkoselkätikka
Simunan lehdot; Suuri-Simuna, Pieni-Simuna	M oyk oikeusvaikutukseton, mk, lehtojensuojeluohjelma
Tynkkylänjoki (Nojanmaanlahti 23)	V oyk, mk, lintuvesien suojeluohjelma

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Luonnonsuojelualueiden hoitoa ja käyttöä säätelee luonnonsuojelulaki (1096/1996). Laissa säädetään suojelualueilla noudatettavista rauhoitusmääräyksistä ja niistä poikkeamisesta.

6.1.3 Alueet, joilla on säilytettäviä ympäristöarvoja

Alueet, joilla on säilytettäviä ympäristöarvoja, eivät ole varsinaisia luonnonsuojelualueita, mutta on hyvä ottaa huomioon maankäytössä. Alueet perustuvat kaupungin aiempiin luontoselvityksiin sekä vuoden 2017 strategisen yleiskaavan luontoselvitykseen.

Osalla alueista esiintyy Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajeja (liito-orava, valkoselkätikka) sekä metsälain tärkeitä elinympäristöjä mm. lehdot, kedot, luonnotilaiset hiekkarannat, suot ja puronotkot.

Tavoitteena on, että luonnonarvoiltaan arvokkaat elinympäristöt (luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain sekä muut arvokkaat elinympäristöt ja uhanalaiset luontotyypit) sekä uhanalaislajiston ja direktiivilajien esiintymispaikkojen säilyminen turvataan.

Alue, jolla on säilytettävää ympäristöarvoja.		
Kohteen nimi (kaupunginosa)	merkitys (valtakunnallinen V, maakunnallinen M, paikallinen P) asemakaava=ak, osayleiskaava=oyk, maakuntakaava=mk	
Kasinonsaaret; Hopealuoto, Sulosaari, Majakaluoto, Verkkoasaari, Vääräsaaren pohjoisosaa	P	ak, oyk, maisemaltaan edustavat virkistysalueet, uhanalaisia kasvilajeja, lehtoa
Kyrönniemi, Mallatsaari, Venäjänniemi	P	ak, osa Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-aluetta (V), maisemallinen arvo, keto, uhanalaiset kasvilajit, lepakko
Majakkaniemi (Miekkoniemi)	P	ei kaavaa, valkoselkätikka, liito-orava, lehto, metsälain mukaisia luontotyyppijä lehto, puro, keto
Patterinmäki (Laitaatsilta)	P	osin oyk, puolustusvarustukset ja Patterinmäen harjanne sekä metsälain mukaisia luontotyyppijä keto ja luhta, lepakko
Piirakkakallion puisto Kirkkoniemessä (Laitaatsilta)	P	ak, oyk, luhta
Poukkusillan lehto itäosa (Pihlajaniemi)	P	ak, oyk, lehto, liito-orava, valkoselkätikka
Talvisalon virkistysalue (Talvisalo)	P	osin ak, eri tyyppisiä metsälain mukaisia luontotyyppijä mm. puronotko, uhanalaisia kasvilajeja

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Alueet, joilla on säilytettävää ympäristöarvoja sijoittuvat kaupungin omistuksessa oleviin taajamametsiin, saaristoon ja järvenlahtiin. Alueita on kaupungin metsäsuunnitelmassa hoidettu luonnontilaisina. Metsälaki (1093/1996) suojelee maisemaa maa- ja metsätaloudessa ja luonnonsuojelulaki (1096/1996) turvaa luonnon ominaispiirteiden säilymistä.

Alueilla on pääosin voimassa oleva osayleis- tai asemakaava. Talvisalon pohjoisosassa ja Miekkoniemellä ei ole voimassa olevaa kaavaa, joka tilanne muuttuu parhaillaan laadittavan strategisen yleiskaavan myötä. Alueiden suojelustatus on kuitenkin jo nykyisin turvattu kaupungin metsänhoidossa sekä kaupunki haki ja sai alueet vuonna 2021 Metso-ohjelmaan.

Alueet, joilla on säilytettävää ympäristöarvoja, ovat Poukkusillan lehtoa (SL) lukuun ottamatta kaavoitettu ulkoilu- ja virkistyskäyttöön (VL). Alueita on pidetty pääosin luonnontilaisena, osa alueista on vaikeakulkuisia (luhta, lehto) tai alueet sijaitsevat saarissa, joten niiden luontoarvot säilyvät tulevaisuudessakin.

6.2 Maisema-alueet

Kansallisen kaupunkipuiston alueelle sijoittuu Olavinlinnan maisema-alue, joka perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen vuodelta 1995. Maisema-alueen rajausta on pitkälti yhtenevä Olavinlinna – Haapasalmen kulttuuriympäristörajausten kanssa (RKY2009, Museoviraston inventointi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä).

Kulttuurimaisemien päivitysinventointi on tehty vuonna 2016 (ympäristöministeriö). Olavinlinnan – Haapasalmen maisema-alueen rajausta muutettiin jatkossa siten, että uuteen Kyrönsalmen maisema-alueeseen sisältyisivät myös Kalkkuinniemen, Nökköniemen, Kasinonsaarten ulkoilu- ja virkistysalueet ja Majakkaniemi (Miekkoniemi). Maisema-alueen uusi rajausta ei ole vielä maakuntakaavassa, eikä sitä ole hyväksytty ympäristöministeriössä. Kaupunki on esittänyt maisemaraajausta lisäyksiä ympäristöministeriölle siten, että Kyrönsalmen maisema-alueeseen sisältyisivät Miekkoniemen kallioid kokonaisuudessaan. Alustava rajausesitys oli osoitettu Miekkoniemen kalliialueen kärkeen Majakkaniemeen. Lisäksi esitetään lisättäväksi Kirkkopuiston, Puistokadun ja Kauppatorin kulttuuriympäristö. Nämä ovat osa Haapasalmen valtakunnallisesti

arvokasta kulttuuriympäristöä ja osa Olavinlinnan maisemaa. Lisäksi esitetään rajaukseen Kalkkiuunninniemen maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä kokonaisuudessaan. Kalkkiuunninniemestä rajausesityksessä oli pelkkä ranta-alue, mutta myös muu osa alueesta erottuu Kyrönsalmen rantamaisemassa ja on suojeltu asemakaavoissa.

Kansallisen kaupunkipuiston hakemuskartoissa on esitetty edellä mainitut valtakunnallisesti merkittävät alueet yhtenä Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-alueena (V) selkeyden vuoksi. Periaatteessa alueella on eri rajauksia eli Olavinlinna, Kyrön- ja Haapasalmen valtakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema (RKY 2010), Olavinlinnan valtakunnallisesti arvokas maisema-alue sekä uusi Kyrönniemen valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Maisema-alueet eroavat kulttuuriympäristörajauksesta siinä, että niihin eivät kuulu Haapasalmen valtakunnallisesti arvokkaasta kulttuuriympäristöstä Kirkkopuiston, Puistokadun ja Kauppatorin alueet.

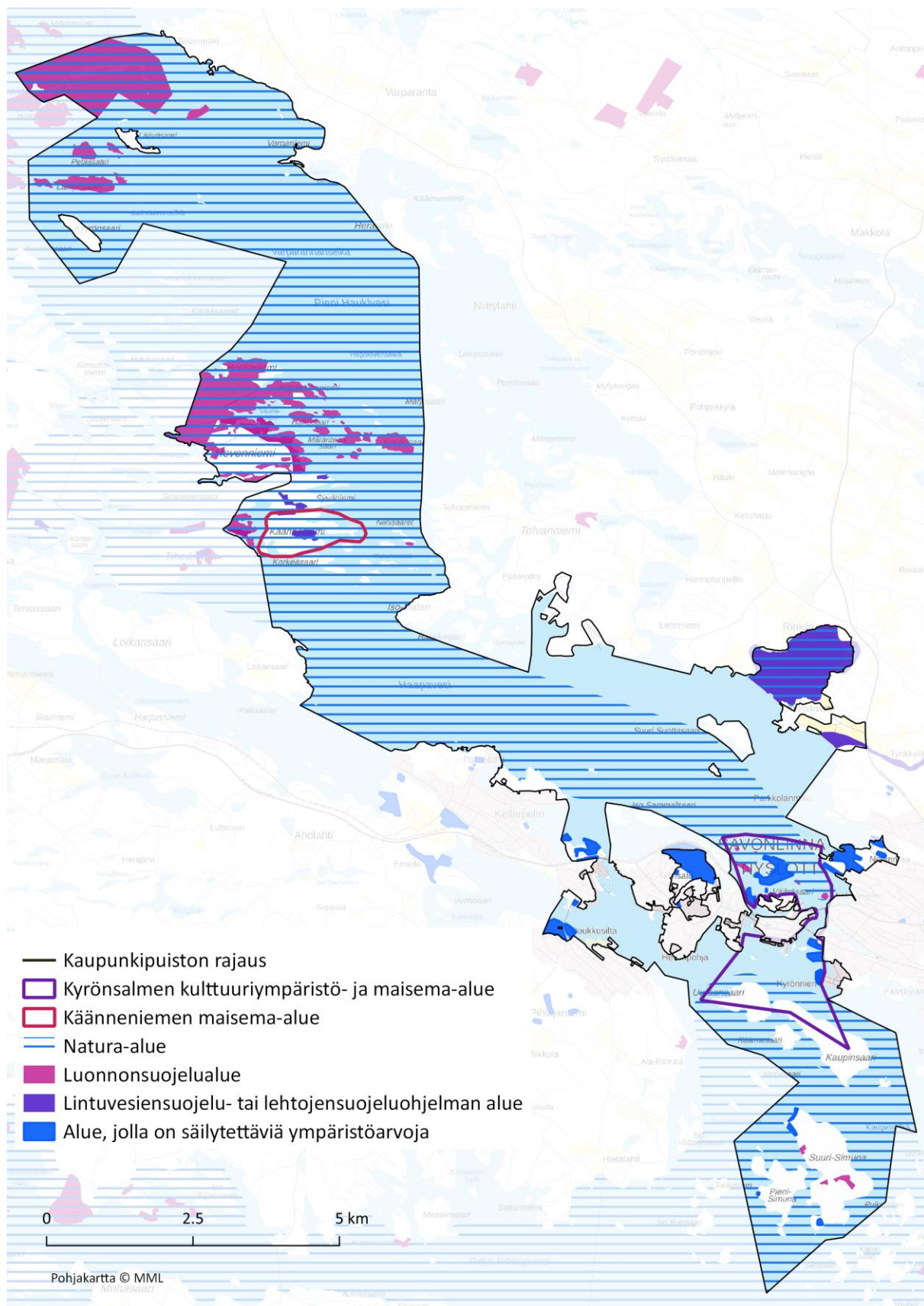
Hevonniemen Natura-alueella sijaitseva Käänneniemi on maisemaltaan arvokas sekä on osoitettu Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavassa merkinnällä (ma) arvokas maisema-alue.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Uusi Kyrönsalmen maisema-alueen rajausta voidaan ottaa huomioon sekä tarkentaa kaupungin parhaillaan laatimassa strategisessa yleiskaavassa.

Uusi Kyrönsalmen maisema-alue ulottuu Olavinlinnan pohjoispuolelle Kasinonsaarille ja Miekkoniemeen saakka. Kaupunki on esittänyt alueeseen rajausmuutoksia ympäristöministeriölle.

Natura-alueet, luonnonsuojelualueet, suojeluohjelmien alueet (maisema, lintuvedet) sekä alueet, joilla on säilytettäviä ympäristöarvoja (tarkemmin karttaliitteessä 4)

6.3 Viheralueet

6.3.1 Puistot

Kansallisen kaupunkipuiston viheralueet ovat puistoja, urheilukenttiä, taajamametsiä ja virkistysalueita.

Pääosa ydinkeskustan rantavyöhykkeestä on Olavinlinnan-Haapasalmen kulttuurimaisema- ja kulttuuriympäristöaluetta. Puistoalueet, viheralueet ja puistokäytävät sijaitsevat nauhamaisina reitteinä järven rannassa. Ydinkeskustan rannat on jätetty virkistyskäyttöön kaupunginvaltuuston periaatepäätöksellä ja voimassa olevissa asema- ja yleiskaavoissa.

Kaupungin rakennetut puistot sijaitsevat pääosin ydinkeskustassa. Muiden kaupunginosien puistot ovat luonnonmukaisempia. Osa viheralueista on suojeltu (Komendantinpuisto, Joel Lehtosen puisto, Puistokatu, Tallisaari, Riihisaari). Rannan viherkaistan yhteydessä on mm. matkustajasatama, tori, kesäravintoloita, uimarantoja, venevalkamia ja urheilupaikkoja.

Kantakaupungin alueella on puistoalueisiin luokiteltuja viheralueita noin 200 ha. Näitä alueita ovat mm. rakennetut ja rakentamattomat puistot, leikkipaikat, keskustan katuviheralueet sekä erilaiset niityt, pellot ja suojaviheralueet sekä lemmikkieläinten hautausmaa, Kauppatori ja koirapuisto.

Viljelypalstoja ja siirtolapuutarhaa hoitavat yhdistykset. Ne eivät sisälly kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, sillä ne sijaitsevat taajama-alueen laidalla.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kaupungilla on laadittu keskustaajaman alueelta viheralueiden hoitoluokitus (karttaliite 10). Luokittelussa on käytetty valtakunnallista ABC-luokitusta. Rakennetut puistot on luokiteltu hoitoluokkaan A ja rakentamattomat alueet ja kaupunginosien leikkipuistot luokkaan B sekä taajamametsät luokkaan C. Viheralueiden hoitoluokituksen piiriin kuuluvat kaupungin ylläpitämät uimarannat.

Viheralueilla sijaitsevat leikkipaikat on keskitetty kaupunginosittain, jotta niiden turvallisuus ja välineiden kunto saadaan pidettyä hyvänä.

6.3.2 Taajamametsät ja talousmetsät

Savonlinnan kaupunki omistaa noin 1800 ha taajamametsiä. Laajemmat kansallisen kaupunkipuiston virkistysalueet (osa taajamametsiä) ovat Pihlajaniemessä, Talvisalossa, Miekkoniemellä ja Kasinonsaarilla. Taajamametsiin kuuluvat myös kaupungin eteläpuoliset saaret (Uuraansaari, Kaupinsaari, Käärmeasaari, Suuri- ja Pieni-Simuna. Näissä taajamametsissä sijaitsee myös suuri osa kaupungin ulkoilu- ja virkistysalueista.

Taajamametsien lisäksi kaupunki omistaa on noin 2800 ha talousmetsiä, joista pääosa sijoittuu kansallisen kaupunkipuiston ulkopuolelle Pihlajaniemeen, Kerimäelle ja Varparannalle.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Suurelle osalle keskustaajaman lähimetsistä on laadittu taajamametsien hoitoluokitukseen perustuva puistometsäsuunnitelma (luokka C). Näitä hoitaa kaupungin metsätoimi puistometsäsuunnitelman ohjeiden mukaan. Puistometsäsuunnitelmaan kuulumattomista taajamametsistä on ajantasaiset metsäsuunnitelmat.

Taajamametsien käsittelyä ohjaavat ensisijaisesti luonnon monimuotoisuuteen, maisemanhoitoon ja kaupunkilaisten virkistäytymiseen liittyvät lähtökohdat. Olosuhteiden näin salliessa pyritään mahdollisimman pitkään kiertoaikaan ja metsien uudistumiseen vähitellen luontaisesti. Varsinaisia uudistushakkuita tehdään vähän. Hoidon suunnittelussa on apuna tarkat metsäkuviotiedot, joiden mukaan hoitotoimenpiteet kohdennetaan. Taajamametsien kokonaiskasvusta hakataan vuosittain keskimäärin n. 65%.

Talousmetsistä on ajantasaiset metsäsuunnitelmat. Talousmetsissä periaatteena on mahdollisimman korkea metsänmyyntitulo, mutta toiminnassa otetaan toki huomioon metsäluonnon monimuotoisuus ja uhanalaisten lajien esiintymisalueet. Metsien käsittelyssä noudatetaan kaupungille myönnettyä PEFC-sertifikaattia. Kaupunki on parhaillaan uudistamassa metsästrategiaansa vuoteen 2040.

6.3.3 Virkistys- ja ulkoilureitit

Kansallisessa kaupunkipuistossa viheralueet yhdistyvät toisiinsa sekä puistosta on hyvät yhteydet virkistys- ja ulkoilureiteille.

Liikuntapaikoista kansallisen kaupunkipuiston alueella ovat:

- Talvisalon urheilukeskus (jäähallit, kumirouhekenttä, kuntorata/hiihtolatu)
- Miekkoniemen (Nojanmaa) kuntorata
- Sulosaaren ulkoilureitti (Kasinonsaaret)
- Savonlinnahalli (Heikinpohja)
- Keskustan rantoja kiertävä ulkoilureitti
- Heikinpohjan ja Kirkkopuiston kivituhkakentät
- Pikku Saimaan uimahalli (Savonniemi)
- Kalastajankylän uimaranta, frisbeegolfrata (Pihlajaniemi)
- Kievarin kierros (hiihtolatu, Nojanmaa – Varparanta)

Kansallisen kaupunkipuiston ulkopuolella liikuntapaikoista ovat Aholahden hiihtokeskus, Ruunavuoren laskettelurinteet, ratsastusreitit (Pihlajaniemi), Soininmäen (Pihlajaniemi) ja Karhuvuoren (Nätki) luontopolut, Nyrkkimäen kuntorata/hiihtolatu (Nätki) sekä Mertalan ja Nätkin kivituhkakentät.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kaupunki on hyväksynyt vuonna 2019 hyvinvointi ja liikuntapaikkasuunnitelman, johon edellä mainitut kohteet sisältyvät.

Talvisalo on keskustan yhtenäisin noin 54 ha ulkoilu- ja virkistysalue. Talvisalossa on myös topografialtaan kansallisen kaupunkipuiston korkein kohta.

- Talvisalon ulkoilualueen eteläosaan on keskitetty urheilupalveluita; jäähalli ja harjoitusjäähalli, kumirouhekenttä, kuntorata. Eteläosaan on osoitettu näiden lisäksi paikat kahdelle uudelle

liikuntahallille. Eteläosan metsissä luontoarvoja on parissa metsäkuviassa, muuten alue on hoidettua taajamametsää ulkoilureitteineen.

- Talvisalon pohjoisosan metsistä suuri osa on metsälain mukaista luontoaluetta, jotka kaupunki on pitänyt luonnontilaisena. Talvisalon pohjoisosa saatiin vuonna 2021 Metso-ohjelmaan. Pohjoisosassa reitit ovat luontopolkutyypisiä. Alueen hiihtoreitit ovat vähitellen kasvaneet umpeen, eikä reittien kohentamista ole suunnitteilla. Korkeintaan raivataan vaaraa aiheuttavat puut polkujen päältä. Alueella on merkitystä lähialueen koulujen luonto-opetuksessa. Pohjoisosassa ei ole asemakaavaa. Strateginen yleiskaava on valmisteilla, jossa pohjoisosan säilyvät ulkoilu- ja virkistyskäytössä (VL) ja suojeluarvot otetaan huomioon.

Miekkoniemen (Nojanmaan) ulkoilualue reitistöineen noin 43 ha palvelee kaupungin itäpuolen asukkaita. Osassa Miekkoniemen ulkoilualuetta on valkoselkätikkaa ja liito-oravaa sekä alueella on lehtoa ja rantaluhtaa sekä kallioketoja. Kaupunki on pitänyt luontoarvoja sisältävät alueet luonnontilaisena ja hakenut nämä Metso-ohjelmaan. Kuntorataa ja valaistusta uudistetaan suojelualueiden läheisyydessä luontoarvot huomioon ottaen. Osa Miekkoniemestä on kaavoitettu puistoksi (P) ja osalla alueesta ei ole asemakaavaa. Strateginen yleiskaava on valmisteilla, jossa alueet säilyisivät ulkoilu- ja virkistyskäytössä (VL) ja suojeluarvot otetaan huomioon.

Olavinlinnan maisemansuojelualueelle (SL, VL) Kyrönniemen ja Mallatsaaren kallioille on suunniteltu ulkoilureittejä, jotka suunnitellaan ottaen huomioon maisemansuojelualan vaateet sekä Mallatsaaren luontoarvot. Rakennetummat reitit estäisivät ympäristön kulumista ja ohjaisivat liikkumista alueella. Kalliot ovat suosittuja ulkoilu- ja näköalapaikkana. Kyrönniemen kallioilla toimi vuoteen 1983 saakka leirintäalue. Kaupunki on leirintäalueen poistumisen jälkeen pitänyt alueet osittain luonnontilaisena ja näköalat ovat tämän vuoksi kasvaneet osittain umpeen. Alueelle on tehty kevään 2020 aikana alustava luontoselvitys. Mallatsaassa aiemmin olleita noidanlukon esiintymiä ei selvityksessä enää löydetty. Todennäköisesti alueen umpeen kasvaminen on vaikuttanut kasvillisuuteen. Kallioilla on tehty useita lepakkohavaintoja. Kyrönniemen ja Mallatsaaren kallioalueiden vieressä (kaupunkipuistorajauksen ulkopuolella) on Kyrönniemen urheilukenttä katsomo- ja huoltorakennuksineen sekä uimaranta. Kenttään liittyy tapahtumahistoriaa, sillä Aino Acktén perustamia oopperajuhlien yhteydessä pidettyjä laulujuhlia varten Kyrönniemelle rakennettiin suuri laululava, jota ei enää ole. Mallatsaassa oli tanssilava ja höyrylaivalaituri 1970-luvulle saakka sekä eteläosassa saarta on poltettu juhannuskokkoa.

Kasinonsaaret ovat Talvisalon lisäksi toinen keskustan päävirkistysalueista, noin 14 ha (asemakaavassa VP, VL/s, SL). Saarista osa on luonnonsuojelualuetta. Sulosaassa on noin 2 km pituinen valaistu ulkoilureitti, johon on jyrkimpiin paikkoihin rakennettu portaita ja levähdyspaikkoja pitkin saaren kallioita. Sulosaassa on myös Kallioliinan kahvila (kylpylän historiaan liittyvä suojelurakennus, suosittu kesäkahvila ja näyttelytila) sekä julkisessa käytössä oleva laavu. Vääräsaaren pohjoisosassa toimii kesäteatteri, jonka itäpuolella on suojeltavaa lehtoa.

Kaupungin suunnitelmissa on, että keskustan pääsaaria kiertäisi noin 10 km pitkä ulkoilureitti:

- Pohjoisosa reitistä on rakennettu rinnakkaisväylän toteuttamisen yhteydessä vuosina 2013 – 2019.
- Osia keskustan etelärannan reitistä puuttuu välillä Laitaatsilta – Heikinpohja – Savonniemi – Kyrönniemi. Etelärannan reitin täydentäminen mahdollistaisi vapaamman liikkumisen keskustan ranta-alueilla, urheilu- ja ulkoilutapahtumien järjestämisen sekä palvelisi asukkaiden lisäksi myös matkailua. Reitin varrelle osuvat Heikinpohjan ja Kirkkopuiston kentät, joita käytetään urheilukäytön lisäksi erilaisissa konserteissa ja tapahtumissa. Savonniemessä on Pikku-Saimaan uimahalli, avantouintipaikka ja tenniskentät sekä Huvilan panimoravintola (suojelurakennus). Savonniemen uimahallin alueen kehittämisestä matkailuun on keskusteltu, suunnitelmia ei ole vielä laadittu. Kaavoitettava alue sivuaa

kansallisen kaupunkipuiston rajausta ja itäosa alueesta on Olavinlinnan – Haapasalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-alueita, mikä asettaa reunaehdot suunnittelulle.

Pihlajaniemi on kehittynyt tiiviimmäksi asuinalueeksi muuta keskustajamaa myöhemmin. Aluetta on rakennettu voimakkaammin vasta 1980-luvulta lähtien. Alueen maisemallinen arvo on rakentamatta säilyneessä rantavyöhykkeessä, joka on ulkoilu- ja virkistyskäytössä (Kalastajankylän uimaranta, frisbeegolfrata).

6.3.4 Vesistöt

Savonlinnan keskustajamaa ympäröivät Saimaan Pihlajavesi ja Haapavesi.

Keskustan lähisaarista virkistyskäytössä ovat Uuraan-, Kaupin- ja Käärmesaari, Pieni- ja Suuri-Simuna sekä Paskosaari.

Pohjoisessa Hevonniemen ja etelässä Pihlajaveden saaristo sisältävät sekä karuja kallioalueita että rehevämpää lehtomaisemaa. Alueet ovat tärkeitä saimaannorpan elinalueita. Saarilla on merkitystä luonnonarvojen lisäksi myös loma-asunto, veneily- ja virkistyskäytössä.

Kansallisesta kaupunkipuistosta on vesiyhteydet pohjoisosasta Linnasaaren ja Koloveden kansallispuistoihin ja eteläosasta Pihlajaveden saaristoon sekä itään Punkaharjun laivareitin huviloiden kautta Punkaharjun luonnonsuojelualueelle ja edelleen Puruvedelle.

Kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen sisällytetyt Haapalahden Natura-alue ja Tynkkylänjoen länsiosa ovat tärkeitä vesilinnustoltaan.

Savonlinnan Pihlajavedellä ja Haukivedellä on omat kalastusalueensa. Kaupunki on saimaannorpan poikasten suojelemiseksi sopinut Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa kalastuksen rajoittamisesta kaikilla Saimaan vesialueilla 15.4. – 30.6. välisenä aikana. Maa- ja metsätalousministeriössä on menossa laajapohjainen valmistelu kalastusrajoitusten tarkistamiseksi saimaannorpan esiintymisalueilla. Alueilla on tehty vapaaehtoisia kalastusrajoitussopimuksia sekä kalastusta on rajoitettu valtioneuvoston asetuksella. Vesialueita on myös hankittu valtiolle. Nykyiset rajoitukset päättyvät vuoden 2020 lopussa. Uuden asetuksen kalastusrajoituksista on tarkoitus tulla voimaan 2021.

Rasvaevällisen järvitaimenen ja järvilohen kalastus on kielletty ympäri vuoden. Nuotantavon ja troolaukseen soveltuvat alueet kansallisessa kaupunkipuistossa ovat kaupungin omistamilla vesialueilla keskustan pohjoispuolella, Uuraansaaren eteläpuolella, Pieni- ja Suuri-Simunan ympäristöissä sekä Hevonniemen läheisyydessä. Keskustassa Kyrön-, Haapa- ja Laitaatsalmen alueet ovat rajoitusalueita, joilla jokamiehenoikeuteen perustuvaa kalastusta on rajoitettu, pyydykset ovat kiellettyjä sekä heittouisteluun ja perhokalastukseen tarvitaan erityisluvat.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt periaatteen, että ydinkeskustan ranta-alueet säilytetään yleisessä virkistyskäytössä viihtyisyyden ja ulkoilumahdollisuuksien sekä venevalkamien/venesatamien säilyttämiseksi.

- Kaupungin ylläpitämiä uimapaikkoja kaupunkipuiston rannoilla ovat Pikku-Kakkosen ranta (Koulukatu), Heikinpohja, Kalastajankylä (Pihlajaniemi), Pikku-Saimaan uimaranta (Savonniemi), Laitaatsillan uimaranta, Majakkaniemen uimaranta (Miekkoniemi) ja Täry (Jukolansalo).
- Perinteiset mattolaiturit on kaupunkipuiston alueella siirretty kuivalle maalle Kalastajankylään (Pihlajaniemi) ja Koululahdelle.

Linnansaaren ja Hevonniemen Natura-alueiden pohjoispuolella on melko runsaasti teollisuutta, jonka jätevedet vaikuttavat Haukiveden tilaan. Vedet ovat pohjoisosassa rehevöityneitä. Alueen läpi kulkee Saimaan syväväylä.

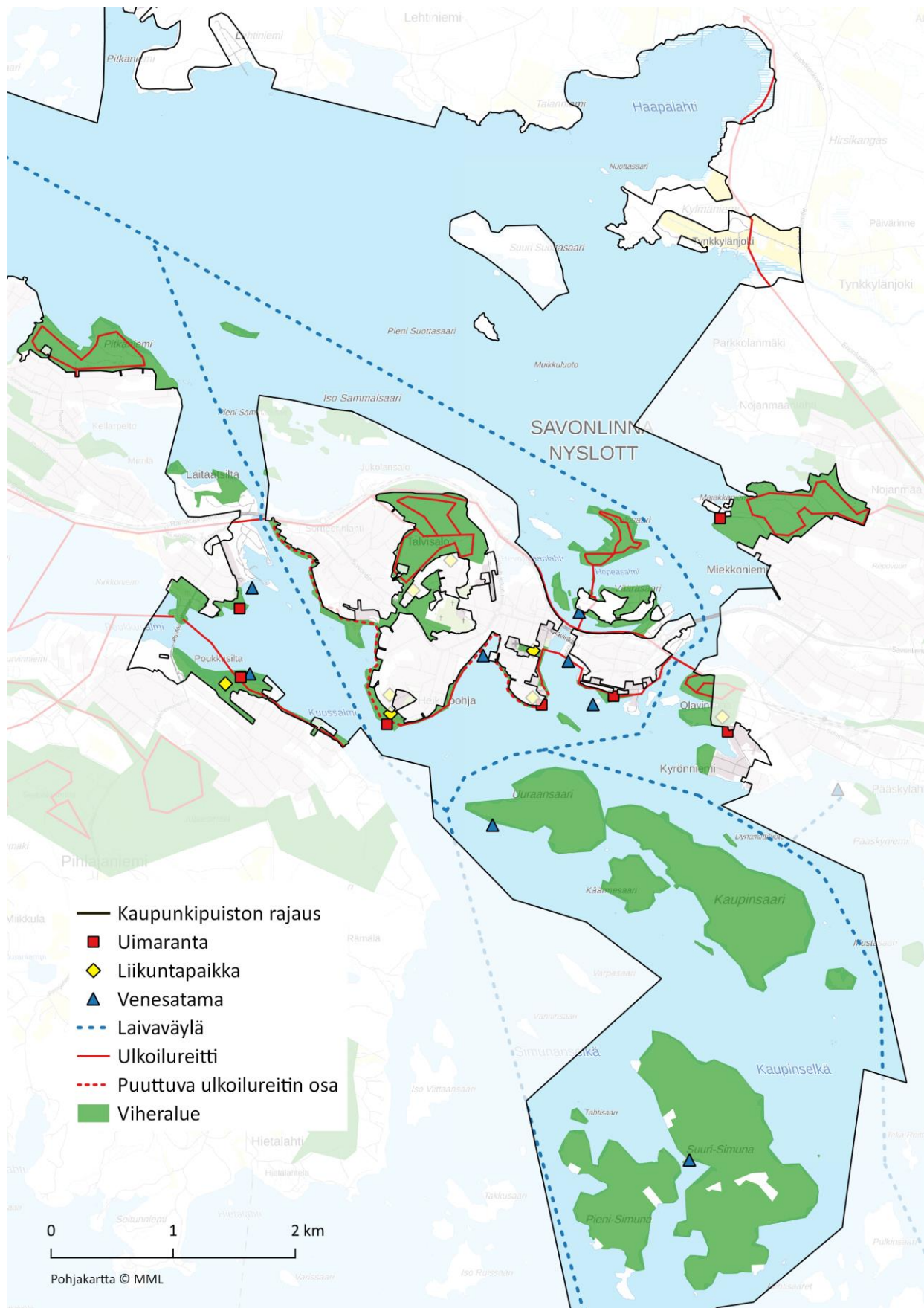
Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat kaupungin kolme vierasvenesatamaa ydinkeskustassa; Kasino, Törninyörä ja Kirkkolahti. Palvelut vierasvenesatamissa toimivat yrittäjävetoisesti. Matkustajasatama Kauppatorin vieressä tarjoaa palvelut risteily- ja huvialuksille. Suuremmat risteilylaivat ohjataan joko entiseen syväsatamaan Kirkkolahteen tai kaupunkikeskustan itäpuolelle Vuohisaaren syväsatamaan.

Savonlinnan kaupungin vesialueilla on vuokrattavana noin 1000 laituriipaikkaa ja noin 700 maihinvetopaikkaa noin 36 kohteessa eri puolilla kaupunkia. Laituriipaikoista suurin osa on kansallisen kaupunkipuiston alueella. Venesatamia/valkamia on tarkoitus lähitulevaisuudessa keskittää ja tiivistää palveluita, suunnitelmia keskittämisestä ei vielä ole laadittu.

Suuri-Simunan ja Uuraansaaren retkisatamat ovat palvelutasoltaan vaatimattomat, näiden ylläpito on ulkoistettu. Kaupunki miettii parhaillaan retkisatamien kehittämistä sekä Pihlajaveden että Haukiveden puolella, retkisatamaverkostoa ja retkisatamien maanvuokrasopimusten uusimista yhteistyökumppanien kanssa. Paskosaaren retkisatamasta Pieni Haukivedellä luovutaan saimaannorpan pesäalueiden läheisyyden vuoksi. Pieni Haukiveden pohjoisosassa Seurasaarella ja Hietasaarella on Metsähallituksen ylläpitämät retkisatamat, jotka ovat Linnansaaren kansallispuistoon johtavan vesireitin ja laivaväylien varrella.

Toiveissa on ollut Uuraan-, Kaupin- ja Käärmeasaaren parempi hyödyntäminen virkistysmatkailussa ja matkailuun liittyvien palveluiden rakentaminen saariin. Saarien kehittämistä on rajoittanut palveluiden puuttumisen lisäksi puuttuva vesiliikenneyhteys ja laituripaikat. Laajempi palveluiden kehittäminen ja rakentaminen vaatii yleis- ja asemakaavamuutoksen.

Keskeiset viheralueet, liikuntapaikat ja ulkoilureitit (tarkemmin karttaliitteessä 5)

6.4 Kulttuuriympäristö

Kansallinen kaupunkipuisto sisältää useita paikallisia, maakunnallisia ja valtakunnallisia rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja alueita sekä näiden lisäksi muinaisjäänneksiä ja -alueita.

6.4.1 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Savonlinnan keskustaajaman alueella on viisi valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (maV), joiden rajaukset on hyväksytty valtioneuvostossa vuonna 2009. Kaikki näistä sijoittuvat kansallisen kaupunkipuiston alueelle.

- Olavinlinnan valtakunnallisesti arvokas maisema-alue perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen vuodelta 1995. Maisema-alue on pitkälti yhtenevä Olavinlinna – Haapasalmen kulttuuriympäristörajausten kanssa (Museovirasto RKY 2010). Haapasalmen kulttuuriympäristö sisältää Kauppatorin, Tuomiokirkon ja Puistokadun ympäristöt.
- Laitaatsillan telakka on edustava ja ainutlaatuinen kokonaisuus Saimaan höyrylaivaliikenteen historiasta. Alue on Stora Enso Oy:n omistuksessa. Telakalla toimii veneilypalveluyrityksiä ja alueella on Savonlinnan pursiseura ry:n tukikohta.
- Asemanseudun kulttuurimaisema-alueen rooli on muuttunut henkilöjunaliikenteen siirryttyä Kauppatorille ja keskustan itäpuolelle Pääskylahteen sekä uudisrakentamisen ja uusien liikennejärjestelyjen myötä. Entisen rautatieaseman edustalle on jätetty muistoksi pala rautatietä. Vaikka alue on muuttunut, se on kuitenkin edelleen luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi.
- Punkaharjun laivareitin huviloiden kulttuuriympäristö tuli uutena alueena vuoden 2016 maakuntakaavan tarkistukseen. Alueeseen kuuluvat Pieni- ja Suuri-Simun saaret jatkuen Punkaharjun laivareittiä pitkin länteen Virtasalmelle.

Edellä mainittujen lisäksi Rauhalinna puistoineen ja Riihisaari kallioalueineen on suojeltu valtioneuvoston asetuksella 480/85.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Valmisteilla olevaan strategiseen yleiskaavaan on tarkoitus tulevaisuudessa sisältää Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-aluerajaus, missä on yhdistetty nykyisen Olavinlinna – Haapasalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-aluerajaukset ja Kasinonsaarten maisema-alue.

Laitaatsalmen telakan rooli tulee jatkossa korostumaan laivaliikenteen siirtyessä Laitaatsalmen uudelle syväväylälle, mikä lisää alueen veneilypalveluiden käyttöä sekä lisärakentamisen tarvetta. Alueen suojelurakennukset on määritelty inventoinneissa 2006 – 2019 sekä osoitetaan strategisessa yleiskaavassa. Laitaatsilta on 1960-luvun asemakaavassa teollisuusaluetta, mikä merkintä sopii alueen satama- ja veneilypalveluihin erikoistuneille yrityksille. Asemakaavan tarkistus tehdään maanomistajan, Stora Enso Oyj:n, tarpeiden mukaan.

Asemanseudun viheralueiden kehittäminen on otettu huomioon kaupungin puistoalueiden hoitosuunnitelmassa.

Punkaharjun laivareitin huviloiden kulttuuriympäristöalueelle Pieni- ja Suuri-Simun saarille on tarkoitus osoittaa strategisessa yleiskaavassa nykyiset vakiintuneet lomarakennuspaikat, suojelurakennukset, lehtoalueet ja rantaluhdat, suojelurakennukset sekä säilyttää saaret yleisessä virkistyskäytössä. Saarilla ei tällä hetkellä ole kaavaa.

Valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristö ja/tai maisema-alueiden rajauksiin sisältyy suojelurakennuksia ja -puistoja, joiden arvo on määritelty aiempien selvitysten tai kaupungin teettämän modernin rakennusperinnön selvityksessä vuonna 2019.

Seuraavassa kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristö ja/tai maisema-alueet sekä niiden alueilla sijaitsevat suojelurakennukset sekä kaavatilanne:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja/tai maisema-alue.		
Alueen nimi ja siihen sisältyvät suojelurakennukset		merkitys: valtakunnallinen V (RKY inventointi), maakunnallinen M (maakuntakaavan kohde), paikallinen P, paikallinen monipuoliset perusteet P+, kohteessa tehdyt muutokset heikentäneet arvoa P-, kohteen merkittävyyttä tarkasteltava maakuntatasolla P >M, määritelty maakunnallisesti merkittäväksi aiemmissa inventoinneissa (M) asemakaava=ak, osayleiskaava=oyk, maakuntakaava=mk, strateginen yleiskaava=stryk (valmisteilla)
LAITAATSILLAN TELAKKAYHDYSKUNTA	V	valtakunnallisesti arvokas Laitatsillan telakkamiljö ja tähän liittyvä Kirkkoniemenkatu
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Kirkkoniemenkadun asuntoalue, Kirkkoniemenkatu 2 - 11	V	ak, oyk
Laitaatsillan kerhotalo	P	ak, oyk
Laitaatsillan sauna-pesutupa	P+	ak, oyk
Laitaatsillan telakan pohjoisosa, Anttila	P	oyk
Laitaatsillan telakan pohjoisosa, Lepola	P	oyk
Laitaatsillan telakan pohjoisosa, paloasema ja ulkokuonerakennus	V	rakennussuojelulaki, oyk, mk
Laitaatsillan telakan pohjoisosa, Rantala	P	oyk
Laitaatsillan telakka, vanha voima-asema	P	oyk
Laitaatsillan telakka, koneistamo- ja toimistorakennus	P	stryk
Laitaatsillan telakka, levy- ja moottorinkorjauspaja	P+,	stryk
Laitaatsillan telakka, työkaluvarasto	P	stryk
Laitaatsillan telakka, veneveistämö ja puusepänpaja	P+	stryk
Laitaatsillan telakka, tavaravarasto/makasiini	P	stryk
Laitaatsillan telakka, venevaja	P	stryk
KYRÖNSALMEN KULTTUURIYMPÄRISTÖ- JA MAISEMA-ALUE	V	Olavinlinnan, Kyrön- ja Haapasalmen sekä Kasinonsaarten kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö; sisältäen Olavinlinnan ympäristön, Puistokadun ja Kirkkopuiston varren kulttuurimaiseman sekä Linnankadun puutalokorttelit (Linnankatu 7, 9, 10, 11, 12 ja 13 sekä Eerikinkatu 5) sekä viheralueet (Mallatsaari, Kyrönniemi, Venäjänniemi, Uuraansaaren ja Kaupinsaaren pohjoisosat ja Kasinonsaarten suojelualueet ja virkistysalueet (Kalliolinna ja Kasinonsaarten puusillat)
<i>Suojelurakennukset ja -puistot:</i>		
Aino Aktén puistotie 4 (Akselinkatu 6)	P	ak, oyk
Eerikinkatu 5	P	ak, oyk
Kalliolinna	M	rakennussuojelulaki, ak, oyk, mk

Kasino	M	ak, oyk, mk
Kasinonsaaren puiset kävelysillat (Verkkosaari, Sulosaari)	M	stryk, mk
Kauppatori 1 (Olavinkatu 37, SYP)	M	stryk, mk, Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-alueen (V) reunalla
Komendantinpuisto	V	ak, oyk, mk
Linnankatu 7	V	ak, oyk, mk
Linnankatu 9, Putka	V	oyk
Linnankatu 10, Heltimoisen talo	V	oyk
Linnankatu 11, Saima-talo	V	ak, oyk, mk
Linnankatu 12	V	ak, oyk, mk
Linnankatu 13	V	ak, oyk, mk
Linnankatu 20, NMKY	P	ak, oyk
Linnankatu 27, Koistisen talo	V	ak
Linnankatu 29	P+	ak, oyk
Lippakioski, Savonlinna	P+	stryk, ak
Metsänhoitajain virkatalo, Akselinkatu 8	V	valtioneuvoston asetus, oyk
Miljoonatalo, Olavinkatu 41	M	stryk, mk, Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-alueen (V) reunalla
Olavinkatu 8	P	ak, oyk
Olavinkatu 42, Pinna	P	stryk, ak
Olavinlinna	V	vna 480/85, muinaisjäännös (puolustusvarustukset, keskiaikainen, historiallinen), oyk, mk
Possentornit, Olavinkatu 44	>M	stryk, 1960-luvun asuin- ja liikerakennus, Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-alueen (V) reunalla
Puikkari, Olavinkatu 42	P	ak, oyk
Puistokadun koulu	V	ak, oyk, mk
Puistokatu 1	V	ak, oyk, mk
Puistokatu 4, Huvila	P	ak, oyk
Puistokatu 7	V	ak, oyk, mk
Puistokatu 15, entinen sairaala ja sen lisäosa (Uimahallinkatu 1)	M	vna 480/85, ak(paitsi lisäosa), oyk, mk
Riihisaaren makasiini ja kallioalue	V	valtioneuvoston asetus, ak, oyk, mk
Savonlinnasali	P	stryk
Savonniemenkatu 6, Savonniemen entinen puinen koulurakennus ja pihapiiri kellarirakennuksineen	P	styrk, ak
Sotilaspojankatu 3, puutalo taidelukion tontilla	M	ak, oyk, mk
Sotilaspojankatu 10, entinen muuntoasema	P+,	stryk, Kyrönsalmen kulttuuriympäristö- ja maisema-alueen (V) reunalla
Suruton	M	ak, oyk
Sääminginkatu 4, Säämingin seurakuntatalo	M	oyk, mk
Sääminginkatu 6, Säämingin pitäjätupa	V	ak, oyk, mk
Sääminginkatu 8 (Malmstedtin asuintalo)	M	ak, oyk, mk
Tallisaari	V	oyk, mk
Tottintori ja Lehtosen puisto	V	ak, oyk, mk

Tuomiokirkko	V	kirkkolaki, oyk, mk
PUNKAHARJUN LAIVAREITIN HUVILAT	V	Saimaan sisävesiliikenteen historiaan liittyvä laivareitti ja sen varren huvilat
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Simunan huvila	V	mk, stryk
SAVONLINNAN RAUTATIEASEMA	V	useita suojelurakennuksia, Rautatiesopimus 1998
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Asemapäällikön talo	P	ak
Ratainsinöörin talo	P+	ak, oyk
Savonlinnan rautatieasema	V	ak, oyk, rautatiesopimus 1998
Veturitali, Savonlinna	P	ak, oyk, Savonlinnan rautatieaseman kulttuuriympäristön (V) reunalla

6.4.2 Kaupunkikuvallisesti arvokkaat maisema-alueet

Kansallisen kaupunkipuiston alueella on kaksi paikallisesti arvokasta maisema-aluetta Tynkkylänjoen kartanon pellot ja Käänneimen maisema-alue Hevonniemen Natura-alueella.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Maisemapellot säilyvät viljelykäytön jatkuessa. Tynkkylänjoen pellot ovat ranta-asemakaavassa maisemapeltoina sekä Käänneimen on osayleiskaavassa ma-alueella.

6.4.3 Kaupunkikuvallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Savonlinnan keskustaaajamassa on useita teollisuuslaitosten (Enso-Gutzeit, Schauman, Itä-Suomen Kutomo) vaikutuksesta syntyneitä asuinalueita, jotka ovat säilyneet kaupunkikuvassa pääosin yhtenäisinä. Nämä sisällytetään kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Lisäksi kansallisen kaupunkipuiston alueeseen osoitetaan hyvin säilyneitä siirto- ja rintamaväen asuinalueita.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen sisältyy useita kaupungin kehityshistoriaa ilmentäviä paikallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita suojelurakennuksia, joiden arvo on määritelty aiempien inventointien tai kaupungin teettämän modernin rakennusperinnön selvityksessä vuonna 2019.

Kaupunkikuvallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt tullaan osoittamaan valmisteilla olevassa strategisessa yleiskaavassa, jonka ohjausvaikutus kohdistuu alueelle laadittaviin asemakaavamuutoksiin. Kansallisen kaupunkipuiston alueella maakunnallisesti arvokkaaksi on jo aiemmin luokiteltu Tynkkylänjoen kartano ja Nökköniemen asuinalue. Uusina maakunnallisesti arvokkaina alueina (>M) esitetään yleiskaavaan Keskussairaala, Kalkkiuuninniemeä, Kivitalokortteli ja Kyrönniemeä. Näistä Kivitalokortteli (Kalmarinkadun ja Satamapuistonkadun risteys) ei sijaitse kansallisen kaupunkipuiston alueella.

Paikallisesti arvokkaita ja yhtenäisenä säilyneitä sosiaalisen asuntotuotannon, kaupungistumisen ja teollisen historian alueita ovat Heikinpohja, Laitaatsillan asuinalue, Hernemäki, Kinttupolunmäki ja Venäjänniemi.

Kaupunkikuvallisesti arvokas kulttuuriympäristö.		
Paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö nimi sekä siihen sisältyvät suojelurakennukset	merkitys: valtakunnallinen V (RKY inventointi), maakunnallinen M (maakuntakaavan kohde), paikallinen P, paikallinen monipuoliset perusteet P+, kohteen merkittävyyttä tarkasteltava maakuntatasolla P >M, määritelty maakunnallisesti merkittäväksi aiemmissa inventoinneissa (M) kaavatilanne: asemakaava=ak, osayleiskaava=oyk, maakuntakaava=mk uusi= ei ole merkitty aiemmin osayleiskaavoihin	
KESKUSSAIRAALA	P+> M (M)	oyk, 1950-luvun sairaalamiljö
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Savonlinnan keskussairaalan asuntolat	M, uusi	alue oyk
Savonlinnan keskussairaalan lääkärien asuintalo	M, uusi	alue oyk
Savonlinnan keskussairaalan päärakennus	M (M), uusi	alue oyk, Suomen kolmas keskussairaala 1950
Savonlinnan keskussairaalan rantasauna	P+, uusi	alue oyk
Savonlinnan keskussairaalan sairaanhoitajakoulu ja asuntolat	P+, uusi	alue oyk
KALKKIUUNINNIEMI	P+>M	ak, oyk, 1900-luvun alun omakoti- ja huvilarakennuksia
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Kalkkiuuninkatu 11	P	ak, oyk
Kalkkiuuninkatu 4	P	ak, oyk
Kalkkiuuninkatu 6	P	ak, oyk
Kalkkiuuninkatu 8	P	ak, oyk
Linnanrakentajankatu 10	P	ak, oyk
Linnanrakentajankatu 3	P	ak, oyk
Linnanrakentajankatu 7	P	ak, oyk
Linnanrakentajankatu 8	P	ak, oyk
Linnanrakentajankatu 9	P	ak, oyk
KINTTUPOLUNMÄKI	P	ak, oyk, mk, 1900-luvun alun työväen asuinalue, arvo osin heikentynyt (P)
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Kinttupolku 3	P	ak, oyk
Kinttupolku 5	P	ak, oyk
Kinttupolku 7	P	ak, oyk (purettu 2021)
Vääräsaarenkatu 3	P	ak, oyk
Vääräsaarenkatu 5	P	ak, oyk
Vääräsaarenkatu 7	P	ak, oyk
Vääräsaarenkatu 9	P	ak, oyk
KYRÖNNIEMI	>M, uusi	ak, oyk oikeusvaikutukseton, pientaloalue Schaumanin tehtaan tuntumassa 1920 – 1960-luvuilta
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Kyrönniemenkatu 4	P, uusi	ak
Metsäkonttorintie 3	P+, uusi	stryk
Metsäkonttorintie 5	M, uusi	ak, mk

Metsäkonttorintie 7	M, uusi	ak, mk
Metsäkonttorintie 9	M, uusi	ak, mk
Metsäkonttorintie 11	P+, uusi	stryk
Metsäkonttorintie 13	P+, uusi	stryk
LAITAATSIILTA	P, uusi	oyk, Enso-Gutzeitin työntekijöiden asuinalue 1950-luku (P)
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Kirkkoniemen koulu	P	ak, oyk
Säämingin vanha kellotapuli ja hautausmaa	M	kirkkolaki, ak, oyk, mk
NÖKKÖNIEMI	M	ak, oyk, mk, 1900-luvun alun työväen asuinalue (M)/ osa Kyrönsalmen maisema-alue
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Kalliokatu 3	P	ak, oyk
Putkinotkonkatu 1	P	ak, oyk
Putkinotkonkatu 2	P	ak, oyk
Putkinotkonkatu 3	P	ak, oyk
Putkinotkonkatu 8	P	ak, oyk
Suruttomankatu 1	P	ak, oyk
Suruttomankatu 2	P	ak, oyk
Suruttomankatu 3	P	ak, oyk
Suruttomankatu 4	P	ak, oyk
Suruttomankatu 5	P	ak, oyk
TYNKKYLÄNJOEN KARTANO	M	maakunnallisesti arvokas kartanomiljö
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Tynkkylänjoen kartano puukujanteineen	M	oyk, mk
VENÄJÄNNIEMI	P+, uusi	osin ak, kaupungin teollisuushistoriaa 1910 – 1940-luvulta
<i>Suojelurakennukset:</i>		
Alttarkiven huvila	P	ak, oyk
Kivelänkatu 8	P+, uusi	stryk

6.4.4 Muinaisjäännökset ja –alueet

Kansallisen kaupunkipuiston alueelle sijoittuu useita muinaismuistolain (295/1963) nojalla suojeltuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ne ovat pääasiassa asuinpaikkoja, hylkyjä ja puolustusvarustuksia. Osa kohteista on maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaita, mutta rajauksen sisällä on myös luokittelemattomia kohteita.

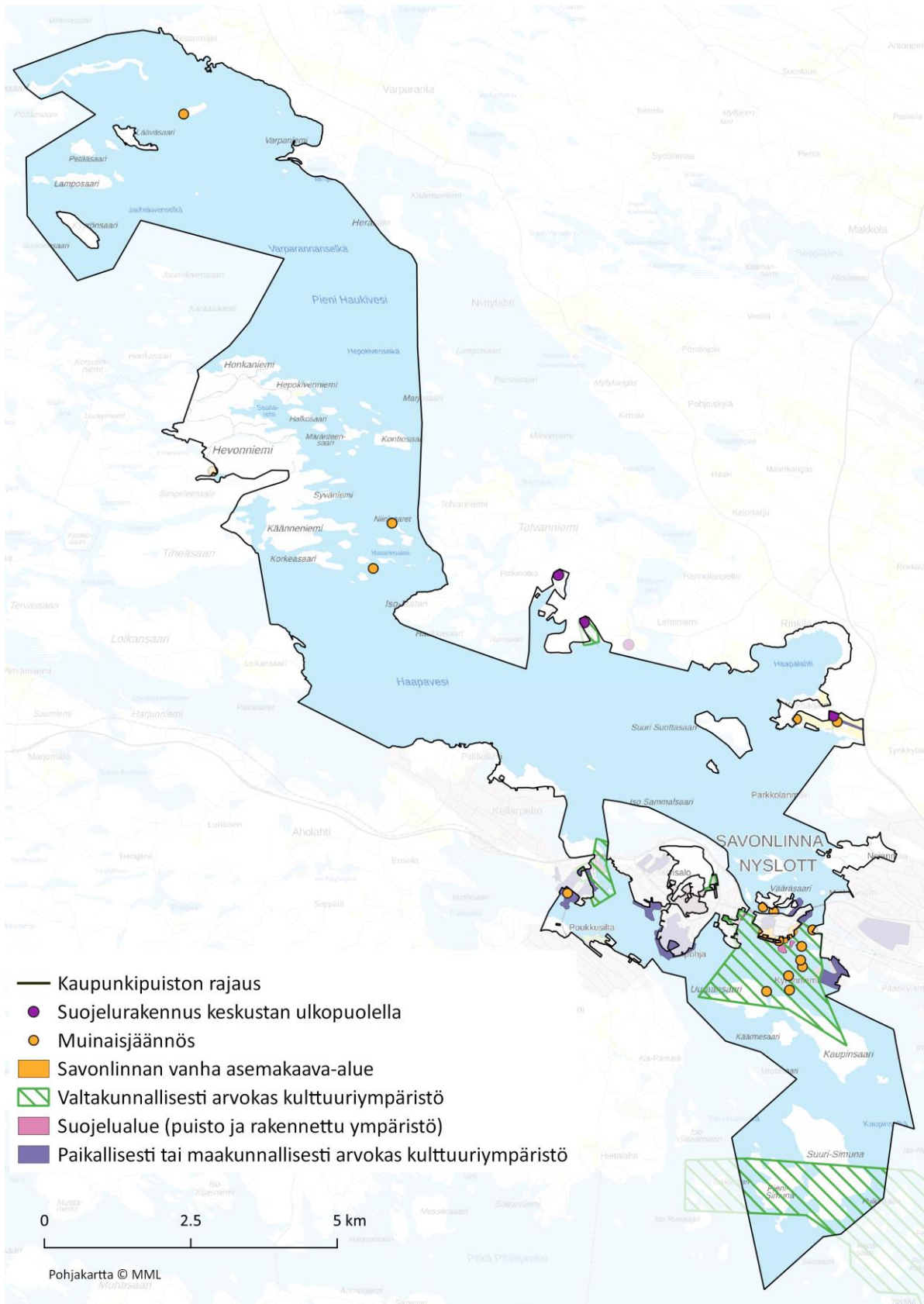
Muinaisjäännösalue on myös Olavinlinna ja Savonlinnan vanha asemakaava-alue, joka sijaitsee Linnankadun ympäristössä. Vanhalla asemakaava-alueella on mahdollisesti vielä jäänteitä historiallisesta ns. linnanmalmin asuinalueesta. Tämä aluerajaus ei varsinaisesti rajoita rakentamista, mutta voi edellyttää tarkempia arkeologisia tutkimuksia ennen alueelle tehtävien rakennustöiden aloittamista.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Arkeologisen kulttuuriperinnön hoitoa ohjaa ensisijaisesti muinaismuistolaki (295/1963) sekä sen tukena eurooppalainen maisemayleissopimus. Kohteiden metsänhoidossa voidaan noudattaa kiinteiden muinaisjäännösten hoidosta laadittuja oppaita (Metsähallitus).

Savonlinnan keskustaajaman alueella sijaitsevat muinaisjäännökset ja -alueet osoitetaan tulevaisuudessa strategisessa yleiskaavassa, joka tulee korvaamaan Savonlinnan taajama-alueella voimassa olevat osayleiskaavat. Osa strategisen yleiskaavan kohteista on myös asemakaavoitettu. Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavassa on osoitettu muinaisjäännökset ja -alueet.

Muinaisjäännökset ja -alueet		
Kohteen nimi		valtakunnallisesti merkittävä (luokka I) V, maakunnallinen M asemakaava=ak, osayleiskaava=oyk, maakuntakaava=mk, strateginen yleiskaava = stryk (valmisteilla)
Kaupinsaari		mk, stryk, historiallinen, hylky
Kaupinsaari 1		stryk, historiallinen, hylky
Kirkkoniemä		mk, oyk (stryk), ak historiallinen, hautausmaa
Kirveslampi		oyk, kivirakenteet, röykkiöt, ajoittamaton
Koululahti eteläranta		stryk, historiallinen 1900-luku, hylky
Koululahti pohjoisosa		stryk, historiallinen 1900-luku, hylky
Koululahti Vääräsaari	M	ak, oyk (stryk), mk, historiallinen, hylky
Kyrönniemi		mk, stryk, historiallinen, hylky
Kylmäniemi a	V	ak, oyk (stryk), mk, moniperiodinen
Kylmäniemi b	V	ak, oyk (stryk), mk, esihistoriallinen
Laitaatsillan taistelupaikka	M	ak, oyk (stryk), mk, historiallinen, puolustusvarustukset
Majakkaniemi		mk (stryk), kivikautinen asuinpaikka
Niinisaaren varustukset		oyk, puolustusvarustukset, linnakkeet, historiallinen
Olavinlinna	V	ak, oyk (stryk), mk, historiallinen keskiaikainen, puolustusvarustukset
Patterinmäki		stryk, historiallinen, puolustusvarustukset
Rapaluoto 1	M	stryk, mk, historiallinen, hylky
Rapaluoto 2	M	stryk, mk, historiallinen, hylky
Savonlinnan vanha asemakaava-alue	V	stryk, mk, historiallinen ns. linnanmalmin asuinalue
Sortteerinmäki		oyk, puolustusvarustukset, maavallit
Suuri Haapajärvi B		stryk, kivikautinen asuinpaikka
Uuraansaari	M	stryk, mk, ei määritelty, hylky

Rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännökset ja -alueet (tarkemmin karttaliitteessä 6)

7 KAAVALLISET VALMIUDET

Kansallinen kaupunkipuiston luonnon- ja kulttuuriperinnön säilyttäminen ja erityisarvojen turvaaminen perustuu kaavoihin tai erilaisiin suojelupäätöksiin. Nämä on tarkemmin kuvattu hakemuksen muissa luvuissa.

Kansallisen kaupunkipuiston erityisarvojen tulee olla turvattu maakunta-, yleis- tai asemakaavoissa tai kohteiden tulee olla suojeltuja.

- Etelä-Savossa on voimassa kolme maakuntakaavaa: Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava (2016) päivittää vuoden 2010 maakuntakaavaa kaikkien aluevaraustyyppien osalta; Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava (2016) käsittelee tuulivoimaa; Etelä-Savon maakuntakaava (2010) käsittelee kaikkia aluevaraustyyppisiä. Maakuntakaavan laadinnasta vastaa Etelä-Savon maakuntaliitto. Kansallisen kaupunkipuiston rajausta voidaan osoittaa, kun maakuntakaavaa myöhemmin päivitetään sekä ottaa tämä myös huomioon maakuntatason ohjelmissa ja toimenpiteissä. Kaupungin, Etelä-Savon maakuntaliiton ja Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa vuosittain käytävissä kehittämiskeskusteluissa (MRL 8 §) 2019 ja 2020 todettiin kansallinen kaupunkipuisto yhdeksi Savonlinnassa edistettäväksi kärkihankkeeksi.
- Kaupunki laatii parhaillaan Savonlinnan keskustaajaman strategista yleiskaavaa vuoteen 2040, missä kansallisen kaupunkipuiston ydinalueen rajausta voidaan ottaa tulevaisuudessa yleisellä tasolla rajauksena ja kaavamääräyksenä huomioon. Tarkempi karttarajausta on ympäristöministeriön Savonlinnan kansallista kaupunkipuistoa koskevassa päätöksessä.
- Kansallisen kaupunkipuiston asemakaavojen tarkistamiseen ei ole välitöntä tarvetta. Savonlinnan keskustaajaman alueella asemakaavoitettujen alueiden pinta-ala on noin 23 km². Keskustaajaman asemakaavojen päivittämistarpeen selvitys on tarkoitus aloittaa vuoden 2020 aikana. Savonlinnan Modernin rakennusperinnön selvityksessä vuonna 2019 löydettiin useita maailmansodan jälkeisiä kohteita ja alueita, joiden kaavat ovat 1950 – 1960-luvuilta ja päivitettävä nimenomaan kulttuuriperinnön osalta. Parhaillaan tarkistetaan vuoden 1926 kaavoja ydinkeskustassa mm. Linnankadulla.

Kansallisen kaupunkipuiston vaikutukset kaupunkitason kaavoitukseen:

- Kansallinen kaupunkipuisto ei suurelta osin vaikuta voimassa oleviin asema- tai yleiskaavoihin tai edellytä uusien alueiden kaavoittamista. Tarkistamistarve liittyy pääosin edellä mainittuun asemakaavojen yleisiin päivitystarpeisiin. Suurin kaavamuutos tulee olemaan Pihlajaveden saarten kaavoittamattomien alueiden sisällyttäminen valmisteilla olevaan strategiseen yleiskaavaan sekä rajauksen ulkopuolella Lehtiniemen ja Savonniemen matkailukaavat. Strategisen yleiskaavan kaavamääräyksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää kansallista kaupunkipuistoa koskevat yleiset tavoitteet ja näiden ohjausvaikutus, mitkä tukevat kansallisen kaupunkipuiston arvojen säilymistä.
- Yleisesti voidaan todeta, että Savonlinnan hakemuksessa asema- ja yleiskaavat eivät näyttäisi olevan ristiriidassa rajauksen kanssa. Kaavoituksen keinoin voidaan tulevaisuudessa edistää kansallisen kaupunkipuiston luonnon- ja kulttuuriarvojen säilymistä sekä tukea virkistys- ja vapaa-ajanalueiden kehittämistä.
- Yksityinen maanomistus sisältyy kansalliseen kaupunkipuistoon vain vahvistettujen kaavojen verran. Näille ei ole tarkoitus antaa erillisiä määräyksiä ilman maanomistajan suostumusta. Omistajan suostumus ei toisaalta kysytä, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä.
- Kaupungin päätäntävalta kaavoihin ja alueiden käyttöön tulee säilymään kansallisen kaupunkipuiston päätöksestä huolimatta. Kaupunki voi halutessaan pyytää ympäristöministeriötä osalliseksi kaavoitus- tai muihin kehityshankkeisiin tukemaan

suunnitteluprosessia. Kaavojen ja ympäristönsuojelun viranomaisohjauksesta valtion taholta vastaa jatkossakin Etelä-Savon ELY-keskus.

- Kansallisella kaupunkipuistolla ei ole vaikutuksia kaupungin maapolitiikan toteuttamiselle tai maankäytön kehityshankkeille. Kansallinen kaupunkipuisto tarjoaa työvälineet ohjata alueiden kehittämistä ja kaavojen laadintaa tulevaisuudessa alueiden ominaispiirteitä ja arvoja säilyttäen.
- Kansallinen kaupunkipuisto ei myöskään estä korjaus- ja täydennysrakentamista tai museoi alueita.

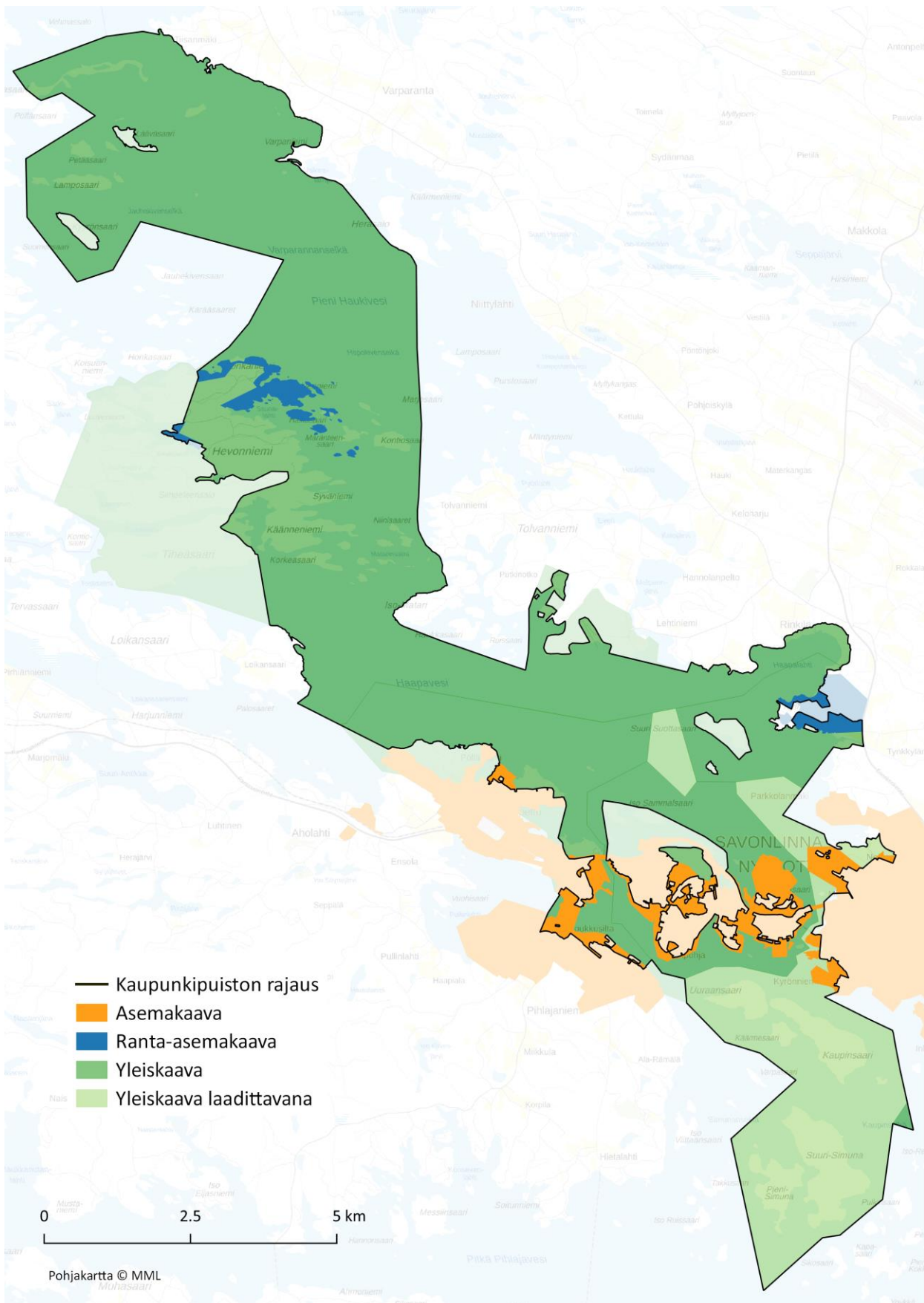
Ympäristöministeriön päätöksessä annettava määräys (MRL 70 §):

MRL 70 §:ssä todetaan, että kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan alueen kaavoituksessa ja muussa alueeseen vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa on otettava huomioon puistoa koskevat määräykset. Kunnan suostumuksella voidaan ympäristöministeriön päätöksessä antaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä.

Koska kansallisen kaupunkipuiston alueella on hakemuksen jättövaiheessa vireillä useita kaavahankkeita, esittää kaupunki hakemuksessaan, että ympäristöministeriö antaisi päätöksessään seuraavan määräyksen: *Kansallisen kaupunkipuiston aluetta kaavoitettaessa otetaan huomioon ne erityiset arvot, joiden säilyttämiseksi ja hoitamiseksi kansallinen kaupunkipuisto on haettu perustettavaksi. Muut määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kaupunki laatii perustamispäätöksen jälkeen.*

Kansallinen kaupunkipuisto voidaan lakkauttaa tai sen rajausta muuttaa, jos alueen arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttaminen sitä edellyttää (MRL 71 §). Tämä tehdään neuvotellen ympäristöministeriön kanssa.

Hakemuksessa esitetään, että kaavoituspäällikkö valtuutetaan tekemään tarvittaessa vähäisiä muutoksia Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen sisältöön ja rajaukseen. Suuremmat rajausmuutokset päätetään teknisessä lautakunnassa ja kaupunginhallituksessa.

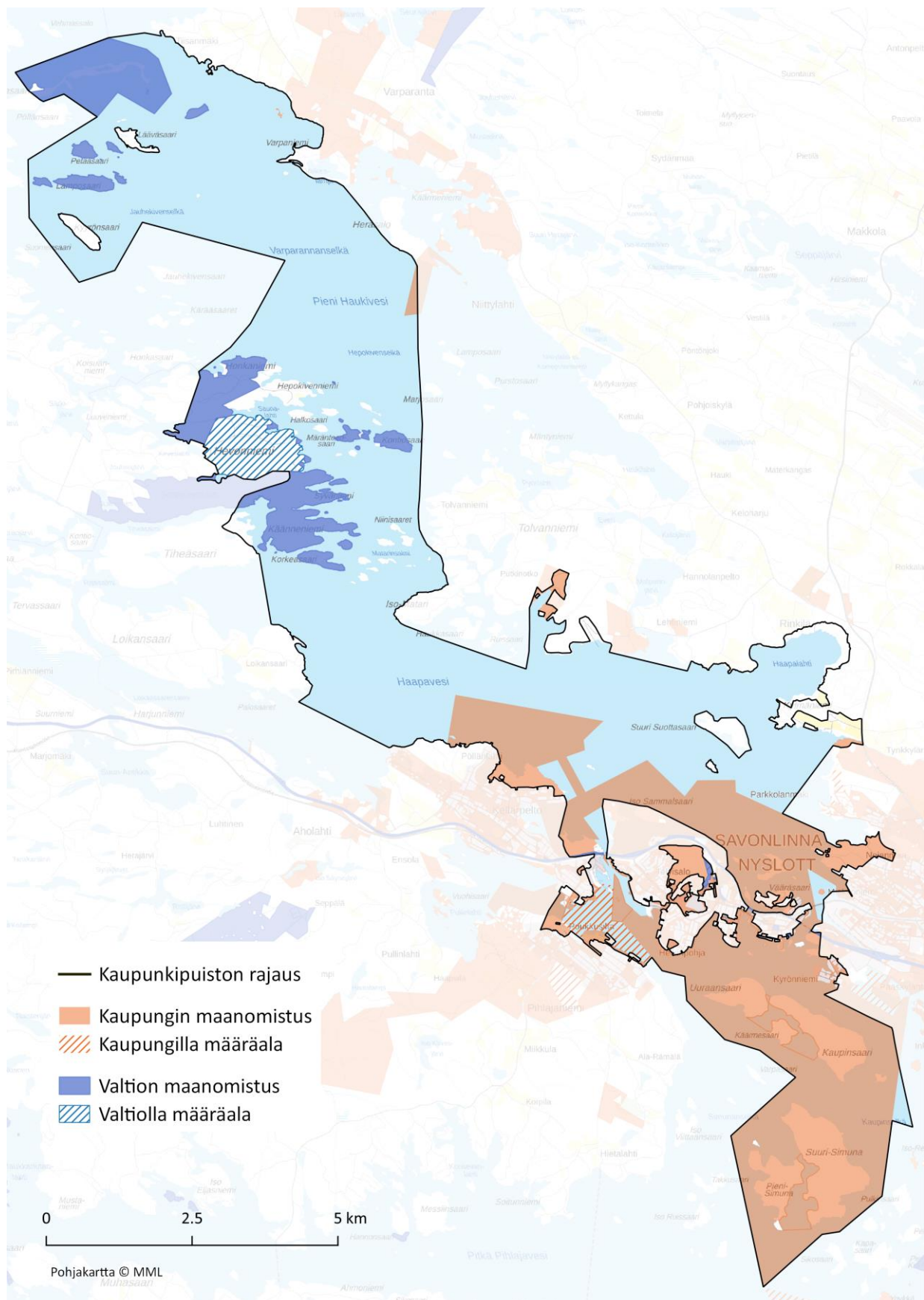
Kaavatilanne vuonna 2020 (tarkemmin karttaliitteessä 2)

8 MAANOMISTUS

Puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä (MRL 70 §).

Suurin osa Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston maa- ja vesialueesta on kaupungin tai valtion omistuksessa.

- Hevonniemessä on laajoja valtion omistuksessa olevia Natura-alueita, jotka ovat yleiskaavassa SL-merkinnällä. Natura-alueella on pienialaisia yksityisomistuksessa olevia yleiskaavan lomarakennusten alueita (RA), maatilojen aluetta (AP) ja maa- ja metsätalousalueita (M), jotka sijaitsevan rajauksen sisällä, mutta joiden maankäyttö voi säilyä nykyisellään.
- Kansallinen kaupunkipuisto sisältää yksityistä maata vain vahvistettujen kaavojen verran. Laajimmat yksityisomistuksessa olevat maa-alueet ovat Tynkkylänjoen maakunnallisesti arvokas kartanomiljöö peltoineen ja metsineen, Laitaatsillan valtakunnallisesti arvokas telakka (Stora Enso Oyj), Keskussairaalan maakunnallisesti arvokas miljöö (Itä-Savon sairaanhoitopiiri), Talvisalon hautausmaa ja Kellotapulinn maakunnallisesti arvokas muinaisjäännösalue (Savonlinnan seurakunta) sekä Rauhalinnan valtakunnallisesti arvokas miljöö. Näillä alueilla on voimassa olevat osayleis- ja asemakaavat.
- Maakunnallisesti arvokkaita asuinalueita ovat Kalkkiuunninniemi, Nökköniemi ja Kyrönniemi. Nämä ovat pääosin yksityisomistuksessa.

Kaupungin ja valtion maanomistus (tarkemmin karttaliitteessä 3)

9 ARVIO TEKNISTEN KRITEERIEEN TÄYTTYMISESTÄ

Savonlinnassa on hyvät lähtökohdat kansallisen kaupunkipuiston perustamiselle. Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston tulee täyttää seuraavat kriteerit, joita ympäristöministeriö käyttää kaupungin hakemuksen arvioinnissa:

1. Kansallisen kaupunkipuiston täytyy sisältää

- **kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita**
- **kansallisen historian tai kaupungin omien kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä rakennuksineen**
- **puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita.**

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston rungon muodostavat ainutlaatuinen sijainti keskellä Saimaannorpan elinalueita. Saimaannorppa (Pusa hispida saimensis) on yksi maailman harvinaisimmista hylkeistä. Saimaannorpan suojelu on aloitettu 1970-luvulla ja kanta on noussut noin 400 yksilöön. Saimaannorpasta maksettiin tapporahaa vielä 1940-luvulla ja metsästys lopetettiin 1950-luvun alussa. Puolet koko maailman saimaannorpista asuu Savonlinnassa. Välittömästi ydinkeskustasta alkavat pohjoispuolella Haukiveden – Haapaveden, Linnansaaren ja eteläpuolella Pihlajaveden Natura-alueet, joissa on vahva saimaannorppakanta.

Savonlinnan maaperä ja talvella sulana pysyvät virtapaikat mahdollistavat tavanomaista pohjoisempaa sijaitsevat lehtoalueet. Näitä lehtoalueita on erityisesti Savonlinnan etelä- ja pohjoispuolen saaristossa. Järven läheisyys tarjoaa elinympäristön myös direktiivilajeille, kuten liito-orava, valkoselkätikka, lepakko- ja sudenkorentolajit. Näitä valtakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita luontokohteita ja elinympäristöjä on sisällytetty kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen.

Luonnonmonimuotoisuutta on haluttu keskusta-alueella säilyttää ja kolmea ulkoilu- ja virkistysaluetta haettiin ja saatiin vuonna 2021 Metso-ohjelmaan. Näistä Metso-alueista Talvisalo (luontotyyppit) ja Miekkoniemi (valkoselkätikka, liito-orava, luontotyyppit) kuuluvat kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Talvisalo on merkittävin ydinkeskustassa asuvien ja Miekkoniemi kaupungin itäosassa asuvien ulkoilu- ja virkistysalue. Talvisaloa ja Miekkoniemeä on myös käytetty lähistöllä sijaitsevien koulujen oppimisympäristönä. Kolmannella Metso-ohjelman kohteella, Kellarpellon kaupunginosassa sijaitseva Harakkasalo (valkoselkätikka, liito-orava), on viheryhteys kansalliseen kaupunkipuistoon, vaikkei se rajaukseen kuulukaan.

Haapaveden Haapalahti ja Tynkkylänjoki kansallisen kaupunkipuiston itäosassa ovat tärkeitä lintuvesien suojeluohjelmien alueita sekä molemmat liittyvät Tynkkylänjoen maakunnallisesti arvokkaaseen kartanomaisemaan.

Kansallisen kaupunkipuiston ytimessä on keskiaikainen Olavinlinna vuodelta 1475, jonka varaan rakentunut Savonlinnan kaupunki on Itä-Suomen vanhin. Savonlinnan kaupunki perustettiin Pietari Brahen määräyksellä v. 1639 Vääräsaaren nykyiseen Linnankadun ympäristöön. Linnankadun 1600-luvulla asutettu alue on nykyisin suojeltua ns. Linnanmalmin eli Vanhan kaupungin muinaisjäännösalueetta. Muinaisjäännösalueella sijaitsevat Linnankadun Olavinlinnan puoleiset puutalokorttelit 1900-luvun vaihteesta ovat säilyneet yhtenäisenä kokonaisuutena. Nämä on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi. Muuten Linnankadun rakennuskanta on pääosin modernimpaa 1950 – 1990 – luvuilta. Tätäkin kulttuuriperintöä on viime vuosina alettu arvostaa ja uusin kulttuuriympäristöselvitys vuodelta 2019 on nostanut esiin useita paikallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita uudempia rakennuskohteita ja alueita Savonlinnan keskustaaajamassa.

Olavinlinnalta Kauppatorin kautta Tuomiokirkolle jatkuva rantavyöhyke kuuluu Olavinlinnan – Haapasalmen kulttuuriympäristöön (Museoviraston inventointi vuodelta 2009), joka sisältää useita valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja suojelurakennuksia, rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja puistoja.

Olavinlinnan maisema-alue on pitkälti yhtenevä Olavinlinna – Haapasalmen kulttuuriympäristörajausten kanssa. Maisema-alueen on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessa ympäristöministeriön inventoinnin v. 2016 pohjalta Kyrönsalmen pohjoispuolelle Kasinonsaarille. Kasinonsaarten historia puolestaan liittyy vuonna 1896 perustettuun kylpylään. Uuteen Kyrönsalmen maisema-alueeseen sisältyisivät Kasinonsaarten kylpylähistoriaan kuuluvat suojelurakennukset ja puusillat, lehtojensuojelualueet sekä Kasinonsaarten ulkoilu- ja virkistysalueet. Kulttuuriympäristöistä maisema-alueeseen sisältyisivät myös maakunnallisesti arvokkaat 1900-luvun alun työväen asuinalueet Nökköniemi ja Kalkkiuunninniemi Olavinlinnan pohjoispuolella sekä Majakkaniemen kalliomaisema. Kaupunki on esittämässä maisemarajaukseen lisäyksiä ja tarkennuksia parhaillaan valmisteilla olevassa strategisessa yleiskaavassa sekä on jättänyt asiasta lausunnon ympäristöministeriöön.

Savonlinnassa on edellä mainittujen Nökköniemen ja Kalkkiuunninniemen lisäksi paikallisesti arvokkaita teollisen kehityksen ja kaupungistumisen myötä 1920 – 1950-luvuilla syntyneitä asuinalueita. Nämä alueet ovat osa keskustan järvenrantamaisemaa ja siksi luonteva osa myös kansallista kaupunkipuistoa. Näillä alueilla on myös paikkakunnalle tyypillistä rakennusperintöä. Asuinalueiden ohella edustavia kaupunkikuvassa keskeisiä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat myös maakunnallisesti arvokas 1950-luvun keskussairaalamiljöö sekä paikallisesti arvokkaat opetusympäristöt Heikinpohjan seminaarinmäki ja Savonniemen kampusalue.

Kaupungin puistot ovat rakentuneet vähitellen keskustan rannoille. Puistoista ja puukujanteista valtakunnallisesti arvokkaisiin kulttuurimaisema-alueisiin sisältyvät on suojeltu asemakaavoin. Puistorannat ovat tärkeä osa Savonlinnan kaupunkikulttuuria ja ihmisten oleskelumahdollisuuksia sisältäen ulkoilureittejä, venelaitureita ja uimarantoja sekä kokoontumis- ja tapahtumapaikkoja. Järvi on lähietäisyydellä ja saavutettavissa kaikkialla keskustassa ja sen liepeillä asuvilla. Järven ja saariston läheisyyden vuoksi savonlinnalaisten luontosuhde ja järven hyötykäyttö on yleisesti ottaen voimakkaampaa kuin suuremmissa kaupungeissa asuvilla.

2. Kaupunkikeskeisyys

- **Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla osa kaupunkirakennetta eli alkaa ydinkeskustasta tai heti sen läheisyydestä.**

Savonlinnan ydinkeskusta on rakentunut kolmelle pääsaarelle, joka muodostaa noin 14 kilometriä pitkän ja kapeimmillaan 500 metriä leveän nauhamaisen kaupunkirakenteen. Ydinkeskustan rannat, jotka sisältyvät kansalliseen kaupunkipuistoon, on jätetty julkiseen käyttöön kaupunginvaltuuston periaatepäätöksellä.

Keskustan kolmelle pääsaarelle on tulevaisuudessa tarkoitus rakentaa noin 10 kilometrin pituinen keskustan pääsaaret kiertävä ulkoilureitti. Pohjoisrannan reitti on jo rakennettu ja muodostaa keskustan saaret halkaisevan pääkadun Olavinkadun kanssa yhden Itä-Suomen parhaista yhtenäisistä pyörätieverkostoista. Etelärannan uuden reitin varrelle on suunniteltu asutusta, matkailua ja kaupallisia palveluita, käytöstä poistuneisiin teollisuus- ja satamaympäristöihin. Koko keskustan rantavyöhykkeellä on palveluita, kuten uimarantoja, urheilukenttiä, venesatamia, ravintoloita, kahviloita, hotelleja sekä kauppatori ja hypermarket. Keskustan palvelut ovat hyvin saavutettavissa myös vesitse ja edellä mainittujen kevyen liikenteen reittien kautta.

3. Laajuus ja eheys; kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla

- puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön
- viher- ja sinirakenteeltaan niin yhtenäinen, että kaupunkipuistoa pitkin on mahdollisuus siirtyä kaupunginosasta toiseen.

Savonlinnan rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa nähdään *Saimaan linna- ja norppasaaristokaupunkina*.

Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto sijaitsee Saimaan solmukohdassa, keskellä Natura-alueita. Olavinlinna muodostaa ytimen, josta puisto levittäytyy etelään Pihlajavedelle ja pohjoiseen Haukivedelle. Haukivedeltä suojelualue jatkuu Linnasaareen ja Koloveden kansallispuistoihin.

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston alustava laajuus on noin 77 km². Kansallisen kaupunkipuiston sini- ja viherrakenne yhdistyvät ranta- ja järvialueiden kautta toisiinsa eheäksi ja yhtenäiseksi aluekokonaisuudeksi. Rajausta rajausta on ehjä ja häiriötön sekä rajausta mahdollistaa liikkumisen kaupunginosasta toiseen.

Savonlinnan kansalliseen kaupunkipuistoon esitetään keskeisiä ydinkeskustan virkistys- ja puistoalueita, kaupungin kehityshistoriaa ilmentävää kaupunkirakennetta sekä keskustaa ympäröiviä saimaannorpan elinalueita ja saaristoa Pihlajavedellä ja Haukivedellä (Natura-alueet), lintuvesien suojelualueita (Haapalahti, Tynkkylänjoki) sekä maisema- ja kulttuuriympäristöalueita, joista tärkeimpänä valtakunnallisesti arvokkaat Olavinlinna, Haapasalmi, Asemanseutu, Laitaatsillan telakka, Putkinotko ja Rauhalinna sekä maakunnallisesti arvokas Tynkkylänjoen kartanomiljö.

4. Ekologisuus ja jatkuvuus; ekologiselta kannalta on tärkeää, että

- alueelle muodostuu lajiston siirtymisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia ekologisia käytäviä
- alue on jatkuva eli liittyy välittömästi ilman selvää rajaa kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai sitä ympäröivään maaseutuun.

Kansallisen kaupunkipuiston viherrakenne muodostuu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jotka yhdistyvät rantavyöhykkeiden ja järvimaiseman kautta toisiinsa.

Rajaukseen sisältyy ydinkeskustan laidoilla laajoja ulkoilu- ja virkistysalueita, joita pitkin eliölajien liikkuminen on niin ikään mahdollista. Näillä viheralueilla on myös arvokkaita luontotyyppisiä ja direktiivilajeja.

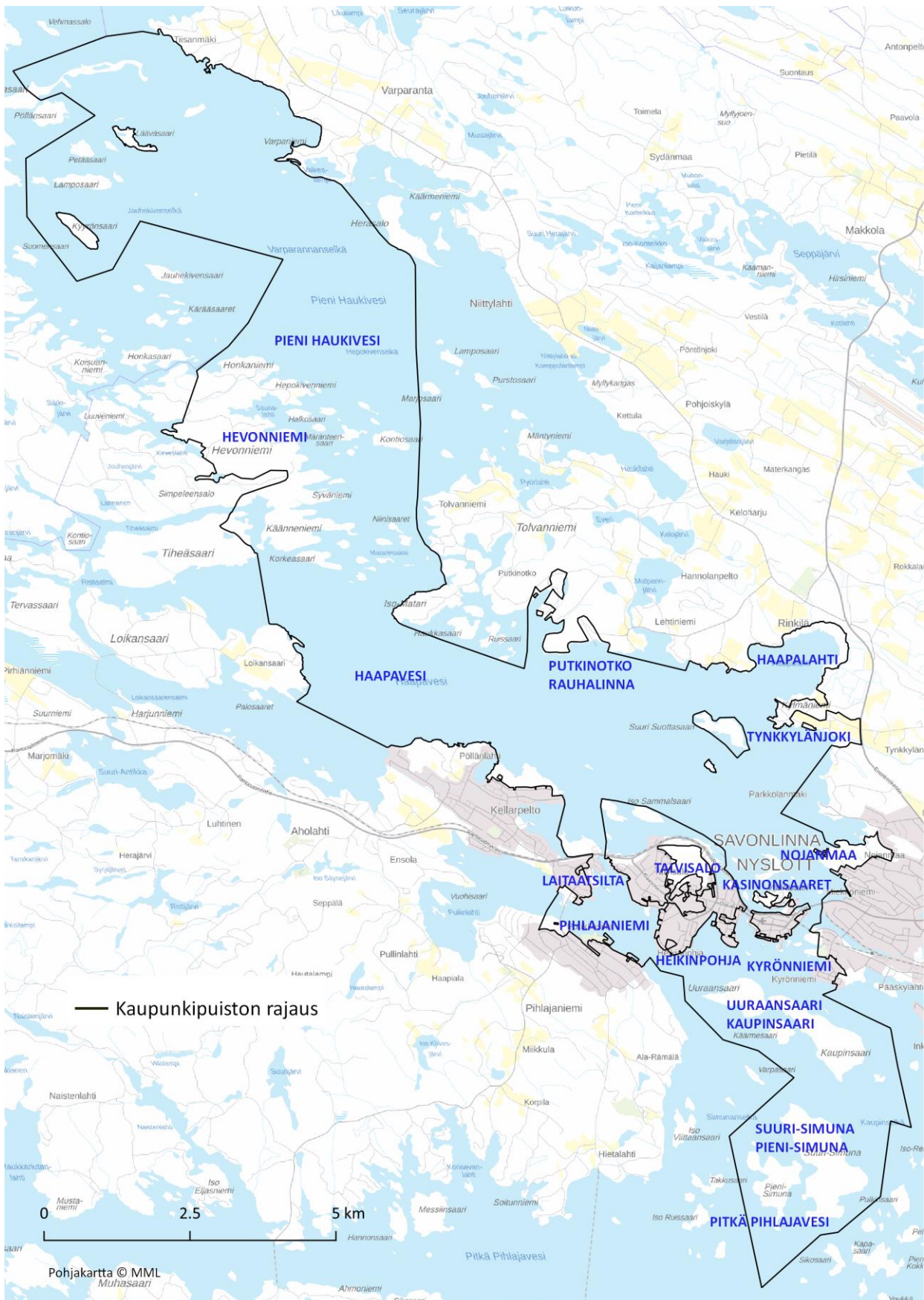
Kansallisen kaupunkipuiston alue muodostaa sini-vihreän sillan ja ekologisen käytävän Savonlinnan kaupunkikeskustan etelä- ja pohjoispuolisten suojelualueiden välille. Se vahvistaa niiden fyysistä kytkeytyneisyyttä sekä mahdollistaa paitsi saimaannorpan niin myös muiden eliölajien keskinäisen vuorovaikutuksen sekä vapaan siirtymisen järvi- ja suojelualueilta toiselle.

Kallioisimmassa ja tiiviimmin rakennetussa Vanhassa kaupungissa (Olavinlinnan puoleinen saari) laajoja puistoalueita ei juuri ole. Viheralueet (puistot) ovat rannan puistokäytäviä. Vanha kaupunki muodosti vielä 1970-luvulle saakka Savonlinnan kaupallisen ydinkeskustan. Rakentaminen on ollut tämän myötä tehokasta ja maapohja kalliota, joten mahdollisuuksia laajoihin puistoihin tai edes puukujanteisiin ei ole ollut. Keskustan saarilla laajimmat pohjois- ja eteläsuuntaiset viheralueet ovat Talvisalossa, Heikinpohjassa sekä Kasinonsaarilla. Nämä viheralueet liittyvät toisiinsa rannan kapeiden puistokäytävien ja ulkoilureittien kautta.

Kansallisen kaupunkipuiston vesialueet ovat etelässä Pihlajavesi ja pohjoisessa Haukivesi, jotka yhdistyvät kaupungin keskustan läpi virtaavien Laitaatsalmen, Haapasalmen ja Kyrönsalmen kautta toisiinsa. Pihlajaveden saariston Natura-alue kansallisen kaupunkipuiston eteläpuolella on vaihtelevaa ja maisemiltaan rikkonaista kalliosaaristoa. Pohjoisessa Haukivedellä on enemmän järvenselkiä. Järvien kautta kansallisesta kaupunkipuistosta on siniyhteydet Punkaharjun, Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistoihin.

Savonlinnan linna- ja saaristokaupunki on rakentunut Saimaan rannoille ja kalliosaarille.

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston sijainti ja laajuus (tarkemmin karttaliitteessä 1)

10 SAVONLINNAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ROOLI KAUPUNKIPUISTOJEN VERKOSTOSSA

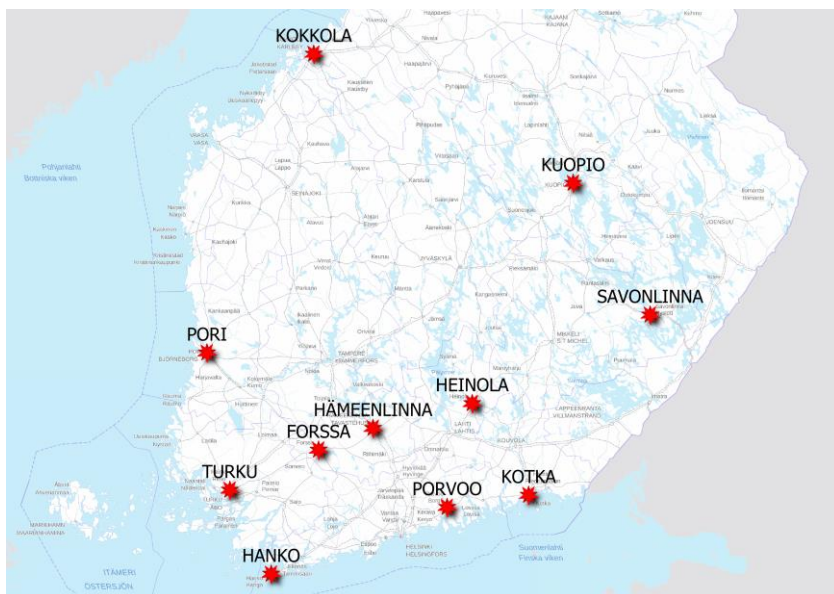
10.1 Saimaan linna- ja norppasaaristokaupunki

Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto olisi osa mittavaa valtakunnallista verkostoa. Kansallisia kaupunkipuistoja on perustettu Suomeen yhteensä kymmenen: Hämeenlinna (2001), Heinola (2002), Pori (2002), Hanko (2008), Porvoo (2010), Turku (2013), Kotka (2014), Forssa (2015), Kuopio (2017) sekä viimeisimpänä Kokkola (2020).

Kansallisten kaupunkipuistojen valtakunnallisessa yhteistyöverkostossa kaupungit- ja puistot täydentävät ja tukevat toisiaan. Verkostojen hyöty tulee mm. yhteisen markkinoinnin ja uusien ideoiden kautta. Jokaisella kansallisella kaupunkipuistolla on oma erityinen roolinsa kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa. Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston rooli ja lisäarvo kansallisten kaupunkipuistojen verkostoon nähdään **Saimaan linna- ja norppasaaristokaupunkina**. Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto on jaettu hakemuksessa osa-alueisiin, jotka edustavat näitä Savonlinnan vahvoja ominaispiirteitä linna- ja norppasaaristokaupunkina:

- Savonlinnan asema linnakaupunkina (1. Olavinlinna ja Haapasalmi)
- Savonlinna historiallisena maisema- ja matkailukohteena (2. Kasinonsaaret)
- Kesämökki- ja huvilakulttuuri ja saariston virkistyskäyttö (3. Pihlajaveden saaret)
- Kaupungin rakentuminen Saimaan saaristoon ja rannoille sekä useiden siltojen yhdistämä saaristomaisuus (4. Heikinpohja, Savonniemi ja Talvisalo)
- Sijainti Saimaan vesiliikenteen solmukohdassa (5. Laitaatsilta ja Pihlajaniemi)
- Järviluonto ja geologinen historia, saimaannorpan elinympäristö (6. Pieni Haukiveden saaristo)
- Saariston kartanomiljööt ja lintuvesien suojeluohjelman alueet (7. Putkinotko, Rauhalinna, Tynkkylänjoki ja Haapalahti)

Osa-alueiden piirteitä ja vahvuuksia tullaan jatkossa korostamaan myöhemmin laadittavassa Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto ml. Savonlinna

10.2 Savonlinnan asema linnakaupunkina

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston ytimessä on vuonna 1475 valmistunut Olavinlinna (Nyslott), joka on yksi Suomen kansallis symboleista.

1300-luvun lopulla Norja, Tanska ja Ruotsi muodostivat Kalmarin unionin, jonka merkittävin vihollinen oli Novgorodin tasavalta. Novgorodin lisäksi Moskovan ruhtinaskunta aiheutti sotilaallisen uhan Ruotsi-Suomelle. Itä-Suomessa oli vain Viipurin linna turvaamassa Kalmarin unionin puolustusta. Itärajalle päätettiin rakentaa uusi puolustuslinnake, jonka tarkoituksena oli myös pitää hallinnassa alueen vesireitit. Linna päätettiin rakentaa Kyrönsalmen kalliosaarelle, jossa veden voimakas virtaus toimi vallihaudan tavoin. Ensimmäisenä linnanherrana toimi Eerik Akselinpoika Tott, joka nimesi linnan Pyhän Olavin eli ritareiden suojelupyhimyksen mukaan. Muurarimestarit rakennustyömaalle saatiin Tallinnasta sekä lähiseudun asukkaat maksoivat veronsa tekemällä työtä ja toimittamalla linnaan rakennusmateriaalia ja elintarvikkeita. Savonlinnan kaupunki sai alkunsa Olavinlinnan viereen syntyneestä käsityöläisten ja muun väestön asutuksesta (Nyslotts malm).

Olavinlinna toimi puolustustarkoituksessa ensimmäisen kerran vuosina 1495 – 1510 sekä useamman kerran 1500 – 1600 luvuilla. Kyrönsalmen rannalla sijainnut linnanmalmin alue sai kaupunkioikeudet Pietari Brahen aloitteesta vuonna 1639. Savonlinna menetti hetkellisesti kaupunkioikeutensa vuonna 1683 ja siirtyi Heikinpohjan ratsutilan hallintaan. Suuren Pohjan sodan aikana (isoviha) Olavinlinna ja muu kaupunki antautui venäläisille 1714, mutta päätyivät sodan jälkeen 1721 takaisin Ruotsi-Suomelle. Vuonna 1723 Savonlinnasta tuli Haminan tapulikaupungin alainen kauppapaikka. Olavinlinna ja Savonlinna jäivät jälleen osaksi Venäjää 1743 Turun rauhassa ns. pikkuvihan jälkeen. Savonlinnasta tuli uudestaan itsenäinen kaupunki vuonna 1784. Olavinlinnan sotilaallinen merkitys loppui vasta vuonna 1809, kun Suomesta tuli suuriruhtinaskunta. Linnassa toimi varuskunta vuoteen 1847 saakka, jonka jälkeen se jäi vähäksi aikaa tyhjilleen. 1870-luvulla linnaa alettiin kunnostaa historiallisena muistomerkkinä.

10.3 Savonlinna historiallisena maisema- ja matkailukohteena

Savonlinna kehittyi 1900-luvun vaihteessa matkailukohteena; Olavin kylpylaitos (nykyinen Spahotel Casino) valmistui vuonna 1896. Olavinlinna oli *"Saimaan helmenä"* tunnetun matkailukaupungin tärkein nähtävyys.

Savonlinna on Euroopasta katsottuna pieni itäinen kaupunki valtavylistä sivussa. Silti kaupunki on oopperajuhlien myötä yksi Suomen kansainvälisesti tunnetuimmista. Aino Ackté perusti Savonlinnan oopperajuhlat vuonna 1912. Oopperajuhlat elvytettiin uudelleen 1960-luvun lopussa ja 1970-luvun alussa Savonlinnaan saatiin teollisuuden ja matkailun kasvaessa uusi lentokenttä. Oopperajuhlien kävijämäärä on vakiintunut vuosittain noin 60 000 – 70 000 vieraaseen, ja juhlat kestävät noin kuukauden ajan heinäkuun alusta elokuun alkuun.

Kaupungin vanhasta rakennuskannasta on säilynyt kokonaisuuksia ydinkeskustassa kuten Linnankadun ja Puistokadun korttelit. Keskustan taloja tuhoutui etenkin isovihan ja pikkuvihan aikana sekä vuonna 1812 suuressa palossa. Savonlinnaa myös pommitettiin toisen maailmansodan aikana. Sodan jälkeisen kaupungistumisen myötä keskustasta on purettu useita pienempiä puutaloja sekä puisia rakennuksia on myös tuhoutunut tulipaloissa (merkittävimmät Kasinon kylpylän päärakennus ja Seurahuoneen hotelli) ja korvattu täydennysrakentamisella.

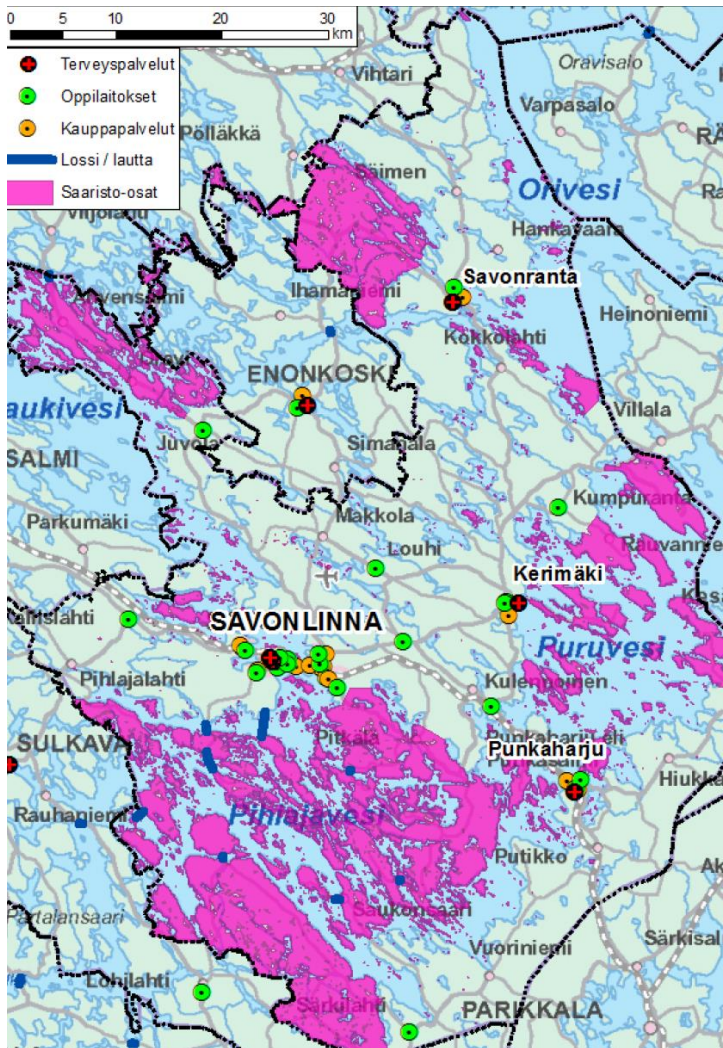
Savonlinna on kansainvälisesti tunnettu matkailukaupunki.

10.4 Kesämökki- ja huvilakulttuuri ja saariston virkistyskäyttö

Savonlinnassa on viidenneksi eniten loma-asuntoja Suomessa, noin 8500 kappaletta. Kansallisen kaupunkipuiston läheisyyteen sijoittuu satoja lomarakennuspaikkoja.

Saimaan vesireittien maisemiin kuuluu sekä laajoja järvenselkiä että kapeita ja mutkaisia saaristoreittejä ja kanavia. Pihlajavesi kaupungin eteläpuolella sekä pohjoiseen Heinäveden reitti Savonlinnasta Kuopioon on ovat Suomen kansallismaisemia. Pihlajaveden laivareitin huvila-alue Savonlinnasta itään Punkaharjun Virtasalmelle on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi.

Savonlinna on saaristo-osakunta (valtioneuvoston päätös, saaristolaki 9 §). Savonlinnan väkiluku on noin 33 000, josta keskustaajamassa kaupunkipuiston alueella tai sen reunoilla asuu noin 20 000 henkeä. Savonlinnaan liittyi vuonna 1972 Säämingin kunta, jonka myötä Savonlinnan keskustaajamaa ympäröivät Haukiveden ja Pihlajaveden saaristo- ja maaseutualueet. Samalla Säämingin kunta menetti saaristokunnan asemansa. Savonlinna liittyi osaksi Savonlinna vuonna 2009 sekä Kerimäki ja Punkaharju vuonna 2013, jolloin saaristoalue jälleen laajeni. Saaristossa asuu noin 5700 asukasta. Kansallisen kaupunkipuiston alueeseen kuuluvat asutun Savonlinnan saaristo-osan alueista Hevonniemi ja Tolvanniemi.

Savonlinnan saaristo-osat (lähde Spatia 2/2015).

10.5 Kaupungin rakentuminen Saimaan saaristoon ja rannoille sekä useiden siltojen yhdistämä saaristomaisuus

10.5.1 Savonlinnan ydinkeskusta on rakentunut ja rakentuu yhä kalliosaarille

Savonlinnan keskustan rannat on varattu virkistyskäyttöön ja puistoiksi. Järviluonto on kaikkialla keskustassa lähellä ja asukkaiden saavutettavissa.

Kansallisen kaupunkipuistoon sisältyy useita muinaisjäännöskohteita ja -alueita. Varhaisimmat merkit ihmisen liikkumisesta muinaisaluksilla Pihlajavedellä ovat kivikaudelta. Rannat ja saaristo ovat tarjonneet luontaistaloudelle hyvät edellytykset. Varhaisimmat merkit viljelystä ovat 600-luvulta. Vakituisen asutuksen on oletettu saapuneen Savonlinnan seudulle kaakosta 1400-luvulla vesireittejä pitkin. Kuninkaantietä pitkin liikuttiin laajemmin vasta 1600-luvulla.

Savonlinna eteläpuolisessa saaristossa on edelleen saaristolaisperinteitä, asumista, kalastusta ja maanviljelyä. Keskusta-aluetta lähimmät ympärivuoden asutut saaret ovat kansallisen kaupunkipuiston eteläpuolella sijaitsevat Kokonsaari, Muhasaari ja Laukansaari. Näille kuljetaan

losseilla. Kansallisen kaupunkipuiston itäpuolella sijaitseva Loikansaari oli myös ennen 1960-luvulla rakennettua pengertietä vesiyhteyden varassa.

Saimaan vesireitteihin, höyrylaivoihin, saaristoasumiseen ja järviluontoon liittyvää historiaa esitellään Riihisaaren maakuntamuseossa. Museo toimii entisessä valtion viljamakasiinissa (Lohrman, 1852). Museossa on esillä mm. maailman ainoa aito tervahöyry Mikko ja höyrykuunari Salama. Maakuntamuseo on suunnitellut yhteistyössä Metsähallituksen kanssa näyttelyn ja näyttelytilojen uudistamista, työnimellä Saimaan luonto- ja museokeskus. Luonto- ja museokeskus (Savonlinnan museo) tarjoaa historian lisäksi tietoa järviolueesta, saimaannorpasta, kansallispuistoista ja luontokohteista. Uudistettu museorakennus otetaan käyttöön 2021.

Järvi on läsnä kaikkialla Savonlinnassa ja keskeinen osa kaupunkikulttuuria.

10.5.2 Useiden siltojen yhdistämä saaristomaisuus

Kaupunkipuiston alueella on yhteensä 30 suurempaa tai pienempää siltaa. Savonlinnan keskusta sijoittuu kolmelle pääsaarelle, josta se levittäytyy Laitaatsalmen (v. 2019), Haapasalmen (v. 2014) Kyrönsalmen (v. 2000) valtatie 14 siltojen kautta noin 14 kilometrin pituiseksi nauhamaiseksi taajamarakenteeksi.

Keskustan pääsaaret jakaa Haapasalmi, jonka yli on kevyen liikenteen yhteydet Torisillan (v. 2002), Pitkäsillan (Olavinkatu, v. 1858) ja valtatie 14 kävelysiltojen (v. 2014) kautta. Valtatie 14 siirtäminen keskustan pohjoispuolelle vuosina 2000 – 2019 on mahdollistanut uudistuksia keskustan pyöräliikenteen siltoihin sekä pääkauppakadulle Olavinkadulle, joka ennen toimi osana valtatieä. Kävelypainotteisen ja pyöräilyä suosivan katuverkoston rakentaminen on edennyt vaiheittain Olavinkadun länsiosasta Kauppatorin ympäristöön.

Kyrönsalmen maamerkinä on Kyrönsalmen rautatiesilta, joka valmistui vuonna 1908. Kyrönsalmen valtatie 14 sillat valmistuivat vuonna 2009.

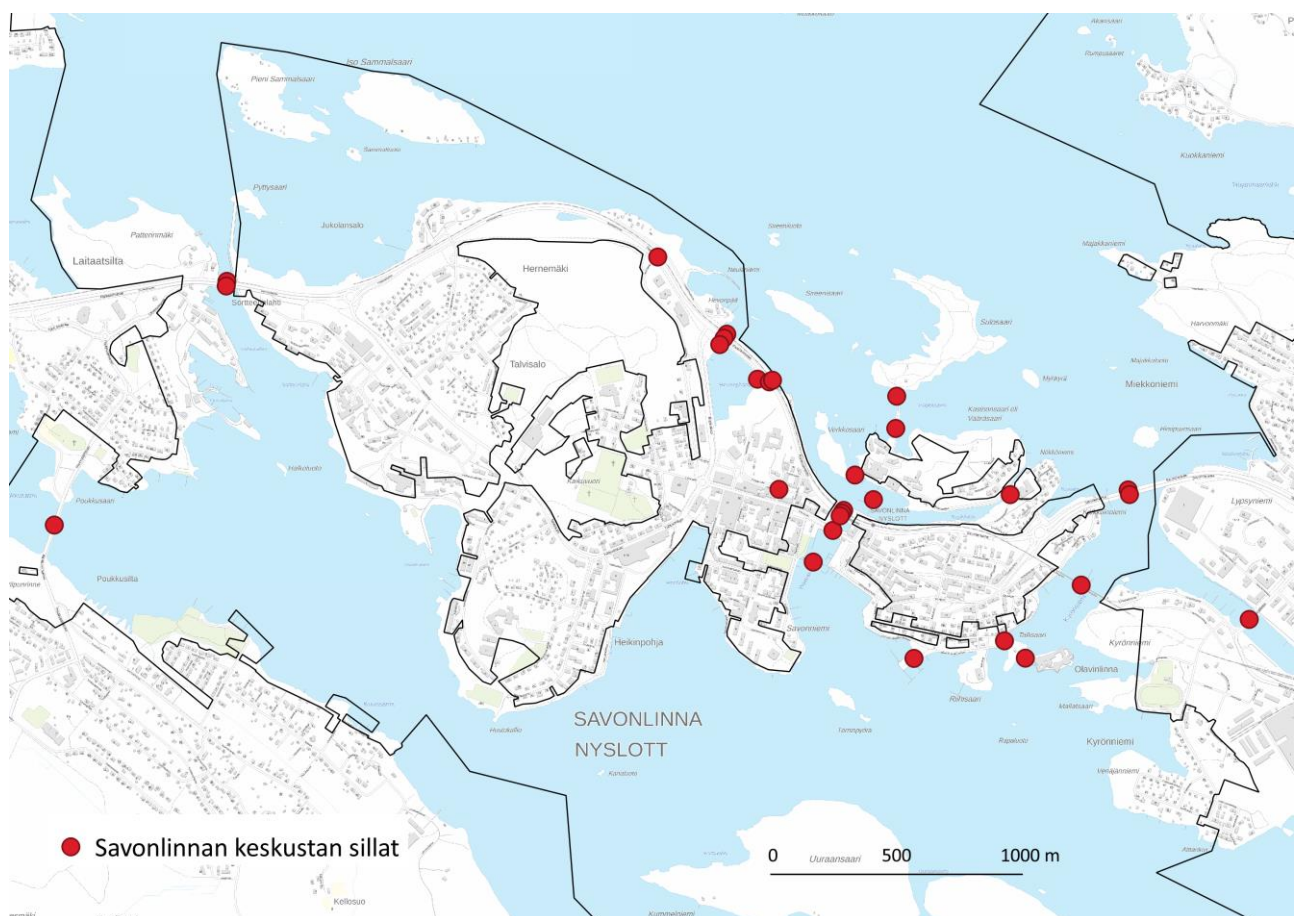
Laitaatsalmen valtatie 14 siltojen (2019) myötä syväväylä siirtyi hankalasti navigoitavasta Kyrönsalmesta Olavinlinnan vierestä Laitaatsalmeen. Sillan aukaiseminen on häirinnyt kaupungin läpiajoliikennettä ja pelastusliikennettä. Myös Olavinlinnan suojelevarvot ja onnettomuusriskit Saimaalla ovat puoltaneet syväväylän siirtoa.

Vääräsaaren pohjoisosan (puhekielessä Kasinonsaari) erottaa Vanhasta kaupungista kivisilta ja siihen liittyvä kanava, joka alkaa Koululahden pohjukasta. Kasinonsaarilla on kolme puista kylpylaitoksen kävelysiltaa (Koululahti, Verkkosaari, Hopeasalmi), jossa on Savonlinnalle tyypilliset valkoiset ristikkokaiteet. Sillat on suojeltu asemakaavalla.

Vääräsaaren etelärannalla (Vanha kaupunki) Törninyrön vierasvenesatamaan johtaa puinen kävelysilta. Olavinlinnaan on kulku kävelysiltaa pitkin Tallisaaren kautta ja ponttonisillalta (Kyrönsalmi, v. 1974). Myös entinen viljamakasiini Riihisaari oli vielä 1970-luvulla siltayhteyden takana. Siltayhteyden palauttaminen on ollut suunnitelmissa.

Siltayhteyden takana on ovat myös Pihlajaniemen kaupunginosa (Poukkusalmi, v. 2016) sekä Kyrönniemen kaupunginosa (Tuokkolanlahti v. 2017).

Savonniemen kiertävälle etelärannan reitille on suunniteltu kevyen liikenteen väylää osin kallioon kiinnitettävänä siltarakenteena.

Savonlinnaa on markkinoitu 1990-luvulla Pohjolan Venetsiana saariston ja siltojen vuoksi.

10.6 Sijainti Saimaan vesiliikenteen solmukohdassa

Saimaan kanavan rakentaminen vuonna 1856 toi kasvua Savonlinnan seudulle. 1860-luvulla Saimaalle rakennettiin ensimmäiset laivareitit, jotka merkittiin kummelein, maamerkein ja reimarein. 1900-luvun alussa rakennettiin rautatie ja kaupunki alkoi teollistua sekä puukuljetukset Saimaalla lisääntyivät. Asutus kasvoi Vääräsaaren ja Talvisalon saarilla (osa Heikinpohjan ratsutilaa). Laivareitin varrella sijainnut Savonlinnan Laitaatsilta toimi suuren sisävesilaivaston tukikohtana. Saimaalla liikennöi parhaillaan noin 200 tervahöyryä sekä Saimaan matkustajalaivaliikennettä hoiti parhaimmillaan noin 240 laivaa ja matkustajavarustamoja oli noin 100.

Savonlinna on perinteinen puuteollisuuden keskittymä; sahat, uittokuljetukset, höyrylaivasto ja kanavat sekä myöhemmin 1930-luvulla tehtaat. Väestönkasvu oli voimakkainta noin 100 vuotta sitten. Teollisuuskaupunki laajentui ennen sotaa ja sodan jälkeen, jolloin syntyi edustavia yhtenäisenä säilyneitä työväen ja tehtaan toimihenkilöiden asuinalueita, joita on sisällytetty kansalliseen kaupunkipuistoon. Näitä ovat Laitaatsilta, Heikinpohja, Hernemäki, Kalkkiuuninniemi, Nökköniemi, Kyrönniemi ja Venäjänniemi.

Savonlinna on edelleen Saimaan vesiliikenteen solmukohta. Savonlinnan kautta kulkevat vesireitit pohjoiseen Kuopion (Varkauden ja Heinäveden reitit) ja Joensuun suuntaan ja etelään Mikkeli (Puumala), Imatra ja Lappeenranta sekä edelleen Saimaan kanavalle. Saimaan rahtiliikenne on edelleen vilkasta, vaikkakin perinteinen puunuitto on vähentynyt. Nykyisin noin 20 tuotantolaitosta käyttää kanavaa säännöllisesti ja nämä yritykset työllistävät yhteensä 7000 henkeä. Saimaan kanavalle valmistuneet uudet sulkuportit v. 2019 ja uudet jäänmurtajat mahdollistavat lähes ympärivuotisen liikennöinnin. Parhaillaan selvitetään Saimaan kanavan sulkujen pidentämistä, mikä vaikuttaisi matkailu- ja rahtilaivaliikenteen lisääntymiseen Saimaalla. Saimaan kanavan vuokrasopimukset Venäjän kanssa uudistettiin 50-vuodeksi vuonna 2010.

Savonlinnan Matkustajasatamasta säännöllinen sisävesiliikenne Kuopioon, Lappeenrantaan ja Punkaharjulle. Punkaharjun valtatie 14 sillan korkeus rajoittaa laivaliikennettä Kerimäen Puruvedelle. Vilkkaimmalla reitillä Lappeenrannan ja Viipurin välillä risteilee noin 20 000 matkustajaa.

Veneilypalveluiden keskittymiä on tällä hetkellä eri puolilla kaupunkia mm. kansalliseen kaupunkipuistoon sisältyvällä Laitaatsalmen telakalla.

Savonlinnan Laitaatsillan telakka on toiminut höyryvesilaivaston tukikohtana. Nykyisin suurin osa laivoista on yksityiskäytössä tai tarjoaa maisemaristeilyjä. Kuva on Savonlinnan höyrylaivaregatasta.

10.7 Järviluonto ja geologinen historia ja saimaannorpan elinympäristö

10.7.1 Savonlinnan kansalliseen kaupunkipuistoon sisältyy runsaasti sinirakennetta ja Saimaalle tyypillistä kallioista saaristomaisemaa.

Savonlinna kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen, joka on Suomen suurin vesistöalue. Vesistön latva-alueet ulottuvat Suomen puolella Pohjois-Karjalaan ja eteläosassa Kymenlaaksoon saakka. Savonlinnan pohjoispuolella oleva Haukivesi on merkittävä keskusjärvi, joka kerää 4/5 siitä vedestä, joka virtaa Vuoksesta Laatokkaan. Savonlinnan eteläpuolella sijaitseva Pihlajavesi saa vetensä Haukivedestä pääasiassa Laitaatsalmen, Haapasalmen ja Kyrönsalmen kautta sekä Puruvedestä Punkasalmen ja Tuunaansalmen kautta. Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat järvet ovat nimeltään Pieni Haukivesi, Haapavesi ja Pihlajavesi.

Saimaan Haukiveden vedenkorkeus on keskimäärin + 75,80 m (N60) ja Pihlajaveden + 75,70 m (N60). Etelä-Savossa esiintyy vähän tulvia järvien suuresta määrästä johtuen. Kaupunkirakenteessa on joitakin tulvariskikohteita mm. teollisuusalueita ja yksittäisiä asuinkortteleita. Pienempiä vahinkoja tulvista aiheutuisi lähinnä laitureille ja rantarakenteille. Saimaan veden pintaa voidaan jonkin verran säädellä juoksutuksin, mutta saimaannorpan pesintäaika aiheuttaa tähän rajoituksia.

Saimaan veden laatu on viime vuosina ollut erinomaista.

Koko kaupungin alueesta vesialuetta on noin 38 %, asuin- ja liikekäytössä noin 2 %, peltoja noin 3 % sekä metsiä noin 57 %.

Savonlinnan kallioperä muodostuu pääosin kiillegneissistä sekä sitä itä-länsisuunnassa halkovasta mafisen vulkaniitin ja konglomeraatin muodostamasta vyöhykkeestä. Maaperä on pääosin kalliomaata ja hiekkamoreenia. Painanteissa maaperä on pääosin karkeaa hietaa. Pienialaisena löytyy myös hienoa hietaa, savea tai liejua. Suoalueet ovat saraturvetta ja rahkaturvetta. Maalajit ja järvien läheisyys ovat olleet otollisia lehtokasvillisuudelle, jota Savonlinnan seudulla on poikkeuksellisen runsaasti pohjoiseen sijaintiinsa nähden. Rehevän kasvillisuuden ja puronotkojen vuoksi myös liito-orava ja valkoselkätikka viihtyvät Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston rantametsissä.

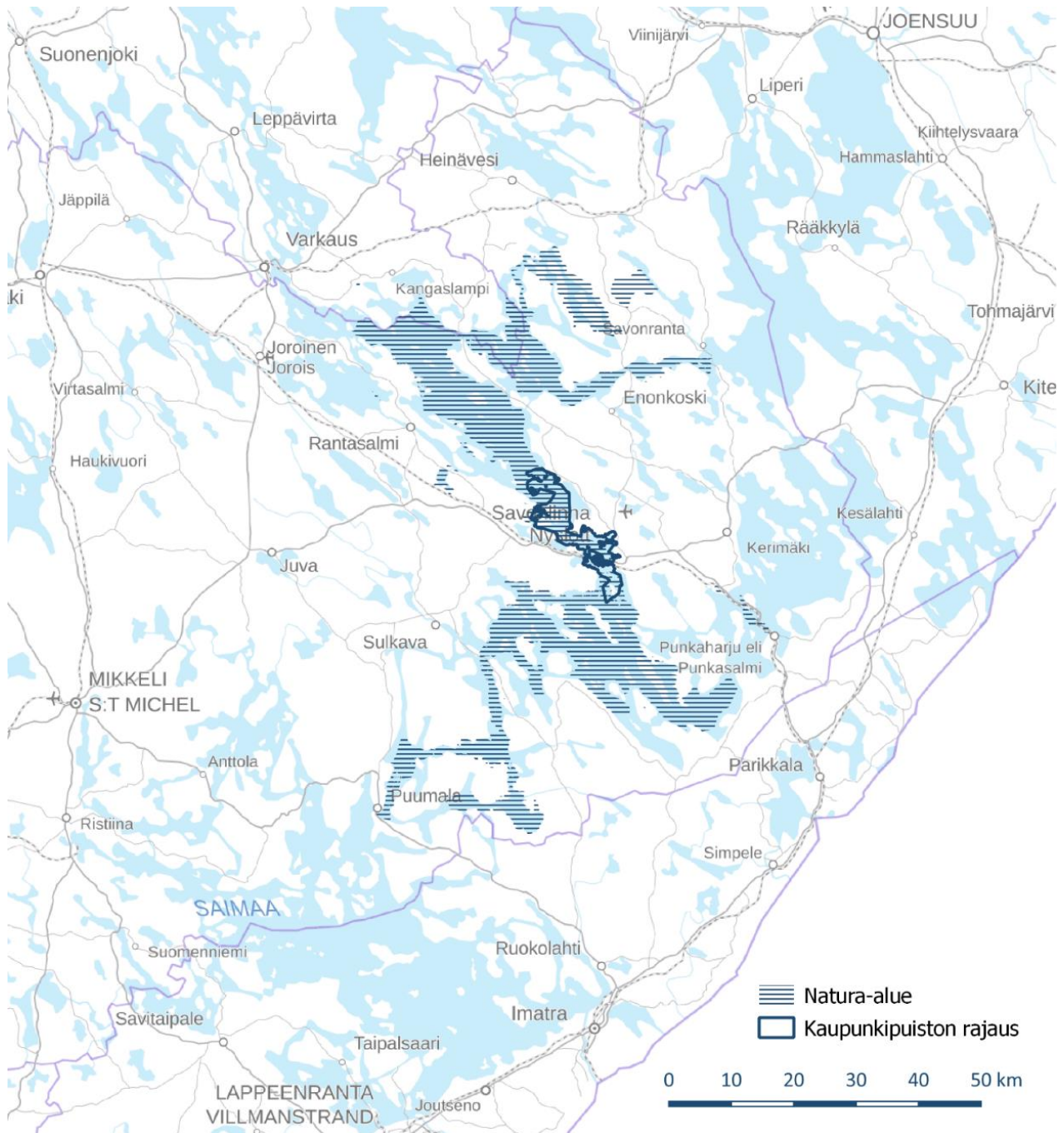

Kuva Savonlinnan saaristosta.

10.7.2 Saimaannorpan elinympäristö

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston erityispiirre ovat ydinkeskustan tuntumasta alkavat saimaannorpan suojelemiseksi sekä kannan kasvattamiseksi perustetut Natura-alueet etelässä Pihlajavesi ja pohjoisessa Hevonniemi ja Linnansaari, josta on siniyhteys Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistoihin. Natura-alueen saarissa on myös lehtojensuojeluohjelman alueita.

Tulevaisuuden tavoitteena on, että saimaannorppakanta on kasvanut vakaasti ja kannan koko, rakenne ja levinneisyysalue saavuttavat suotuisan suojelun tason. Välitavoitteena on ollut, että saimaannorpan talvikanta kasvaa vähintään 400 yksilöön vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteeseen päästy jo vuonna 2019. Toimenpiteinä ovat olleet mm. kalanpyydyskuolleisuuden vähentäminen, kalastusmenetelmien norppaystävällisyys ja Saimaan veden laadun säilyttäminen puhtaana sekä pesimärauhan ja karvanvaihtoajan ihmislähtöisen häiriön vähentäminen. Ilmastonmuutos tuo epävarmuutta tulevaisuudessa Saimaan jäätilanteeseen, jonka vuoksi norpalle on mm. kolattu apukinoksia vähälumisina talvina sekä pyritty vähentämään Saimaan vedenkorkeuden haitallista muutosta (yli 20 cm) pesintäaikana juoksutussäännön keinoilla.

Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto sijaitsee Saimaan solmukohdassa, keskellä Natura-alueita. Olavinlinna muodostaa ytimen, josta puisto levittäytyy etelään Pihlajavedelle ja pohjoiseen Haukivedelle. Haukivedeltä suojelualue jatkuu Linnasaareen ja Koloveden kansallispuistoihin.

10.8 Saariston kartanomiljööt ja lintuvesien suojeluohjelman alueet

Kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen sisältyvät Pienen Haukiveden rannalla sijaitsevat valtakunnallisesti arvokas Rauhalinna sekä Tynkkylänjoen maakunnallisesti arvokas kartanomiljöö. Miljööt sisältävät rakennusten lisäksi puisto- ja peltoalueita sekä puukujanteita. Tynkkylänjoen maisemapellot on rantakaavassa luokiteltu säilytettäväksi. Tynkkylänjoen pelloilta on löydetty kivi- ja rautakautisia asuinpaikkoja sekä viikinkiajan hautoja ja solkia. Tynkkylänjoki ja sen vieressä sijaitseva Haapalahti ovat lintuvesien suojeluohjelman alueita.

Pieneltä Haukivedeltä kansallisen kaupunkipuiston itäosasta on vesiyhteys maakunnallisesti arvokkaaksi arvioidulle Niittylahden ja Kupolan kartanoiden maisema-alueille ja Niittylahden lintuvesiin. Niittylahden pohjoispuolella Varparannan kylässä sijaitsee useita 1800-luvun maatalojen päärakennuksia, jotka ovat pääosin maatilamatkailukäytössä ml. Tiisanmäen lammastila. Tiisanmäki on myös arvokas maisema-alue (ma) ja näkyy maastossa korkeampana kohtana Hevonniemen Natura-alueelle. Niittylahdesta etelään Tolvanniemen maatalon ympäristö on perinnemaisema-alueita. Tolvanniemen eteläosassa sijaitsee miljööltään hyvin säilynyt kirjailija Joel Lehtosen maatila Putkinotko, joka sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen.

Kansallisen kaupunkipuiston itäpuolella on maakunnallisesti arvokas Nojanmaan kartano ja sen vierestä kulkeva 1500 – 1600-luvun tie ovat osa kaupungin historiaa, mutta eivät sisällyt kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Nojanmaasta ei pystytäkään järjestämään yhteyksiä kaupunkipuistoon kovin helposti, sillä kartanon ja Olavinlinnan välinen alue on tiivistä asutusta ja teollisuusaluetta. Nojanmaan vieressä Haapalassa Suur-Haapajärven alueella on useita kivikautisia asuinpaikkoja.

Kansallisesta kaupunkipuistosta on viher- ja siniyhteydet lännessä Aholahden hiihtokeskukseen, Pullinlahden ja Pihlajaniemen ulkoilu- ja virkistysalueille ja luontopoluille sekä maakunnallisesti arvokkaisiin Vuohimäen ja Seppälänmäen kartanoihin, jotka toimivat hevostiloina sekä näiden ratsastureitteihin. Vuohimäen kartano on Joel Lehtosen kasvattikoti ja toiminut aiemmin pappilana. Vuohimäen kartano on kaupungin omistuksessa.

Lännessä yhteydet ovat Natura-alueeseen kuuluvalla Tiheäsaareen. Tiheäsaaren eteläpuolella Loikansaaren tila on yksi Säämingin historian vanhimmista asutuista ja viljellyistä paikoista. Sekä Aholahden ja Loikansaaren (Lagerholm) että järven vastarannalla sijaitsevan Niittylahden kartanoiden historia liittyy Pistolekorsin aatelissukuun. Suvun aatelishistoria alkaa 1600-luvulta hakkapeliittojen sodasta, jolloin ratsumestari Jöran Olofsson aateloitiin pelastettuaan kuninkaan. Pistolekorsin vaakunaa säilytetään Olavinlinnassa.

Saariston kartanot ja lintuvesien suojeluohjelman alueet sekä virkistysalueet

11 ERITYISET ARVOT OSA-ALUEITTAIN

11.1 Olavinlinna ja Haapasalmi

Savonlinnan asema linnakaupunkina. Linnakaupungin alue muodostuu Olavinlinnan ja Haapasalmen valtakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristö- ja maisema-alueista.

11.1.1 Olavinlinna

Olavinlinnan kulttuuriympäristö- ja maisema-alueeseen kuuluu seuraavia kohteita ja alueita:

Olavinlinna rakennettu 1475, linnanherrana Eerik Akselinpoika Tott, on valtakunnallisesti arvokas maamerkki ja monumentti.

Komendantinpuisto on asemakaavalla suojeltu puistoalue, joka on osa Olavinlinnan kulttuuriympäristöä ja maisemaa. Puisto on nimetty Olavinlinnan varuskunnan komendantin mukaan.

Tallisaari on yleiskaavassa suojeltu puistoalue, osa Olavinlinnan kulttuuriympäristöä ja maisemaa. Saaressa on pidetty linnan hevosia.

Riihisaari kalliosaari ja makasiinirakennus (linnan viljan kuivaus ja puinti, v. 1852 Lohrman) on suojeltu valtioneuvoston asetuksella. Alue on Olavinlinnan kulttuuriympäristöä ja maisemaa. Saaressa on sijainnut Olavinlinnan varastoja, minkä vuoksi saaren aiempi nimi oli Kavassisaari. Makasiinissa toimii Savonlinnan museo.

Linnan lähellä sijaitsevat ranta-alueet on otettu julkiseen käyttöön 1970-luvulla ja ranta on täytetty. Rannassa kulkevat Aino Acktén, Martti Talvelan ja Timo Mustakallion puistotiet on nimetty oopperajuhlien myötä. Nämä ovat osa Olavinlinnan kulttuuriympäristöä ja maisemaa.

Olavinlinnasta Matkustajasatamaan johtavan Linnankadun ympäristö on osa Olavinlinnan kulttuuriympäristöä ja maisemaa, sisältäen useita suojelurakennuksia. Linnanmalmin muinaisjäännösalue, osa Olavinlinnan asutushistoriaa 1600-luvulta, sijaitsee pääosin Linnankadun alueella.

Kalkkiuuninniemi Kyrönsalmen rautatiesillan pohjoispuolella on omakoti- ja huvila-alue 1900-luvun alkupuolelta. Alue on suojeltu asemakaavalla. Kalkkiuuniniemessä (Kalkkuinniemi) poltettiin kalkkia linnan muuraustoihin.

Kansalliseen kaupunkipuistoon on sisällytetty Itä-Suomen kutomon v. 1938 pohjalta syntyneen Schaumanin vaneritehtaan asuinalueet Kyrönniemellä ja Venäjänniemellä. Alueeseen sisältyy myös sotahistoriaa Kyrönniemeltä löytyi vuonna 2018 venäläissotilaiden hautausmaa 1700-luvulta, mikä on lähellä kansallisen kaupunkipuiston rajaa.

Kyrönniemen, Mallatsaaren (entinen Olavinlinnan mallassauna sijainnut alueella) ja Venäjänniemen kallioalueet ovat osa Olavinlinnan kulttuuriympäristöä ja maisemaa. Alueet ovat ulkoilu- ja virkistyskäytössä. Urheilukentän ja Mallatsaaren välinen salmi on täytetty 1960-luvulla. Mallatsaassa oli tanssilava 1970-luvulle saakka sekä Kyrönniemessä leirintäalue 1980-luvulle saakka, jolloin se siirtyi Vuohimäkeen kaupungin länsipuolelle. Mallatsaassa on sijainnut linnan mallassauna. Kyrönniemen ja Mallatsaaren kallioalueiden vieressä (kaupunkipuistorajauksen ulkopuolella) on Kyrönniemen urheilukenttä katsomo- ja huoltorakennuksineen sekä uimaranta. Kenttään liittyy tapahtumahistoriaa, sillä Aino Acktén perustamia oopperajuhlien yhteydessä pidettyjä

laulujuhlia varten Kyrönniemelle rakennettiin suuri laululava, jota ei enää ole. Mallatsaassa oli tanssilava ja höyrylaivalaituri 1970-luvulle saakka sekä eteläosassa saarta poltettiin juhannuskokkoa.

Törnipyörän vierasvenesataman saarella on sijainnut 1900-luvun alusta 1960-luvulle Kerttulan yleinen sauna ja järviuima-allas, joiden palauttamisesta kaupunkikuvaan on keskusteltu. Alueella on kaupungin vierasvenesatama ja Koulukadun uimaranta.

Valtakunnallisesti arvokas Olavinlinnan kulttuuriympäristö- ja maisema-alue

11.1.2 Haapasalmi

Haapasalmen kulttuuriympäristö sisältyy pääosin valtakunnallisesti arvokkaaseen Olavinlinna maisema- ja kulttuuriympäristöalueeseen. Siihen kuuluu seuraavia kohteita ja alueita:

Savonlinnan Matkustajasatama on perinteinen Saimaan höyrylaivalaiturien lähtöpaikka. Satamasta lähtee edelleen säännöllinen reittiliikenne Punkaharjulle ja Kuopioon. Satama on uudistettu vuonna 2012. Satamapuisto katuineen on alueen historiaan liittyvä kokonaisuus. Satamapuiston molemmissa päissä ovat olleet paviljonkirakennukset, jotka eivät ole säilyneet. Tilalla on paikallisesti arvokas 1950-luvun Lippakioski, joka on perinteinen savonlinnalainen kahvila. Toisessa päässä on uudisrakennuksena Ravintola Vaahto.

Kauppatorin alue on säilynyt nykyisessä mittakaavassaan ja paikassaan noin 150 vuoden ajan. Toria ympäröivillä rakennuksilla on vahva kaupallinen historia, jonka lähtökohdat ovat Venäjän vallan ajalta, vaikkakin rakennukset ovat modernimpaa rakentamista 1950-luvulta keskustassa riehuneiden tulipalojen ja maailmansodan pommitusten myötä. Kauppatorin asema-aukio on osa perinteistä kaupallista aluetta - Kauppatori 1. ns. SYPin talo toimii alueen maamerkkinä.

Haapasalmen Pitkäsilta (v. 1858, osa Olavinkatua) on keskeinen pääväylä kaupungin halki. Torisilta Haapasalmen yli valmistui vuonna 2002.

Toria vastapäätä Puistokadun viheralueet ja rakennuskorttelit, joista vanhimmat 1800-luvun lopulta, on pääosin suojeltu sekä osa rakennuksista luokiteltu maakunnallisesti arvokkaiksi. Puistokadun varrella sijaitseva Kirkkopuiston kenttä on perinteinen urheilu- ja tapahtumapaikka. Kirkkopuistoa reunustavat Säämingin kunnan aikaiset (kuntaliitos vuonna 1973) suojellut seurakuntarakennukset kohokohtana Tuomiokirkko (1878) kirkonmäellä.

Puistokatu päättyy Savonniemeen, joka on itäosastaan Olavinlinnan kulttuuriympäristö- ja maisema-aluetta. Niemen kärjessä on Pikku-Saimaan uimahalli ja avantouintipaikka, uimaranta ja tenniskentät sekä Huvilan panimoravintola, joka on suosittu kesäkonserttipaikkana.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Suomen kansallismuseo vastaa Olavinlinnan hoidosta ja ylläpidosta. Olavinlinnan ympäristöstä on tehty maisemanhoitosuunnitelma vuonna 1998 (Olavinlinna, Maisema ja monumentti 213, ympäristöministeriö), jota kaupunki on noudattanut viheralueiden ja puuston hoidossa sekä istutusten suunnittelussa.

Riihisaaren maakuntamuseoon on valmistumassa Saimaan luonto- ja museokeskus (Savonlinnan museo), johon liittyy Savonlinnan maakuntamuseon ja Metsähallituksen yhteisen näyttelyn uudistaminen. Sisätilojen muutostyöt ovat käynnissä valmistuen syysyksi 2021. Riihisaaren ulkoalueista ja uudisrakennuksista on laadittu asemakaava vuonna 2015 ja kehittämissuunnitelma vuonna 2019, joita lähdetään toteuttamaan seuraavaksi. Rannassa on museon omistuksessa olevat höyrylaivat Salama, Savonlinna ja Mikko.

Tallisaareen ja Riihisaareen on rakennettu vuoden 2018 aikana ympäristövalaistus. Olavinlinnassa ja Tallisaareessa on ollut ympäristövalotaidetta, mikä on houkutellut asukkaita ja matkailijoita alueen tapahtumiin.

Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa voidaan hyödyntää aiemmin laadittuja suunnitteluohjeita ja suunnitelmia. Kaupunki on esimerkiksi vuonna 2014 laatinut katu ympäristön laatukäsikirjan eli designmanuaalin, jota on käytetty kaupungin katujen, satamien ja puistojen uudistamisessa. Laatukäsikirja antaa ohjeita kalusteisiin ja varusteisiin sekä näiden värityksiin ja istutuksiin ja katumateriaaleihin. Lisäksi yrityksiä varten tehtiin samalla (ensimmäisenä Suomessa) liikejulkisivujen suunnittelukäsikirja, yhtenäisen kaupunkikuvan ylläpitämiseksi.

Aino Acktén, Martti Talvelan ja Timo Mustakallion puistoteitä hoidetaan viheralueiden hoitoluokituksen mukaisesti.

Kaupungin omistuksessa olevat osat Linnankadun puutalokortteleista on korjattu 2010-luvulla EU-hankkeessa. Rakennukset ovat matkailuyritysten käytössä. Keskustan kadut olivat vielä 1970-luvulla pääosin nupukivi- tai kenttäkivipintaisia, mikä on Linnankadun kunnostuksessa palautettu.

Kalkkiuuninniemen ja Kyrönniemen asuinalueiden luokitusta ollaan nostamassa maakunnallisesti arvokkaiksi yleiskaavaa varten laaditun kulttuuriympäristöselvityksen pohjalta. Kalkkiuuninniemi kuuluu ns. Kyrönsalmen maisema-alueeseen (inventointi ympäristöministeriö v. 2016).

Kyrönniemen ja Mallatsaaren kallioille on suunniteltu ulkoilu- ja polkuverkostoa. Suunnittelussa otetaan huomioon sijainti arvokkaalla maisema-alueella ja ympäristön kulumisen ehkäiseminen ohjaamalla liikkumista valituille alueille.

Törnipyörän vierasvenesatama merkitään parhaillaan laadittavaan strategiseen yleiskaavaan ja vaati myöhemmin asemakaavamuutoksen. Alueella ei nykyisin ole kaavaa.

Kauppatorin alueelle laaditaan parhaillaan asemakaavaa. Tarkoituksena ei ole muuttaa torin suojeluarvoja (kivitukimuurit, alueen koko ja sijainti), mutta toimintojen, kuten torikojujen, huoltorakennusten ja ravintoloiden paikkaa mietitään uudelleen. Kauppatorin rakennussuunnitelmat laaditaan tulevaisuudessa asemakaavan ja yleissuunnitelman pohjalta.

Puistokadun kortteleiden asemakaava vahvistui vuonna 2018. Alue on varattu keskustatoiminnoille ja asumiselle. Korttelista osa säilyy edelleen opetuskäytössä. Alueella toimii taidelukio ja musiikkopisto.

Savonniemen kehittämisestä matkailukäyttöön on ollut useita suunnitelmia, jotka vaativat asemakaavamuutoksen. Alue on rajattu kaupunkipuiston ulkopuolelle, paitsi Huvilan alue suojelurakennuksiin ja Savonniemen ranta-alue sisältyy kaupunkipuiston rajaukseen. Alueelta avautuvat edustavat maisemat Olavinlinnan suuntaan.

Valtakunnallisesti arvokas Haapasalmen kulttuuriympäristö, kuvassa Kauppatori ja Matkustajasatama.

11.2 Kasinonsaaret

Kasinonsaarten matkailu- ja kylpyläkulttuuri, Kasinonsaarten luonnonsuojelualueet

Kasinonsaariin kuuluvat Vääräsaari, Sulosaari, Verkkosaari, Sireenisaari, Hirsipuusaari ja Myhkyrä. Saaret ovat osa Savonlinnan kylpylaitoksen historiaa v. 1896 alkaen. Saarista Sireenisaari, Myhkyrä ja Verkkosaari ovat luonnonsuojelualueita. Kasinonsaarilla on säilynyt kylpylälaitoksen historiaan liittyvää suojeltua rakennuskantaa ja saarille johtavat valkoiset ristikkokaiteiset puusillat on suojeltu asemakaavalla. Kasinonsaaria on esitetty osaksi Kyrönsalmen maisema-aluetta (inventointi v. 2016, ympäristöministeriö).

Kasinonsaarten viheralueet on asemakaavoitettu (VP, VL, VV) ja osa viheralueista on myös suojeltu (VL/s, VP/s).

Kansallisen kaupunkipuiston osaksi esitetään myös vuonna 2014 valmistunutta rinnakkaisväylän ulkoilureittiä Koululahden rannasta Hevonpäänlahteen, joka on muodostunut merkittäväksi keskustan virkistyskäytön kannalta. Ulkoilureitti on toteutettu korkeatasoisena ja siihen liittyy siltoja, oleskelupaikkoja ja istuskeluportaikkoja järven rannassa. Savonlinnassa on tämän ulkoilureitin ja keskustan pääkadun Olavinkadun parantamisen myötä Itä-Suomen parhaita pyöräilyreitiverkostoja keskustassa. Kasinonsaarille johtavan sillan kohdalla oleva aukio on nimetty Aleksin aukioksi vieressä vaikuttaneen kauppiaan mukaan. Aukiolla on pidetty kesätapahtumia.

Koululahti osa Kasinonsaarten maisemaa. Koululahden kiviverhoiltu vanha kanava ja kivisilta jakavat keskustan pääsaaren Vääräsaaren kahteen osaan, kansankielessä pohjoisosasta käytetään nimitystä Kasinonsaaret ja eteläosasta vanha Kaupunki. Koululahdessa on muinaisjäännöksenä hylky. Hylkyjä ja lotjia löytyy muualtakin keskustan järviolueelta. Koululahteen liittyy myös käyttöhistoriaa, sillä Koululahdessa on pelattu Savonlinnan pallokerhon (SaPko 90-vuotta v. 2019) jääpallo- ja jääkiekko-otteluita.

Kasinonsaarten alueeseen kuluvat myös Nökköniemi ja Kinttupolku, jotka ovat maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat teollisuuden myötä syntyneet työväen asuinalueet 1900-luvun alkupuolelta. Nökköniemi on osa edellä mainittua Kyrönsalmen maisema-aluetta.

Kasinonsaarten vastarannalla on Miekkoniemen/Nojanmaan ulkoilu- ja virkistysalue. Miekkoniemen Majakkaniemi kuuluu Kyrönsalmen maisema-alueeseen. Majakkaniemessä on pieni yleinen uimaranta. Ulkoilu- ja virkistysalueella on valkoselkätikkää ja liito-oravaa sekä rantakallioilla ketoympäristöä.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kasinonsaaria, Nökköniemeä ja Majakkaniemeä on esitetty osaksi Kyrönsalmen maisema-aluetta (inventointi v. 2016). Merkintä ei ole vielä maakuntakaavassa eikä siitä ole tehty päätöstä ympäristöministeriössä. Kaupunki on esittänyt rajaukseen laajennusta. Maisema-alueen rajaus merkitään valmisteilla olevaan strategiseen yleiskaavaan. Osa Miekkoniemen ulkoilu- ja virkistysalueista on haettu ja saatu Metso-ohjelmaan vuonna 2021.

Kansallisen kaupunkipuiston rajalla sijaitsevan Spa Hotel Casinon kylpylän kehittämisestä on laadittu suunnitelmat. Uudesta 16-kerroksisesta tornihotellista tulisi rakentuessaan maamerkki kaupungin silhuetissa. Hotelli näkyisi Haapasalmen ja Haapaveden maisemassa. Samalla uudistettaisiin kylpylätilat ja rantaan tulisi järviuima-allas. Hotelli-investointi ei toistaiseksi ole edennyt.

Kasinonsaarten laiturit toimivat kaupungin yhtenä vierasvenesatamana.

Kasinonsaarten Sulosaarella on valaistut virkistys- ja ulkoilureitit sekä laavu. Ulkoilureiteille on rakennettu kuntoiluportaita ja levähdyspaikkoja.

Kasinonsaaret ovat olleet kaupungin perinteistä kylpylämatkailualueetta jo yli 100 vuoden ajan. Alueella on useita suojelurakennuksia sekä luonnonsuojelu- ja maisema-arvoja.

11.3 Pihlajaveden saaret keskustan eteläpuolella

Kesämökki- ja huvilakulttuuri ja saariston virkistyskäyttö, Pihlajaveden saimaannorpat

Pihlajaveden saaret keskustan eteläpuolella ovat osa Pihlajaveden Natura-alueita, joka merkittävä saimaannorpan elinalue.

Uuraan-, Kaupin- ja Käärmeasaaren pohjoisosat ovat Olavinlinnan maisema- ja kulttuuriympäristöaluetta. Maakuntakaavassa saaret ovat virkistysmatkailualueita. Saarissa on ollut yhdistysten kesäpaikkoja sekä niitä on käytetty keskustan lähivirkistysaareina. Uuraansaaren kärjessä on vaatimaton retkisatama. Kaupinsaaren pohjoispuolelta on löydetty kaksi hylkyä.

Suuri- ja Pieni Simuna ovat osa Punkaharjun laivareitin huviloiden valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä, mikä tuli uutena alueena vuoden 2016 maakuntakaavaan. Pieni-Simunassa on Simunan huvila, joka on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi. Pieni-Simunassa on tämän rakennuksen lisäksi muutamia yksityisomistuksessa olevia kesämökkejä kaupungin vuokra-alueella.

Maakuntakaavassa Suuri-Simuna on virkistysaluetta. Suuri-Simunassa on lehtojensuojeluohjelman alueita ja palvelutasoltaan vaatimaton retkisatama.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Valmisteilla olevassa strategisessa yleiskaavassa Uraan-, Kaupin- ja Käärmesaaret varataan maakuntakaavan mukaisesti virkistysmatkailuun (VL). Olavinlinnan puoleiset maisemasuojelualueet jäävät edelleen koskematta. Uuraansaaressa on ollut retkisaatama, jonka varustelutasoa voitaisiin tulevaisuudessa nostaa. Saarissa on ollut yhdistyksillä kolme saunamökkiä. Vastaavaa pienimuotoista ravintola- ja saunarakentamista voitaisiin jatkossakin ajatella. Saarille rakentaminen edellyttää tarkempaa kaavasuunnittelua. Saarten eteläosia on hyödynnetty metsätalouskäytössä, joten erityisiä luonnonsuojeluarvoja ei ole tiedossa.

Simunan saaret on tarkoitus osoittaa strategisessa yleiskaavassa virkistysalueeksi (VL) ja nykyiset lehtojensuojeluohjelman alueet (SL) sekä vuonna 2017 inventoidut luontotyytit (lehto, rantaluhta). Kaupunki tulee jättämään strategisessa yleiskaavassa kaupungin omistamiin ja kaavoittamattomiin Simunan saariin perinteiset lomarakennuspaikat 8 kpl, lukuun ottamatta Tähtisaaren mökkiä, joka ei täytä nykyisiä kokovaateita lomarakennuspaikalle. Simunan saarilta jää mitoituksessa lomarakennuspaikkoja (26 kpl, mantereelle siirrettynä mitoituksessa 13 kpl), jotka siirretään kaavalla sopivaan paikkaan mantereen puolelle ja hyvien liikenneyhteyksien varteen. Siirrolla tuetaan Simunan saarten rantamaiseman ja lehtojensuojeluohjelmien säilymistä sekä estetään saarten rantaluhtien kulumista. Suuri-Simunassa on ollut retkisaatama, joka on tarkoitus säilyttää.

Pihlajaveden saaret keskustan eteläpuolella ovat osa Natura-aluetta, Punkaharjun laivareitin huviloiden valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja toimivat myös keskustan lähivirkistysaarina.

11.4 Savonniemi, Heikinpohja ja Talvisalo

Kaupungin rakentuminen Saimaan saaristoon ja rannoille sekä useiden siltojen yhdistämä saaristomaisuus

Heikinpohja ja Savonniemi ovat rakentuneet tiiviimmin 1950-luvulla kaupungin kasvaessa sodan jälkeen. Heikinpohjan kerrostalot ja pientalot muodostavat järvenrantamaisemassa yhtenäisen kokonaisuuden, jotka reunustavat kaupunkipuistoa. Molemmissa on julkista rakennuskantaa kouluineen; Savonniemessä ammattikorkeakoulun kampus ja Heikinpohjan seminaarinmäellä entisen opettajainkoulutuslaitoksen päärakennukset (nykyinen Heikinpohjan koulu). Heikinpohjan länsiosassa sijaitsee maakunnallisesti arvokas keskussairaalan miljö 1950-luvulta.

Kirkkolahdessa on sijainnut kaupungin syväsatama makasiinirakennuksineen ja myllyineen, jotka on sittemmin purettu. Syväsatama siirtyi vuonna 2014 Kirkkolahdesta kaupungin itäpuolelle Vuohisaareen, joten entistä satamaa on suunniteltu asumis- ja kaupalliseen käyttöön. Kirkkolahden ranta kaartuu edelleen Heikinpohjaan, jonka niemen kärjessä on uimaranta sekä urheilu- ja tapahtumakenttä.

Sortteerinlahdessa on Laitaatsillan taistelupaikka, joka on jäänyt osa venäläisten pääpatterista Kustaa III:n sodan ajalta vuosilta 1788 – 1790.

Talvisalon ulkoilu ja virkistysalue on kaupunkikeskustan suurin yhtenäinen viheralue kooltaan noin 54 ha. Talvisaloon on keskitetty urheilupalveluita; jäähalli, harjoitusjäähalli ja tekonurmikenttä sekä esitetty laajennusvaraukset uusille liikuntahalleille. Talvisalon eteläosan metsät ovat hoidettua liikuntapuiston metsää. Pohjoisosan metsä luonnontilainen ja alueella on suojeltuja metsätyyppejä.

Talvisalon hautausmaa on otettu käyttöön 1878. Alue on ollut alun perin venäläinen hautausmaa ja sen vieressä sijaitsee ortodoksinen kirkko. Vanhin hautakivistä on vuodelta 1832. Alueella on arkkitehtuuriltaan edustava siunauskappeli 1980-luvulta sekä uurnahautaus- ja sankarihautausmaa. Sankaripatsas Kuoleva sotilas siunauskappelin läheisyydessä on kuvanveistäjä Johannes Haapasalon käsialaa vuodelta 1962.

Talvisalon historiaan liittyy Hevostorin liikunta- ja leikkipuisto, joka on tietävästi toiminut nimensä mukaisessa käytössä hevostorina.

Talvisalon itäosassa oleva entinen Savonlinnan päärautatieaseman miljö 1900-luvun alusta on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Alueen arvo on laskenut rautatien siirryttyä keskustan pohjoisreunaan rinnakkaisväylän viereen sekä uudisrakentamisen myötä, mutta asemanseudulta löytyy edelleen valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja rautatiehistoriaan liittyviä rakennuksia. Asemanseudun lehmuskujanteet on suojeltu asemakaavalla.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kirkkolahden entisen syväsataman alueelle on kaavoitettu uusi kerrostaloalue ja alueella on keskustan hypermarket. Rantareitti ja puistot muokkautuvat vähitellen virkistyskäyttöön uudisrakentamisen myötä. Kirkkolahdessa on myös vierasvene- ja venesatamapalveluita.

Kaupunkipuiston läheisyydessä Heikinpohjan Seminaarinmäen viheralueista on laadittu oma hoitosuunnitelmansa ja kasvi-inventoinnit. Entisen opettajakoulutuslaitoksen rehevöitynyttä puistoa on kunnostettu talkootyönä ottaen huomioon alueen luontoarvot ja alueella sijainnut kasvitieteellinen puutarha ja puulajipuisto, missä on mm. valkojalavaa ja mustakuusamaa. Alue on ollut opetusikäikäessä jo ennen opettajankoulutuslaitosta. Suunnitteilla on kasvimaan kunnostus sekä uusi niitty ja

lähivirkistysmetsä. Puisto on nimetty Erik Laxmanin mukaan (1737 – 1796), joka oli Savonlinnassa syntynyt luonnontieteilijä, tutkimusmatkailija, pappi ja opettaja, joka teki pääasiallisen elämäntyönsä Siperiassa. Tutkimusmatkoillaan hän keräsi merkittäviä luonnontieteellisiä kokoelmia ja kasvitieteilijänä hän osallistui muun muassa Carl von Linnén kuuluisan tieteellisen luokittelun kehittämiseen. Heikinpohjan niityt ovat olleet Heikinpohjan ratsutilan käytössä 1700 – 1800-luvuilla. Heikinpohjan ratsutila toimi kaupungin keskuspaikkana Savonlinnan menetettyä kaupunkioikeudet vuonna 1683 aina isovihan jälkeen vuoteen 1723.

Keskussairaalan alue on kaupungin teettämä kulttuuriympäristöselvityksen pohjalta nousemassa luokituksessa maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Keskussairaalan viereen rakennetaan uutta terveyskeskusta, tämä alue ei sisälly kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, mutta uudisrakennus tulee näkymään sairaalan julkisivussa järvelle päin.

Talvisalon liikuntahallien, kenttien ja reittien kehittämisestä on laadittu asemakaava ja suunnitelmat. Harjoitusjäähalli valmistui vuonna 2017. Ulkoilu- ja virkistysreittejä on osittain kunnostettu vuonna 2018. Talvisalon pohjoisosan metsät on saatu Metso-ohjelmaan vuonna 2021. Pohjoisosassa ei ole asemakaavaa, mutta alue tullaan osoittamaan valmisteilla olevassa strategisessa yleiskaavassa.

Talvisalon hautausmaata on suunniteltu laajennettavan lähitulevaisuudessa. Alueelle on laadittu asemakaava muutama vuosi sitten. Hautausmaa sijaitsee korkealla rinteessä, mistä avautuvat edustavat maisemanäkymät keskustaan ja Saimaalle.

Hevostori toimii Talvisalon asukkaiden liikunta- ja leikkipuistona.

Entisen rautatieaseman edustan viheralueelle (aiemmin ratapohjaa) on suunniteltu liikuntapuistoa, jossa olisi aktiviteetteja sekä nuorille että vanhuksille. Alue sijaitsee pääkirjaston vieressä ja on saavutettavuudeltaan erinomaisella paikalla. Asemantien suojellut ja säilytettävät puukujanteet sekä entinen päärautatieasema rajaavat tulevaa liikuntapuistoa länsipuolella.

Savonlinnan keskussairaala on maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Talvisalo on keskeinen kaupungin liikuntapaikka-, ulkoilu- ja virkistysalue, jonka pohjoisosa kuuluu Metso-ohjelmaan.

Kuvassa Heikinpohjan 1950-luvun asuinalue ja seminaarinmäki (entinen opettajankoulutuslaitos), jonka viheralueisiin kuuluu kasvitieteellinen puutarha (Erik Laxmanin puisto).

Kirkkolahden entisen syväsataman teollisuusalueet ja rannat kehittyvät tulevaisuudessa.

11.5 Laitaatsilta ja Pihlajaniemi

Sijainti Saimaan vesiliikenteen solmukohdassa Laitaatsillan sisävesiliikenteen solmukohta ja historiallinen museolaivatelakka

Laitaatsillan telakka on perustettu vuonna 1911. Telakka on ollut Vuoksen vesistöalueen tärkein korjaustelakka ja sisävesilaivojen talvehtimistukikohta. Telakan ja sen ympärille rakentuneen asutuksen historia liittyy Suomen puunjalostusteollisuuden kehitykseen. Pääosin telakka palveli Enso-Gutzeit Oy:n toimintaedellytyksiä Saimaan vesistöalueella. Telakan kulttuuriympäristö on valtakunnallisesti arvokas kokonaisuus, johon kuuluvat telakan lisäksi työntekijöiden asuinalue, koulu, kerhotalo, sauna-pesutupa ja paloasema. Laitaatsillan telakalla säilytetään ja kunnostetaan edelleen laivoja sekä alueella toimii veneilypalveluihin keskittyneitä yrityksiä. Vielä nykyisinkin Laitaatsalmen kautta uitetaan tukkilauttoja, vaikkakin vesiteitse kuljetettavan puutavaran määrä on vähentynyt.

Laitaatsillan itäpuolella on säilynyt osa venäläisten pääpatterista Kustaa III:n sodan taisteluista Ruotsin ja Venäjän välillä vuodelta 1789. Laitaatsillan Patterinmäkeen kaivettiin vuosina 1915 – 1916 juoksuhautoja. Patterinmäen itäosassa on Laitaatsillan telakan rakennuksia, joista paloasema on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi. Patterinmäessä on myös rantaluhtaa ja ketoympäristöä sekä pohjanlepakon reviiiri.

Laitaatsillan asuinalue on säilynyt yhtenäisenä kokonaisuutena (asemakaavassa AO). Valtakunnallisesti arvokas osuus alueesta on Kirkkoniemenkadun varressa telakan vieressä (asemakaavassa AO, AO/s, AL/s, AL, AL/k). Uudempi paikallisesti arvokas alue on pääosin rakennettu sodan jälkeen. Asuinalueisiin liittyy asemakaavoitettuja puistoja ja uimaranta (asemakaavassa PL, VP, UV, VL, VK).

Laitaatsalmeen on valmistunut vuonna 2019 syväväylä ja kaksi alikulkukorkeudeltaan noin 24,5 metristä siltaa, joiden alta Saimaan laivaliikenne kulkee. Aiemmin laivaliikenne ohjattiin Olavinlinnan ja avattavien Kyrönsalmen siltojen kautta, mikä muodosti merkittävän ympäristö- ja turvallisuusriskin.

Laitaatsalmen järvimaisemaan kuuluvat myös Kirkkoniemen kellotapuli ja hautausmaa eli entinen Savonlinnan Piispankirkon alue. Piispankirkko purettiin vuonna 1882, sillä Tuomiokirkko oli valmistunut vuonna 1878 Savonlinnan keskustaan Savonniemeen. Paikalla on säilynyt Säämingin kirkon (Piispankirkon) kellotapuli vuodelta 1773. Kirkkoniemen hautausmaa kiviaitoineen on osa kellotapulिन miljöötä. Alueelle on haudattu noin 30 000 vainajaa. Alueella on myös hautakammioita. Alue on osoitettu asemakaavassa muinaisjäännösalueeksi (SM) ja alue on maakunnallisesti arvokas.

Kellotapulिन vieressä olevat Poukkusillan kalliot (Kirkkoniemenpuisto, VP) ovat seurakunnan juhannusjuhlien pitopaikka. Alue on myös suosittu uintipaikkana. Talvisin Poukkusalmesta lähtevät hiihtoladut Aholahden hiihtokeskuksen suuntaan.

Poukkusillan vieressä Piirakkakallion puistossa on rantaluhtaa sekä Poukkusalmen eteläpuolella sekä valkoselkätikalle että liito-oravalle soveltuvia alueita, jotka on asemakaavoitettu suojelualueeksi (SL) ja Poukunpuistoksi (VL).

Syväväylän vastaranta Pihlajaniemen ”Kalastajankylä” on jätetty asukkaiden virkistys- ja ulkoilualueeksi (V, Pl, UV). Pihlajaniemen ranta on osa Laitaatsalmen ja Keskussairaalan maisemaa.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Laitaatsillan telakan alueen asemakaavoittamisesta on keskusteltu Stora Enso Oyj:n kanssa, koska tämä selkeyttäisi valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön täydennysrakentamista ja suojelurakennusten säilyttämistä. Valmisteilla olevaa strategista yleiskaavaa varten on inventoitu lisää Laitaatsillan telakan kulttuuriympäristöä vuonna 2020.

Kirkkoniemen kellotapuli ja hautausmaa ovat Savonlinnan seurakunnan hoidossa.

Pihlajaniemen rannan virkistys- ja ulkoilualueita sekä Poukkusillan puistoja hoidetaan kaupungin viheralueiden hoito- ja käyttöluokituksen mukaisesti. Pääosa Poukkusalmen puistoalueesta on seurakunnan omistuksessa. Poukkusillan luonnonsuojelualueet ja luontotyytit on osoitettu kaupungin asemakaavoihin.

Valtakunnallisesti arvokas Laitaatsillan telakan kulttuuriympäristö.

11.6 Pieni Haukiveden saaristo

Järviluonto ja geologinen historia, saimaannorpan elinympäristö, saariston virkistyskäyttö, yhteydet Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistoihin

Kansallisen kaupunkipuiston pohjoispuolella on Hevonniemen Natura 2000-alue (FI0500171, SCA) saarineen. Hevonniemen Natura-alue on tärkeä saimaannorpan elinalue, noin 3 % norppakannasta. Lisäksi alue on merkittävä lehtokasvillisuuden keskittymä. Lehtoalueet sijaitsevat Hevonniemessä ja Tiheäsaarella. Kansallisen kaupunkipuiston rajausta päättyy Seurasaaren ja Tiisanmäen kohdalle, josta Natura-alue jatkuu vielä Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistoihin. Hevonniemen Natura-alueen Käänneeniemi sekä Natura-aluetta sivuava Tiisanmäki ovat arvokkaita maisema-alueita (ma).

Kansallisen kaupunkipuiston aivan pohjoisin kärki on Linnansaaren Natura-alue (FI0500002, SAC). Em. alue osa Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavaa (SL-merkintä), jonka vuoksi se on rajattu mukaan kansalliseen kaupunkipuistoon Hevonniemen Natura-alueen ohella. Linnansaaren alue on tärkeä saimaannorpan elinalue, ja se on myös erittäin merkittävä suurjärvien saaristoluonnon suojelemisessa. Alueella on arvioitu olevan noin 45-55 norppaa eli 15 % koko kannasta. Pääosa maa-alueista on suojeltu perustetulla Linnansaaren kansallispuistolla. Linnansaaren alue on myös merkittävä metsiensuojelukohde, vaikka iso osa alueen metsistä on melko nuoria.

Kansallisen kaupunkipuiston vesialue on Pieni Haukivesi, minkä saariin kuuluvat Haapaveden, Tiheäsaaren, Hevonniemen ja Pieni-Haukiveden saaret.

Kellarpellon Pitkäniemen virkistys- ja ulkoilualue kalliioineen on edustava osa Haapaveden järvenrantamaisemaa.

Pieni Haukiveden saaristossa on muinaisjäännöksistä Niinisaaren puolustusvarustukset, jotka on rakennettu Kustaan sodan aikaan vuosina 1788 – 1790 tai sen jälkeen. Kirveslammella on ajoittamaton kiviröykkiö.

Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Natura-alueiden hoidosta vastaa Metsähallitus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY) ovat yhteistyössä Metsähallituksen Luontopalvelujen kanssa päivittäneet toimialueidensa Natura 2000 – verkoston yleissuunnitelmat vuonna 2017. Haukiveden Natura-alueella on toimivia retkisatamia. Laajamittaisempi virkistys-, majoitus- ja ulkoilureittien kehittäminen on suunnitteilla Metsähallituksen toimesta Linnansaaren kansallispuistossa Haukiveden pohjoispuolella ja Kolovedellä. Haukiveden Natura-alueelle ei ole tarkoitus sijoittaa uusia palvelurakenteita tai reittejä, jotka lisäisivät pesimäaikaista häiriötä saimaannorpalle tai aiheuttaisi luontotyyppien, kuten lehto- ja kallioalueiden kulumista.

Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavassa (2001) on otettu huomioon Natura-alue suojelumerkinnällä (SL). Suojelualan (SL) ulkopuolisia Natura-alueen osia ei tässä vaiheessa sisällytetä kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Natura-alueeseen eivät kuulu kesä mökkisaaret ja pienemmät sisäjärvet sekä maatilojen talouskeskukset, loma-asunto- ja matkailualueet.

Pitkäniemen ulkoilu- ja virkistysaluetta hoidetaan kaupungin metsäsuunnitelmien ja hyvinvointi ja liikuntapaikkasuunnitelman 2019 mukaisesti. Pitkäniemen länsiosa on asemakaavoitettu puistoksi (VP, 1982). Itäosa on Länsiosan osayleiskaavassa virkistysaluetta (VL, 2007) ulkoilureitteineen, mikä merkintä on tarkoitus säilyttää valmisteilla olevassa strategisessa yleiskaavassa.

11.7 Putkinotko, Rauhalinna, Tynkkylänjoki ja Haapalahti

Putkinotkon, Rauhalinnan ja Tynkkylänjoen muodostamat saariston kartanomiljööt sekä Haapalahden ja Tynkkylänjoen lintuvesien suojeluohjelmien alueet

Kulttuuriympäristöt Putkinotko, Rauhalinna sekä Tynkkylänjoki ovat aiemmin toiminnallisesti kuuluneet osaksi ydinkeskustan matkailualuetta, mikä status on tarkoitus tulevaisuudessa palauttaa.

Putkinotko tunnetaan savonlinnalaislähtöisen kirjailija Joel Lehtosen kesäpaikkana. Putkinotko on kirjailija Joel Lehtosen (1881-1934) omistama maatila (Säämingin) Tolvanniemessä. Tila oli kirjailijan kesäpaikka ja osin velipuolen hoidossa. Kesien vietosta syntyi materiaalia Lehtosen Putkinotko-sarjan kirjoihin.

Rauhalinna on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Rauhalinnan huvila on kenraaliluutnantti Nils Erik Weckmanin hopeahäälahja vaimolleen. Weckmanin apuna oli arkkitehti Allan Schulman. Rakennus valmistui vuonna 1900. Rakennuksessa yhdistyy venäläistä huvila-arkkitehtuuria, arabialaista pylväsaihetta ja sveitsiläistyyliin liittyviä leikkaus- ja listakoristeluja. Huvilan alkuperäiseen asuun kuulunutta lähes 30 metrin korkuista minareettitornia jouduttiin lyhentämään 1920-luvulla. Rauhalinnan omisti Weckmannin suku vuoteen 1924 asti, jolloin Suomen Asemapäällikköyhdistys osti sen. Rakennus joutui puolustusministeriölle 1938 ja toisen maailmansotien aikana siinä toimi Päämajan alainen radiokuunteluasema ja ilmapalvonnan tukikohta. Aliupseeriliiton lomakotina Rauhalinna toimi vuodesta 1948. Vuosina 1954–1965 rakennuksessa toimi Säämingin Tolvaniemen kansakoulu. 1970-luvulla kiinteistö siirtyi puolustusministeriöltä rakennushallitukselle ja se vuokrattiin matkailukäyttöön. Rauhalinnaa entisöitiin Museoviraston valvonnassa 1973 ja toistamiseen 1987–1988. Rakennusryhmä on nykyisin yksityiskäytössä. Senaatti-kiinteistöt myi Rauhalinnan yksityiselle omistajalle vuonna 2001 ja alue siirtyi toiselle omistajalle vuonna 2019.

Lehtiniemen ranta-asemakaavoitus Rauhalinnan vieressä on vielä työn alla, joten sitä ei tässä vaiheessa sisällytetä kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Lehtiniemen kartano on perustettu 1600-luvulla ja oli Pistolekorsin suvun omistuksessa 1800-luvulle. Suvun hallussa oli tuolloin useita muitakin seudun kartanoita. Päärakennus (kartano) on 1800-luvun puolivälistä. Kartano on maakunnallisesti arvokas. Eversti Johan Bartramista tuli Lehtiniemen asukas vuonna 1855, mutta hän kuoli jo 1865. Tilan osti everstiluutnantti Konstantin Lönneström, joka oli Bartramin seuraajana tutkinut Saimaan vesiväyliä. Lönneströmin tytär Alma avioitui 1875 kapteeni Nils Henrik Weckmanin kanssa, joka rakensi vaimolleen Lehtiniemestä lohkaistulle alueelle Rauhalinnan, jossa hän kuoli vuonna 1906. 1900-luvulla kartanon omisti Maanviljelysseura, joka lahjoitti tilan vuonna 1928 valtiolle. Valtio perusti emäntäkoulun Lehtiniemeen 1930-luvulla. Lehtiniemen emäntäkoulu (kotitalousoppilaitos) lopetti toimintansa vuonna 2008.

Kaupunkipuistorajaukseen kuuluvat Putkinotkon säilytettävät alueet, Rauhalinnan valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö sekä näiden ranta-alueet, jotka muodostavat maisemallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Rajaukseen ei ole sisällytetty matkailupalveluiden alueeksi (RM) Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavassa osoitettuja alueita, rantoja ja suojelukohteita lukuun ottamatta. Lomamökkisaaret Suottaansaari ja Pieni-Suottaansaari kuuluvat maisemaltaan osaksi kansallista kaupunkipuistoa, mutta eivät sisälly rajaukseen.

Haapalahden Natura-alue (FI0500045, SPA) on matala lahdenpohjukka Haapaveden itälaidalla. Alue on myös lintuvesiensuojeluohjelmassa (LV0060155), kuten vieressä sijaitseva Tynkkylänjoki. Haapalahden valuma-alue on pieni. Vallitseva laji on järviruoko. Haapalahti on merkittävä vesilinnustoltaan ja kalataloudeltaan. Alue on Etelä-Savon merkittävimpiä muutonaikaisia levähdysalueita. Ranta-alueelle pesii mm. alueellisesti uhanalainen pikkutikka.

Haapalahden eteläpuolella sijaitseva Tynkkylänjoen kartano pihapiireineen ja puukujanteineen on maakunnallisesti arvokas kokonaisuus. Siitä on ensimmäiset tiedot vuodelta 1561, jolloin Paavo ja Pekka Tynkkynen hankkivat Tynkkylänjoen tilan hallintaansa. Kartanon nykyisen päärakennuksen runko-osa on noin vuodelta 1737, jonka jälkeen ei ole tiedossa olleita tulipaloja. Rakennusta on uusittu 1900-luvun alkupuolella sekä laajemmin vuonna 2008. Pihapiirissä on vanha meijerirakennus ja aitta. Alueelle on laadittu ranta-asetus, jossa pääpainopiste on matkailun kehittämisessä. Tynkkylänjoella ja Kylmäniemessä on rautakautisia, esihistoriallisia ja kivikautisia asuinpaikkoja.

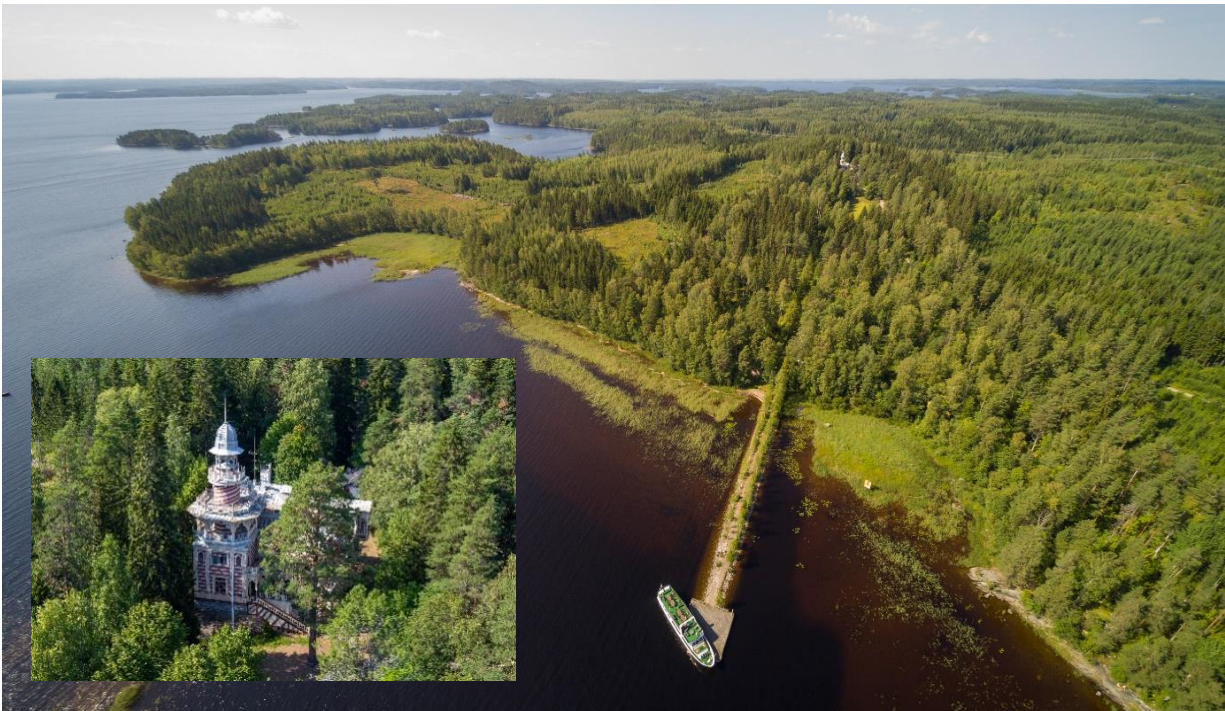
Alustava hoito- ja käyttösuunnitelma:

Kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen sisältyy Rauhalinnan valtioneuvoston suojelupäätöksellä 480/85 muodostettu alue ja Putkinotkon paikallisesti arvokas alue. Rajaukseen ei ole sisällytetty yleiskaavojen RM-alueita, jotka ovat olleet metsä- ja maatalouskäytössä, paitsi näiden rantamaisemaan kuuluva puusto on otettu rajaukseen mukaan.

- Putkinotko on kaupungin omistuksessa ja sitä hoitaa Joel Lehtosen seura ry ja Sääminki-Seura ry. Alue on Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavassa (2001) matkailupalvelujen aluetta (RM). Putkinotkon pihapiirin rakennukset on suojeltu (SR). Ympäristö on kaupunki- tai kyläkuvallisesti arvokasta aluetta (sk).
- Rauhalinnan arvot on määritelty valtioneuvoston suojelupäätöksessä 480/85. Alue on Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavassa (2001) matkailupalvelujen aluetta (RM). Rauhalinna puukujanteineen on kaavassa maankäyttö- ja rakennuslain tai rakennussuojelulainsäädännön nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu rakennus tai alue (SR). Ympäristö on kaupunki- tai kyläkuvallisesti arvokasta aluetta (sk). Rauhalinnan päärakennusta ja piha-alueita kunnostetaan parhaillaan yksityisen omistajan toimesta. Alueelle tehdään päärakennuksen kunnostuksen lisäksi vähäistä täydennysrakentamista, uusi saunarakennus ja laituri rantaan.
- Rauhalinnan ja Putkinotkoon linkittyvä Lehtiniemi ei tässä vaiheessa sisälly mukaan kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Kaupunki on käynnistämässä Lehtiniemen alueelle ranta-asetusta, jossa matkailun tarpeita, säilytettäviä alueita ja rakentamista tarkastellaan voimassa olevaa Haukiveden – Haapaveden osayleiskaavaa (RM) tarkemmin. Alueelle on tehty luonto- ja kulttuuriperintöselvitykset asemakaavan reuna-ehdojen selvittämiseksi ja laaditaan parhaillaan matkailun yleissuunnitelmaa. Lehtiniemi on osoitettu Haapaveden – Haukiveden osayleiskaavassa (2001, muutos 2015) matkailupalvelujen alueeksi (RM). Maakunnallisesti arvokas kartanon päärakennus on suojeltu (sr). Rannassa on luonnonsuojelualue (LS), missä on viitasammakkoa. Lehtiniemen pelloille ja rantametsiin on vuokrattu laiduntilaa lampaille. Rantametsässä on liito-oravaa, jota laiduntaminen hyödyttää.

Tynkkylänjoen kartanon alueelle on laadittu ranta-asetus vuonna 2010, jossa pääpaino on matkailun kehittämisessä. Kaavassa on otettu huomioon alueen suojeluarvot. Kansallisen kaupunkipuiston alueeseen sisältyvät suojelurakennukset ja alueet (SR), muinaisjäännösalueet (SM), luonnonsuojelualueet (SL) ja maisemallisesti arvokkaat peltoalueet (MA) sekä maa- ja metsätalousalueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Tynkkylänjoen kartanon ja Tynkkylänjoen osalta valmisteilla olevassa strategisessa yleiskaavassa ei esitetä muutoksia kaavamerkintöihin ja määräyksiin. Tynkkylänjoen kautta kulkee hiihtoreitti Nojanmaasta Varparannalle ns. Kievarin kierros, jonka ylläpito on yhdistysten varassa.

Haapalahdella on merkitystä luontoretkeilykohteena, mitä on mahdollisuutta kehittää nykyisestä. Suojeluarvoihin vaikuttavina tekijöinä sähkölinja on muuttavien lintujen reitillä lahden suulla, ja lahti on kasvamassa umpeen.

Valtakunnallisesti arvokas Rauhalinnan kulttuuriympäristö.

Lehtiniemen maakunnallisesti arvokas kartano ja entisen emäntäkoulun rakennukset piha-alueineen, ranta-asemakaavoitus ja matkailun yleissuunnitelma on työn alla. Alue ei tässä vaiheessa sisälly kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen.

Tynkkylänjoen maakunnallisesti arvokas kartano, muinaisjäännökset ja maisemapellot, Tynkkylänjoen ja Haapalahden lintuvesien suojeluohjelmien alueet.

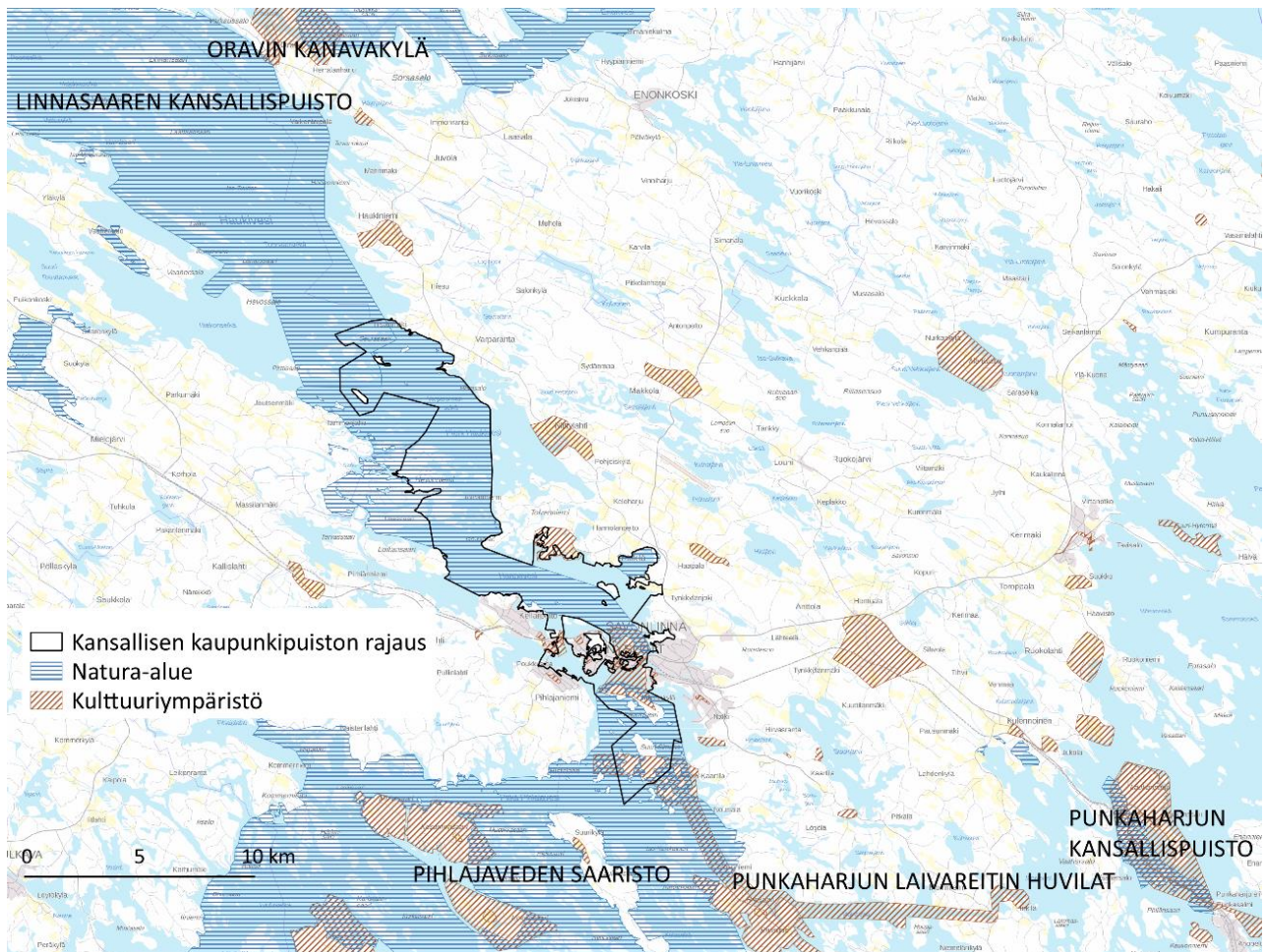
11.8 Laajennusoptioalueet

Etelässä kansallisesta kaupunkipuistosta on yhteydet Pihlajaveden saariston laajemmalle Natura-alueella ja saariston kesämökkialueille ja saariston kulttuuriympäristöihin. Simunan saaret kuuluvat Punkaharjun laivareitin valtakunnallisesti arvokkaaseen huvila-alueeseen, joka jatkuu itään Punkaharjun suuntaan ja edelleen laivareittiä pitkin Punkaharjun kansallispuistoon.

Pohjoisessa Pieneltä Haukivedeltä ja Haukivedeltä on Natura-alueiden kautta yhteydet Linnasaaren ja Koloveden kansallispuistoon sekä valtakunnallisesti arvokkaalle Heinäveden laivareitille Kuopioon. Heinäveden reitti alkaa Savonlinnan Oravin kanavakylästä.

Kansallista kaupunkipuistosta on sini- ja viheryhteydet saariston kartanomiljöisiin kansallisen kaupunkipuiston reunoilla.

Laajennusoptioalueet ovat pääosin yksityisomistuksessa, maanomistus liite 3, mikä asettaa rajoitteita tai jolloin aluelajennukset tulisi toteuttaa yhteistyössä maanomistajien kanssa tai maanomistajälähtöisesti.

Laajennusoptioalueet

12 LIITTEET

1. Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston sijainti ja laajuus
2. Kaavatilanne
3. Maanomistus
4. Natura-alueet, luonnonsuojelualueet, suojeluohjelmien alueet (maisema, lintuvedet) sekä alueet, joilla on säilytettäviä ympäristöarvoja
5. Keskeiset viheralueet, liikuntapaikat ja ulkoilureitit
6. Rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännökset ja -alueet
7. Osa-alueet
8. Hakemusluonnoksesta jätetyt lausunnot ja mielipiteet
9. Vastineet kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnoksesta esitettyihin lausuntoihin ja mielipiteisiin
10. Hoito- ja käyttösuunnitelmat kaupunkipuiston alueelta